

**HANNA MİNA’NIN HAYATI,
EDEBÎ KİŞİLİĞİ, ESERLERİ VE
“EL-ERKAŞ VE’L-ĞACERİYYE” ADLI
ROMANININ İNCELENMESİ**

Fırat KALKAN

**Yüksek Lisans Tezi
Arap Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Doç. Dr. İlknur EMEKLİ
2021
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARAP DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

Fırat KALKAN

**HANNA MİNA’NIN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ, ESERLERİ VE
EL-ERKAŞ VE’L-ĞACERİYYE ADLI ROMANININ
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. İlknur EMEKLİ**

ERZURUM – 2021

TEZ BEYAN FORMU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "**Hanna Mina'nın Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve el-Erkaş ve'l-Ğaceriyye Adlı Romanının İncelenmesi**" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Gereğini bilgilerinize arz ederim *.

☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☒ X Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

06.10.2021

Fırat KALKAN

Aslı Islak İmzalıdır

*** LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi MADDE 6– (1) Lisansüstü tezle ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu **iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.**

(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz **makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış** ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile **altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.**

Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Graduate School of Social Sciences

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. İlknur EMEKLİ danışmanlığında, Fırat KALKAN tarafından hazırlanan bu çalışma 06 / 09 / 2021 tarihinde aşağıda isimleri yazılı jüri tarafından. Arap Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Nurullah YILMAZ

İmza: Aslı Islak İmzalıdır

JüriÜyesi : Doç. Dr. İlknur EMEKLİ

İmza: Aslı Islak İmzalıdır

JüriÜyesi : Dr. Öğrt. Üyesi Rümeysa BAKIR DAYI

İmza: Aslı Islak İmzalıdır

Prof. Dr. Sait UYLAŞ

Enstitü Müdürü

Aslı Islak İmzalıdır

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
KISALTMALAR DİZİNİ	V
TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ.....	VI
ÖNSÖZ.....	VI
GİRİŞ	1
I. MODERN ARAP ROMANI.....	1
II. MODERN SURİYE ROMANI	6

BİRİNCİ BÖLÜM

HANNA MİNA'NIN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1. HANNA MİNA'NIN HAYATI VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ	15
1.1.1. Hayatı	15
1.1.2. Edebî Kişiliği.....	19
1.1.3. Üslûbu	22
1.2. HANNA MİNA'NIN ESERLERİ	23
1.2.1. Romanları	23
1.2.2. Hikâye ve Diğer Eserleri	25
1.2.3. Hakkında Yazılmış Eserler.....	25
1.2.4.Kitaplarda Bulunan İnceleme ve Makaleler	26

İKİNCİ BÖLÜM

EL-ERKAŞ VE'L-ĞACERİYYE ADLI ROMANININ İNCELENMESİ

2.1. HANNA MİNA'NIN (EZ-Zİ'BU'L-ESVED) ROMANI.....	27
2.1.1. Birinci Cilt: ez-Zi'bu'l-Esved(Siyah Kurt) Romanının Tanıtımı.....	27
2.1.2. “ez-Zi'bu'l-Esved” Romanının Özeti.....	29
2.2. HANNA MİNA'NIN (EL-ERKAŞ VE'L-ĞACERİYYE) ROMANI.....	44
2.2.1. İkinci Cilt: el-Erkaş ve'l-Ğaceriyye(Erkaş ve Çingene) Romanının Tanıtımı..	44
2.2.2. Romanın Olay Örgüsü.....	45
2.2.3. Başlıca Karakterler	61

2.2.3.1. el-Erkaş el-Beyderî.....	62
2.2.3.2. Bilge Beşir	71
2.2.3.3. Fecr Duğmaş.....	74
2.2.3.4. Raîfe Dufeyş	83
2.2.3.5. Kamtara	88
2.2.3.6. Sagraş	92
2.2.3.7. Fudva	94
2.2.3.8. Nâfi ed-Dârî.....	96
2.2.3.9. Diğer Karakterler.....	97
2.2.3.10. Hayvan Figürü	103
2.2.3. Mekân.....	105
2.2.4. Zaman.....	113
2.2.5. Anlatıcı ve Bakış Açısı.....	117
2.2.6. Romana Dair Dikkatler ve Eleştiriler.....	120
SONUÇ.....	125
KAYNAKÇA	128
ÖZGEÇMİŞ.....	131

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HANNA MİNA’NIN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ, ESERLERİ VE EL-ERKAŞ
VE’L-ĞACERİYYE ADLI ROMANININ İNCELENMESİ

Fırat KALKAN

Tez Danışmanı: Doç. Dr. İlknur EMEKLİ

2021, 131 Sayfa

Jüri: Doç. Dr. İlknur EMEKLİ

Doç. Dr. Nurullah YILMAZ

Dr. Öğr. Üyesi Rumeysa BAKIR DAYI

Modern Arap edebiyatının başlangıcı, Napolyon’un (1769-1821), 1798 yılında Mısır’ı işgal etmesiyle başlamıştır. Böylece Arap dünyasına öncülük eden Mısır’ın Batı uygarlığıyla arasında bir yakınlaşma başlamıştır. Batı ile Doğu arasında meydana gelen kültürel yakınlaşma sürecinde Mısır ve daha sonra Suriye’de Fransızca olmak üzere diğer Avrupa dillerinden Arapçaya çeviri ile birçok roman yayınlanmıştır.

Modern Arap romanında yenilikler XIX. yüzyılın ikinci çeyreğinde görülmeye başlamıştır. Suriye ve Lübnan’da Batı tarzı eğitimle alakası olan topluluğun çalışmaları, matbaa ve gazeteciliğin, yeni fikirlerin ve yeni edebi akımların tanınmasını sağlamıştır.

Arap edebiyatında deniz edebiyatının kurucusu Hanna Mina’nın çoğu romanında toplumcu gerçekçiliğin temaları bulunmaktadır. Romanlarında yoksulları, fakirleri ve çektikleri sefaleti işleyen Mina, feodalizmden nefret etmiş ve kendi gözünde Ortadoğu’nun önemli olaylarını aktarmaya çalışmıştır.

Bu çalışmamızın giriş bölümünde Modern Arap romanı ve Modern Suriye romanında romanın başlangıcı ve gelişimi hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde Hanna Mina’nın hayatı, eserleri ve edebi kişiliğinden bahsedilmektedir. İkinci bölümde ise Hanna Mina’nın romanlarından birinci cildi olan “*ez-Zi’bu’l-Esved*” adlı romanının özetine yer verilmiş ve ikinci cildi olan “*el-Erkaş ve’l-Ğaceriyye*” adlı romanı zaman, mekân, kişi, olay ve diğer özellikleri şekil ve üslup bakımından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Arap Edebiyatı, Arap Romanı, Suriye, Modern Suriye Romanı, Hanna Mina, ez-Zi’bu’l-Esved, el-Erkaş ve’l-Ğaceriyye.

ABSTRACT

MASTER THESIS

THE LIFE OF HANNA MINA, LITERARY PERSONALITY, WORKS
AND THE EXAMINATION OF HIS NOVEL AL-AR'KASH WA'L-GAJARIAH

Fırat KALKAN

Advisor: Assoc Prof. Dr. İlknur EMEKLİ

2021, Page: 131

Jury: Assoc. Prof. Dr. İlknur EMEKLİ
Assoc. Prof. Dr. Nurullah YILMAZ
Asist. Prof. Dr. Rumeysa BAKIR DAYI

The beginning of modern Arabic literature, began with Napoleon's (1769-1821) invasion of Egypt in 1798. Thus, the first contact of the Arab world with the Western civilization occurred. In the process of cultural approachment between the West and the East, many novels were published with translations from other European languages into Arabic, including french in Egypt and later in Syria.

Innovations in the modern Arabic novel started to be seen in the second quarter of the 19th century. In Syria and Lebanon, the community's work, which was associated with Western-style education, promoted the recognition of printing and journalism, new ideas and new literary movements.

Hanna Mina, the founder of sea literature in Arab literature, has the themes of socialist realism in most of her novels. Mina, who deals with the poor, the poor and the misery they suffered in her novels, hates feudalism and tries to convey the important events of the Middle East in her own eyes.

In the introduction part of this study, and also information about the beginning and development of the modern Arabic novel and the modern Syrian novel is conveyed. In the first chapter, Hanna Mina's life, works and literary personality are mentioned. In the second chapter, the summary of the volume of Hanna Mina's novel is conveyed which was called “ez-Zi’bu’l-Esved” and her second volume, “el-Erkaş ve’l-Ğaceriyye” were examined in terms of time, place, person, event, and other features form and style.

Keywords: Arabic literature, Arabic novel, Syria, modern Syriannovel, Hanna Mina, ez-Zi’bu’l-Esved, al-Ar’kash wa’l-Gajariah.

KISALTMALAR DİZİNİ

Ata Üni.	: Atatürk Üniversitesi
b.	: İbn
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
çev.	: Çeviren
Mad.	: Madde
ö.	: Ölümü
s.	: Sayfa
Say.	: Sayı
S.B.E.	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
D.Ü.	: Dicle Üniversitesi
vb.	: Ve Benzeri
vd.	: Ve Devamı
Yay.	: Yayınları
yy.	: Yüzyıl

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

Bu çalışmamızda, aşağıda verilen transkripsiyon alfabesi kullanılmıştır.

Sesliler:

Ā = â ;	Ĥ = î ;	Ū = û ;
Ē = e, a ;	Ī = i, î ;	Ū = u, ü ;

Sessizler:

ʿ = ʿ	ز = z	ق = k
ب = b	س = s	ك = k
ت = t	ش = ş	ل = l
ث = s	ص = s	م = m
ج = c	ض = d, z	ن = n
ح = h	ط = t	و = v
خ = h	ظ = z	ه = h
د = d	ع = ʿ	ی = y
ذ = z	غ = ğ, g	
ر = r	ف = f	

Bunlara ek olarak şu hususlar gözetilmiştir:

- a) Harf-i tariftten sonra gelen Şemsi ve Kameri harfler okundukları gibi yazılmıştır. “Şemsu’l-Harîf”, “Ba‘de’l-Ğurûb” gibi.
- b) Terkîb halindeki şahıs isimleri bitişik yazılmıştır. “Abdulhalîm” gibi.
- c) Harf-i tarifler kelime başında küçük harfle yazılmıştır. “et-Tahtâvî”, “el-Bûlunî” gibi.

ÖNSÖZ

Modern Suriye Edebiyatının ilk deniz romancısı ve Suriye edebiyatının en önemli romancıları arasına girmeyi başaran Hanna Mina’nın hayatı, edebî kişiliği, eserleri ve

ortaya koymuş olduğu eserlerinden biri olan “*el-Erkaş ve ’l-Ğaceriyye*” adlı romanının incelenmesi kararını aldık. Fakat daha sonra romanı incelemeye aldığımız zaman romanın, iki ciltli bir eserin ikinci cildi olduğunun farkına vardık. Bu sebeple “*el-Erkaş ve ’l-Ğaceriyye*” romanı birinci cildi olan “*ez-Zi’bu’l-Esved*” romanının devamı niteliğinde ve zaman, mekân, kişiler, olay örgüsü, konu ve teknik açısından birbiriyle bağlantılı olmasından dolayı incelememize birinci cildi de dâhil ettik. İncelememizi şu şekilde ele aldık. Öncelikle konunun hem anlaşılması hem de incelememizin eksik olmaması için birinci cilt olan “*ez-Zi’bu’l-Esved*” romanının özetini çıkardık. Romanın incelenmesinde ele aldığımız zaman, mekân, kişiler ve diğeri incelemelerinde birinci cildi de ele aldık.

Çalışmamızı bir giriş ve iki bölüm olmak üzere üç bölümde incelemeye çalıştık. Giriş bölümünde Modern Arap Romanı ve Modern Suriye Romanı konusuna değinmeye çalıştık. Birinci bölümde, yazarın hayatı, eserleri, edebî kişiliği hakkında bilgiler verdik. İkinci bölümde “*ez-Zi’bu’l-Esved*” romanının özetini ve “*el-Erkaş ve ’l-Ğaceriyye*” adlı romanının incelemesini yaptık. Sonuçta ise inceleme ve araştırma çalışmalarımızın kanaatlerini belirttik.

Çalışmamızdaki amacımız Modern Suriye Romanı ve gelişimi hakkında bilgi vermek ve Suriye romancılarının öncü isimlerinden biri olan Hanna Mina’nın romanını teknik ve tematik açısından incelemektir.

Çalışma esnasında kaynak açısından bana yol gösteren, tezin hazırlanması sürecinde zorlukları aşmamda değerli vakitlerini ayırıp yardımını esirgemeyen ayrıca hoşgörüsünü ve ilgisini eksik etmeyen değerli danışman hocam Doç. Doktor İlknur EMEKLİ’YE ve bu çalışma esnasında daima desteğini gördüğüm eşim Semra KALKAN’A teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

GİRİŞ

I. MODERN ARAP ROMANI

Birçok Batılı oryantaliste göre Napolyon'un (1213-1798)'de düzenlemiş olduğu Mısır Seferi, Avrupa tarihinde bir dönüm noktası olduğu kadar, İslam ve Arap tarihinde de bir dönüm noktası olduğunu kanıtlamıştır. Onlara göre bu sefer hem politik, hem ekonomik hem de kültürel yönlerden İslam dünyası üzerindeki Batı etkisinin başlangıcını oluşturur. Başta Fransa ve İngiltere'nin yaptığı büyük etkiye, sonraları İtalya'nın ve Almanya'nın küçük çaptaki etkisi eklenmiştir.¹

Matbaanın Mısır'a girişi ve gazetelerin yayımlanmasıyla Batı dünyasıyla bir kültürel yakınlaşma sürecine girildi. Bu tarih aynı zamanda modern Arap edebiyatının da başlangıcı kabul edilir. Mısırlıların Nahda dedikleri Mısır Rönesansının ilk temellerini atanlarsa 1826'dan itibaren Fransa'ya gönderilen Mısır kültür heyetleridir. Oradaki hayattan etkilenen ve et-Tahtâvî'nin etrafında toplanan öncülerin ilk işi geniş bir çeviri kampanyası başlatmak oldu.²

Mısırlı aydınların pek çoğu tercüme yoluyla Batı edebiyatının kaynaklarından faydalanmaya çalışmışlardır. Birinci Dünya Savaşından sonra bütün bu faaliyetlerin meyveleri alınmaya başlanmış, Avrupa kültürüyle bir araya gelinmiş ve bu bütünleşmeyi temin eden yeni bir nesil ortaya çıkmıştır. Bu yeni nesil, tercümelerin yanı sıra dil ve edebiyatta da kendi kişiliklerini ortaya koyup tercümenin güzelliğine ve üslup inceliğine son derece özen göstermişlerdir. Ancak hemen şunu ifade edelim ki, geçen yüzyılın yarısından, günümüze kadar devam eden edebî kalkınmanın zafer damgası, yakın tarihin son kırk yılına vurulmuştur. Bunun başlıca sebeplerinden biri XIX. asır boyunca ayrı iki ekolmüş gibi görünen ananevi Arapçılık ve Batıcılık ruhunun tam olarak birleşmesidir. Çünkü klasik edebiyatı benimseyen Mustafa Lutfî el-Menfalûtî (1876–1924) ve er-Râfî'î (1880-1937) gibi yazarlar, ediplerin eserlerini tercüme etmişler ve Batı edebiyatı ürünlerinden faydalanıp, takdire şayan edebi eserler vermişlerdir. 'Abbâs Mahmûd el-'Akkâd, İbrahim 'Abdülkâdir el-Mâzinî, Lutfî es-Seyyid, Tâhâ Hüseyin, Tevfik el-

¹ İlknur Emekli, *Çağdaş Suriye Romancılığında Halim Berekat ve Toplumcu Gerçekçi Romanlarının Çözümlemesi* (Yayımlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2013, 6

² Ahmet Kâzım Ürün, *Modern Arap Edebiyatı*, Çizgi Kitapevi, Konya, 2015, 13

Hakîmve diğerlerinin ellerinde Mısır edebiyatı yeniden şekillendirilmiştir. Aynı şekilde Arap coğrafyasında da benzeri gelişmeler meydana gelmiştir. Bu nedenle değişik coğrafi kökenler arasında kesin sınırlar çizmek zor olmuştur. Mısır ve Lübnan'da ortaya çıkan hikâyeciliğin, Suriye hikâyeciliğinin ve hikâye sanatının gelişmesinde önemli rolü olmuştur.³

1967 Haziran Savaşından önce yayınlanan Mısır'ın başkentinde 1956-1957 yıllarında ilk kez yayınlanan ve Kahire'de bir ailenin hikâyesini anlatan “*es-Sulâsiyye*”(Üçleme)romanının bir tanesi üzerinde övgüyle durulmuştur. Bu romanlar, Arap romanının gelişmesi sırasında belli bir aşamaya gelmesinde bir tür kilometre taşı olarak görülmüş ve hakikaten bu romanlar, Necib Mahfûz'un Arap romanını, tam olgunluk düzeyine taşıması dikkatlice planlanmış bu aşama içerisinde, en önemli işaret olarak kabul edilmektedir. Birden fazla eleştirmenin yorumuna göre Avrupa romanı Arap dünyasıyla birlikte bu vesileyle tam bir uygar edebiyat tarzına bürünmüştür. Eserleri yayınlanan bir yazar olarak Mahfûz'un kariyeri 1930'lara kadar uzanmaktadır. O,yazarlığa kısa hikâyeyle başlamıştır. Kurgu tarzı uzun hikâyeden daha önce olgunlaşmış ve bu durum Mısır'da, büyük oranda Mahfuz'un birçoğundan oldukça etkilendiği “*Cemâ'atu'l-Medreseti'l-Hadîse*”(Yeni Okul Topluluğu) olarak bilinen yazarların çabalarına ve sanatsal faaliyetlerine bağlıdır. Mısır edebiyatçılarının büyük bir kısmı, bu yıllarda-otuzlu yıllar-, roman yazmayı denemeye karar vermişlerdir. Özellikle İbrahim el-Kâtib (1949) ile 'Abdülkâdir el-Mâzinî (ö. 1949),“*'Avdetu'r-Rûh*”(Ruhun Dönüşü, 1933), “*Yevmiyyât Nâib fi'l-Eryâf*”(Bir Savcının Kırsal Bölgelerdeki Günlüğü 1937) gibi birkaç romanıyla Tefîk el-Hakîm (ö. 1987) en başarılılarıdır. Mahfûz'un da bu alanda deneme yapmaya yöneldiği gözükmektedir, fakat o denemelerine tamamen kendine özgü bir hareketle, John Drinkwater'm başlangıç çalışması olan “*Edebiyatın Ana Çizgisi*” adlı eserini okuyarak ve daha sonra da çoğunluğu İngilizce ya da İngilizceden çeviri romanları mütemadiyen okuma yolunu seçerek, metodik bir tarzda başlamıştır. Avrupai aile hayatını konu alan romanların tecrübe süreci içerisinde nihai bir aşama olarak Üçleme fikriyatı, Arapça kaleme alınmıştır. Yukarıda zikrettiğimiz gibi, bu durum oldukça makuldür.⁴

³ Emekli, 7.

⁴ Roger Allen, “*Edebiyat Tarihi ve Arap Romanı*”(Çev.:Faruk Çiftçi), *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6, 2005, 130-131.

Bu arada Arap dünyasında meydana gelen iç savaşlar nedeniyle özellikle Lübnan'dan küçümsenmeyecek miktarda Hristiyan Arap, başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere birçok ülkeye göç ettiler. Bu ülkelere göç eden Araplar da çeşitli dergi ve gazeteler aracılığıyla Modern Arap edebiyatına önemli katkı sundular; hatta Birinci Dünya Savaşı öncesinde bu edebiyatın zirveye ulaştığı iddia edilir.⁵ ABD'de yaşayan Arap yazarların önde gelenleri Kalemler Birliği ve Endülüs Birliği adı altında çeşitli birlikler kurarak edebiyat faaliyetlerine devam ettiler. Bu muhacirlerden Emin er-Reyhânî (1876-1940), Nesîb 'Arîda (1887-1946), İliyyâ Ebû Madî (1889-1957), Mihâil Nu'ayme (1889-1988) ve Fevzî Ma'lûf (1899-1930), Cibrân Halîl Cibrân(1883-1931) gibi isimler öne çıkmıştır ve bu ediplerin modern Arap edebiyatına katkıları da yadsınamaz boyuttadır.

Modern Arap edebiyatında roman çekirdekleri olarak değerlendirilen ürünlerin, aslında yazarları tarafından roman veya hikâye olsun diye kaleme alınmadıklarını belirtmek gerekir. Bu çalışmalar incelendiğinde bunların genelde iki amaçla ortaya konmuş olduklarını görürüz. Birincisi öğretmek, ikincisi eğlendirmektir. Öğretici olmayı hedefleyerek eserler veren ve eserleri, modern Arap edebiyatında roman türünün habercisi olarak değerlendirilen öncüler arasında Rifa'â Râfî et-Tahtâvî ve Ali Mubârek yer almaktadır. Öyle ki, et-Tahtâvî'nin, "*Tahlîsu'l-İbrîz fî Telhîs-i Bârîz*" veya "*ed-Dîvânu'n-Nefîs bi İvâni Bârîz*" adını verdiği eseri, öğretici roman alanındaki ilk çalışma olarak görülmektedir.⁶

Mısır'da eğitim sahasında gerçekleştirilen adımda, et-Tahtâvî'nin yanı sıra dikkati çeken diğer bir isim de öğrencisi Ali Mubârek(1823-1893)'tir. Ali Mubârek, yazdığı dört ciltlik "*'Alema'd-Dîn*"(Dinin Simgesi) adlı eseriyle, Modern Mısır edebiyatında, tahkiye türünde eser vermede de Tahtâvî'ye ortak olmuştur.

XIX. yüzyılın ikinci yarısı itibariyle ortaya çıkmaya başlamış olan Arap romanının bu evresi çeviri ve taklit dönemi olarak ikiye ayrılmaktadır.⁷ Bu zaman diliminde başlayan çeviri faaliyetleri, Lübnan ve Suriye'den göç eden bazı ediplerin Mısır'da çıkarmaya başladıkları "*el-Ehram, el-Mukattam, el-Hilâl ve el-Muktataf*" gibi gazete ve

⁵ Jacop M. Landau, *Modern Arap Edebiyatı Tarihi* (XX: Yüzyıl), (Çev.: Bedrettin Aytaç), T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları (2790), Ankara 2002, 4-7.

⁶ Rahmi Er, *Modern Mısır Romanı (1914-1944)*, Fatih Dağıtım, Ankara 1997, 44.

⁷ Humeyd Ekberî, "*Modern Arap Romanı: Kökleri-Gelişmesi-Eğilimleri* – 2", <http://www.40ikindi.com/edebiyat/oku.php?id=2836> (Erişim Tarihi: 23.02.2012).

dergilerde görünmüştür. Arap romanının gelişiminde önemli bir etkisi olduğunu söyleyebileceğimiz bu faaliyet Rifâ'a et-Tahtâvî'nin, Fenelon'dan yaptığı "*Les Aventures de Telemaque*" romanı başta olmak üzere, Alexander Dumas "*Üç Silahşörler*", Jules Verne "*Seksen Günde Devriâlem*", Pierre Loti "*Kırık Kanatlar*", Victor Hugo "*Sefiller*" gibi eserlerle devam etmiştir. Bu dönem için bahsedilmesi gereken bir başka durum yapılan çevirilerin büyük bir kısmının orijinal metnine sadık kalmamasıydı. Eserin tahrif edildiği hatta bazen çevirmene mal edildiği bile görülebiliyordu. Başlıklar genellikle değiştiriliyor o zaman moda olan secili nesir ile yazılıyordu. Çevirilerde bazen sayfaların hatta bölümlerin bile atlandığı⁸ çalışmalar bu dönemin karakteristiğini göstermektedir.

Bu oluşumdaki ikinci düzeyi, taklit dönemi oluşturmaktadır. 1880'ler ve 1890'lar, Sa'îd el-Bustânî, Ya'kûb Sarrûf ve özellikle de Corci Zeydan gibi bazı yazarların eserleri aylık ve haftalık dergilerde çok sayıda yayımlandığına şahit olmuştur. Bu çalışmalar, ilgi çekici roman çerçevesiyle, içinde İslam tarihi ve Araplardan çok çeşitli tarihi konuları sunmuştur. Bu bağlamda Avrupa örneğinde olduğu gibi kadınlar bu eserlerin önde gelen okuyucuları olmuşlardır. Yine özellikle kadın okurları hedefleyen eserler de kaleme alınmıştır.⁹

Bu dönem romanlarına verilebilecek bir başka örnek makâme tarzında yazılmış eserlerdir. Bu tip eserlerin roman olduğu iddiası genel olarak fazla kabul görmese de Hadis İsâ b. Hişâm'ı Mısır toplumunun hayatını roman tarzında gerçekçi olarak işleyen ilk edebi Mısır romanı olarak gösterme eğiliminde olan eleştirmenler de vardır. Bunun yanı sıra Muhammed Hâfız İbrahim'in "*Leyâlî Satîh es-Seb*" (Satîh'in Yedi Gecesi 1906), Muhammed Lütî Cum'a'nın "*Leyâlî'r-Rûhi'l-Hâ'ir*" (Şaşkın Ruhun Geceleri 1912) ve Abdullah Fikrî'nin "*el-Makâmatu'l-Fikriyye fi'l-Memleketi'l-Bâtıniyye*" (Mistik Krallıkta Entelektüel Kısa Hikâye 1873-1874) makâme üslubundan etkilenerek yazılan eserlere örnek olarak verilebilir.¹⁰

Bu dönemde üzerinde bahsedilmesi gereken bir başka tür olan tarihi romanlardır. Bu alanda ilk akla gelen isim olan Corcî Zeydan bir yandan Batıdaki roman modelinden etkilenirken, eğitici olma niteliğine de özen göstererek, çevrenin isteklerine de cevap

⁸ Er, 61-62.

⁹ Allen, 133.

¹⁰ Hasan Harmancı, *Abdurrahman Munîf'in el-Eşcar ve İğtiyâlu Merzûk adlı eserinin Teknik ve Tematik Yönden İncelenmesi* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2013, 12.

vermeyi amaç edinmiş ve böylece yirmi iki adet bir dizi tarihi roman yazmıştır. Tarihi roman alanında zikredilmesi gereken bir diğer isim Corci Zeydan'ı taklit eden Nesip Bey'dir.¹¹

Roman, Arap Edebiyatı'na ilk olarak yine tercüme yoluyla girmiştir. Türkiye'de olduğu gibi, yurt dışına eğitim için giden Arap aydınları, Avrupa kültürünün etkisiyle, bu yeni edebi türü, Arap Edebiyatı'na kazandırmışlardır. İlk orijinal Arap romanı Mısır'lı yazar Muhammed Hüseyin Heykel'in yazdığı “*Zeyneb*” (Zeyneb,1913)'dir. Diğer ilk önemli Arap romanlarından biri, yine Mısır'lı yazar Tefvîk el-Hakîm'in yazdığı “‘*Avdetu'r-Rûh*” (Ruhun Dönüşü, 1933), diğeri Tâhâ Hüseyin'in “*Du'âu'l-Keravân*” (Yağmur Kuşunun Çağrısı, 1933) adlı romanlardır. Lübnan'da yazar Tefvîk Yusuf ‘Avvâd'ın yazdığı “*er-Rağîf*” (Somun Ekmek, 1939) ve Irak'lı Mahmud Ahmed es-Seyyid'in “*Celâl Hâlid*” (Celâl Hâlid, 1928), zu'n-Nûn Eyyûb'un yazdığı “*ed-Duktûr İbrahim*” (Doktor İbrahim, 1939) adlı eserler de önemli Arap romanlarıdır. Yirminci yüz yılın en büyük Arap romancısı kuşkusuz Mısır'lı romancı Necip Mahfûz'dur. Mahfûz 1988 yılında Nobel edebiyat ödülü alarak, Arap edebiyatını ve Arap romanını zirveye taşımış, dünyaca üne kavuşmuştur.¹²

Bu dönemde Muhammed Hüseyin Heykel ile beraber anılması gereken bir diğer isim Mustafâ Lutfî el-Menfalûtî'dir. “Çeşitli periyotta yayımladığı daha çok toplumun değişik çarpık yönlerini konu edinen gözlemlerini ve denemelerini bir süre sonra “*en-Nazarât*” (Bakışlar 1907) ve “*el-'Aberât*” (Gözyaşları 1916) adlı iki eserde toplamıştır. el-Menfalûtî'nin bu eserleri, Modern Mısır Edebiyatı'nda hikaye türünün ilk denemeleri olarak kabul edilmektedir. Gerek yoksul oluşu, gerekse başarısız bir hayat sürdürmüş olması, onun etkileyici duygusal yazılar yazmasına yol açmıştır. Eserlerinde, toplumdaki çarpıklıkları, sosyal ilişkilerdeki vefasızlığı, ümitsizlik ve ihanet gibi konuları işlemiştir. Bu dönemin önemli yazarlarından bir diğeri gözleri görmemesine rağmen Arap Edebiyatı'nda büyük şöhret kazanmış ‘*Amîdu'l-Edeb* lakaplı Tâhâ Hüseyin de roman türünde bazı eserler vermiştir. Belki de en önemlisi Zeyneb'in ikinci baskısıyla gelişen roman anlayışını tam olarak yerleşmesini sağlayan otobiyografik türdeki “*el-*

¹¹ Harmancı, 13

¹² Mehmet Bilir, *Hanna Mina'nın 'Nihayetu Raculin Şucaîn' Adlı Romanının İncelenmesi*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır 2006, 42.

Eyyam”(Günler 1929) adlı eseridir. Tâhâ Hüseyin’in bir diğer önemli eseri de yoksul kesimin çektiği sıkıntıları anlatıldığı “*Şeceratu’l-Bû’s*”(Dert Ağacı 1944)’tur.¹³

Bu isimlerle kimlik kazanmaya başlayan Arap romanı artık Çeviri ve Taklit döneminden sıyrılıp, Oluşum ve Ustalaşma dönemine girmiştir. 1. Dünya Savaşı ile 2. Dünya Savaşı arasında geçen dönem Arap hikâye ve romancılığının oluşum dönemidir. 1. Dünya Savaşı ve savaşı takip eden olaylar, Arap toplumlarının oluşumundaki değişimler, ölçü ve değerlerdeki farklılaşma, siyasette, kültürde, milli anlayışta ve ulusal direnişteki gelişmeler yeni bir atmosfer, daha öncekinden farklı bir zevk oluşturmuştur. Bu yeni değişimi ifade edebilmek yeni bir üslup ve yapı gerektirmiştir.¹⁴

Arap romanı, bir süre sonra gelişim sürecine giriyordu. Bu gelişmenin kökleri, Arapça’da “*en-Nahda*” olarak bilinen ve 19. yüzyılın kültürel Rönesans’ı olarak kabul edilen bir harekete varıyordu. Bu hareket çeşitli derecelerde öncelikle Batıyla ve onun farklı ve daha da gelişmiş olan kültürüyle karşılaşma ve ikinci olarak Arap-İslam geleneğine bir geri bakışın birleştirilmesini de içeriyordu. Bu yaklaşımla Arap dünyasındaki “modern”e bakışın en büyük problemlerinden biri bu geri bakış sürecinin yakın geçmişle bir alakasının olmaması aksine yedi yüzyıl önce idealize edilmiş klasik bir çağa büyük kronolojik bir sıçrama olmasıdır. Bu geri bakış sürecinin neoklasik hareketlerin ortaya çıkmaları ve kapsamlı bir gelişmeye karşı eleştirel tavır üzerinde devam ede gelen etkileri çok derindi ve şimdiye kadar araştırmanın muhtemel devamlılığını yok etme ve üstünü örtme yeteneğini saklamıştır.¹⁵

II. MODERN SURİYE ROMANI

“XIX. yüzyıl boyunca Suriye’de, Arap dili ve edebiyatına ilgi canlanmış ve dünya edebiyatından çeviri hareketi yoğun olarak başlamıştır.”¹⁶ Bunun başlıca ve belki de en önemli nedeni, baş gösteren yabancı işgalleri ile başlayan kültür hareketleridir. Bu kültür hareketlerine, özellikle Fransız edebiyatının etkisi çok olmuştur. Lübnan’da olduğu gibi Suriye’de de, Fransız manda yönetimi sırasında yazarlar ve yayıncılar için en çok Fransa

¹³ Ahmet Kazım Ürün, “Modern Arap Edebiyatına Genel Bir Bakış”, *İslami Edebiyat*, Sayı: 38, 2003, 13

¹⁴ Humeyd Ekberî, “*Modern Arap Romanı: Kökleri-Gelişmesi-Eğilimleri - 3: Modern Arap Hikâyeciliğinin Oluşum Dönemi*” <http://www.40ikindi.com/edebiyat/oku.php?id=3000> (Erişim Tarihi: 23.02.2012).

¹⁵ Allen, 133

¹⁶ Landau, 56

veya Batı ülkelerinden birinde okumuş bir aydın seçkinler grubu söz konusudur ve bu durum şimdi de pek değişmiş değildir. Fakat Fransızlaştırma etkileri Suriye’de pek derine gitmemiştir. Bu durum Lübnan’dan farklı olarak burada, ne politik alanda ne de yazarlık alanında milli hareketlere bir engel oluşturmamıştır.¹⁷

XIX. yüzyılın ikinci yarısında, Suriye ve özellikle Mısır’da, başta Fransızca olmak üzere, diğer Avrupa dillerinden Arapça’ya tercüme ile pek çok roman yayınlanmıştır. Sonraları buralarda orijinal dille (Arapça) romanlar yazılmış, İngiltere ve Fransa’da olduğu gibi, dergi ve gazetelerde dizi olarak yayınlanmıştır. Yabancı dillerden tercüme edilenlerin tam tersine, ilk orijinal Arapça romanlar Suriye’de meydana gelmiştir. 1865–1914 yılları arasında on üçten fazla romancı faaliyet göstermiştir. Bunların pek çoğu yabancı dil bilen Hristiyan, ayrıca İngiltere, Fransa, Rusya, Amerika ve Mısır gibi ülkelere seyahat etmiş ve eğitim almış kişilerdi. Bu yazarların roman ve hikâyeleri sosyal konularla ahlaki esaslara ve öğretime yönelik olmuştur.¹⁸

Birinci Dünya Savaşı’nın sonlarına kadar Suriye ve Lübnan coğrafı olarak bir bütündür. Bu arazi farklılıkları savaş sonrasında Fransızların eliyle gerçekleşti. Suriye’nin çağdaşlaşma serüveni Fransız kaynaklı Batı etkisinde Arapça basının oluşumuyla başladı. Suriye Arap basını kısa sürede o kadar hızlı yol aldı ki, Osmanlı matbuatının 50-70 yılda katettiği yolu 10 yılda tamamladı. 1920-1939 yılında Suriye’de çıkan gazetelerin sayısı 375’i buluyordu ve bunların büyük bir kısmı ulusal tabanda faaliyet gösteriyorlardı. Tamamına yakını Şam’da yayımlanan bu gazeteler politika ve edebiyat ağırlıklıydı.

İki Dünya Savaşı arasında Suriye, Fransa’nın mandası olmuş, ancak 1945 yılında bağımsızlığına kavuşmuştur. Fransız mandası döneminde birçok Suriye aydını tarafından Fransızlar işgalci olarak görülmüş ve onlara karşı bir ulusal tepki oluşmuşsa da, Suriye aydını düşünsel olarak Fransa’dan beslenmiştir. Zaten 1918-1945 yılları arasında Suriye’de aydın olmak demek, Fransa veya Batı ülkelerinin birinde eğitim almış demektir. Çağdaş Suriye’de okumuş seçkinler sınıfı bu şekilde oluştu. Bu eğitim, düşünce ve kültür alanında yaşanan Fransızlaşma, Suriyeli aydının ve zekâsının temel yapısını

¹⁷ İlknur Emekli, *Çağdaş Suriye Romancılığında Halim Berekat ve Toplumcu Gerçekçi Romanlarının Çözümlemesi* (Yayımlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2013, 13-14.

¹⁸ Bilir, 43

teşkil etmiştir. Suriye aydını Mısır ve Lübnan'daki kardeş Arap aydınlarından farklı olarak derine inmemiş, etkinliklerini daha çok gazetecilik bazında sürdürmüştür. Yine Suriye'de Fransızlaşma politik anlamda güçlü bir temele oturmadığından Lübnan'daki gibi ulusal duyguların pekişmesinin önünde güçlü bir engel olmamıştır. Suriyeli zihinler, daha çok duygular üzerinden milliyetçi naralar atmayı seçmiştir. Fransızlaşma, Şam'da Unkapanı Plakçılar Çarşısı gibi şarkıcı bir ulusçu şairler kesimi doğurmuştur. Bu yüzden Suriye çağdaş aydın kimliğinin ilk göze batan isminin Hayruddîn ez-Zirîklî olmasına şaşmamak gerekir. Zirîklî, kafasındaki akıl çekirdeğinin milli duygularla yeşerdiğini görünce kendisini halkın ortasına atmış, hisli ve hırslı şiirleriyle sokak arasında biriken gençlere, halkın bir araya geldiği toplantılara katılarak adeta kıyameti koparmıştır. Görünümü ve tavırlarıyla, Cahiliye döneminde pazarları şenlendiren Arap kasidecilerine benziyordu. Bir farkla o, artık farklı bir lisanı ve düşünceyi konuşturuyordu.¹⁹

Modern Suriye Romanının ilk aşamalarına dair kaynaklar sınırlı kalmıştır. Suriyeliler, (1930-1950) yılları arasında Lübnanlılar ve Mısırlılarla aynı şartlara sahip değildiler. Lübnan'da misyonerlik heyetleri Lübnanlıları Batı Edebiyatı konusunda bilgilendirmede önemli bir rol oynamıştı. Mısır'ın askerî ve siyasi işgalden uzak kalması, yarı bağımsızlığa kavuşmasına yardımcı olmuş ve bu durum edebi, sosyal ve politik alanlara olumlu yansımıştı.

19. yüzyılın sonunda, Suriyelilerin Mısır ve Lübnan'dan yararlanması, Mısır ve Lübnan'ın matbaalarından folklor öykülerinden, *ez-Zinâtî Halîfe*'nin biyografisi, *ez-Zir Sâlim*, *Antara* ve *Seyf bin Zî Yezan*'in hikâyesi, *Beni Hilal* ve *Binbir Gece Masalları* gibi kaynaklarla sınırlı kalmıştı. Ayrıca, çeviri hareketi o sırada diğer iki ülkenin yukarıda belirtilen nedenlerle desteğini almamış, ek olarak, Suriye'nin o dönemde çevirmen ve yabancı dillerle tanışma eksikliği olmuştu.²⁰

Araştırmacılar Mısır'ın modern Arap Romanının ortaya çıkışı ve gelişmesinde oynadığı öncü rol üzerinde hemfikirdir. Ancak Şam bölgesi ve Mehcer'deki yazarların modern Arap Rönesans'ında oynadıkları önemli rolü de unutmamışlardır. Şam bölgesindeki yazarlar, Napolyon'un Mısır ve Suriye'yi işgal etmesinden önce Batı ile temas halindeydi bu da, çeşitli bağlardan oluşan Avrupa kiliseleri tarafından yürütülen

¹⁹ Emekli, 19

²⁰ Ömer ed-Dekkâk, *Funûnu'l-Edebi'l-Mu'âsir*, Dâru's-Şark, Beyrut 1971, s.109-113.

heyet görevleri aracılığıyla Batı Edebiyatı hakkında bilgi edinmelerini sağladı. Edebiyat, sanat ve tiyatro alanlarında el-Bustâni, el-Yazıcı, eş-Şıdyak ve en-Nakkaş ailesi gibi birçok aile ortaya çıktı. Bunlar, Arapları kendi dilleri, mirasları ve edebî varlıklarına karşı bilinçlendirdiler, bunları yeniden canlandırmaya ve diriltmeye, daha önce Araplarca bilinmeyen edebî türler ve konuları da eklemeye başlayarak edebiyata katkıda bulundular.²¹en-Nessâc'ın ifadesine göre Lübnan'daki bazı yazarlar, ilk sanatsal örnekler olması bakımından, secili nesre ilgi gösteren halkın, saygın bir kısmının isteklerine ve temennilerine uygun olarak çalışıp gayret göstermişler ve Arap makamâtı tarzında edebî denemeler yazmışlardır. Fakat saf ve gösterişsiz sanatsal değerlere ulaşma hususunda ve özellikle de romancılık sanatında başarılı olamamışlardır.²²

Nâsîf el-Yâzicî (1800-1871) ve Ahmed Fâris eş-Şıdyâk (1805-1887) gibi yazarların kaleme almış olduğu tüm çalışmalar, el-Hemedânî ve el-Harîrî'nin makâmelerinden ilham almıştır. el-Yâzicî, ilk kitabı “*Mecma ‘u’l-Bahreyn*” (İki Denizin Birleşmesi, 1856) ve ikinci kitabı “*es-Sâk ale’s-Sâk fîmâ Huve’l-Fâryâk*” (1855)’de el-Harîrî'nin makâmelerinden etkilenmiş ve onları örnek almıştır.²³

Akademisyenler arasında İbrahim es-Sa’âfin’in, Bilâdu’s-Şam’da modern Arap Romanının gelişimi üzerine kaleme aldığı “*er-Rivâye beyne’l-Makâle ve’l-Makâme*” adlı eserinde Yazıcı'nın “*Mecma ‘u’l-Bahreyn*”ve Ahmet Faris eş-Şıdyak'ın “*es-Sâk Ale’s-Sâk’ı*”konusunda ayrıntılı bir çalışma yapmıştır. Çünkü bu eserler Bilâdu’s-Şam’da Arap Romanının erken başlangıcına ilişkin en önemli edebî eserler olarak kabul edilmektedir.²⁴

Genel olarak siyasi koşullar, Suriye'nin Mısır'da ortaya çıkan Edebî ve Kültürel Rönesans'a yetişmesini engelledi ve sekteye uğramasına önemli bir rol oynadı. Birçok edebî çalışma Suriye ve Lübnan arasında ayırım yapmamış, Bilâdu’s-Şam başlığı altında edebî meseleleri ele alan yeni çalışmalar yapılmıştır. Yukarıdaki isimlere yakından bakarsak, hepsinin tanınmış Lübnanlı ailelerden gelen kişiler oldukları dikkat

²¹ Safaa Rmadan, *Suriye’de Savaş Edebiyatı ve Dima Vennûs’un el-Hâ’ifûn Adlı Romanı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2020, 12.

²² Seyyid Hâmid en-Nessâc, *Bânûrama er-Rivâyeti’l-‘Arabiyyeti’l-Hadîse*, Dâru’l-Me‘ârif, Kahire 1980, 89

²³ Emekli, 16

²⁴ Rahmi Er, *Modern Mısır Romanı-I*, Hece Yayınları, Ankara 2015, 55-60.

çekmektedir. Buna göre Mısır ve Lübnan'ın edebî Rönesans'ta Suriye'den önce geldiği açık olarak görülmektedir.²⁵

Suriye'de ilk orijinal romanlar yazan kişi Antûn es-Sakkâl (1824–1885) olmuştur. Antûn Halep'te doğmuş, önce Suriye'de sonra Malta'da tahsilini yapmış, Arapça, Süryanice, Türkçe ve İngilizce öğrenmiştir. İki romanından en tanınmış “*el-Eshumu'n-Nâriyye*”dir.²⁶

Suriye'de roman özellikle 1936'daki Suriye-Fransız anlaşmasını takiben 1937'de Suriye'nin coğrafi özellikleri ile beraber tanımlanmıştır. Bilginlerin (1912-1996) Suriye'deki ilk romantik roman olarak kabul ettikleri Şekîb el-Câbirî'nin romanı *Nehm*'in (Arzu, 1937) yayınlanması dikkat çekicidir.²⁷

Eleştirmenler ve araştırmacılar Şekîb el-Câbirî'nin 1937 yılında yayımlamış olduğu “*Nehm*” (Tutku) adlı romanın, Suriye romanı için tam anlamıyla sanatsal bir başlangıç olduğunu düşünmektedirler. Bu roman, romantik üslupta yazılmış bir romandır. Eleştirmenlerden ve araştırmacılardan bir kısmı, bu roman ile Muhammed Huseyn Heykel'in “*Zeyneb*” adlı romanı arasında tam bir benzerlik olduğunu düşünmektedirler. Diğerleri ise bu durumu kabul etmeyerek, iki savaş arasındaki dönemde sadece “*Zeyneb*” romanının olduğunu ve bu nedenle o senelerde gökyüzünde tek bir yıldızın yani onun parladığını söylerler. Onlara göre “*Zeyneb*” edebiyat dünyasında bütün ilgiyi üzerine çeken tek romandır.²⁸

Araştırmacılarından biri 1937 yılında Suriye'de yazılmış olan ilk romanın Şekîb el-Câbirî tarafından yazılmış “*Nehm*” romanı olduğu tezini savunurken, bu görüşü tarihi açıdan destekleyen bazı özel durumlarda benzer özellikler gösterdiğini düşünmektedir. Öyle ki, 1937 yılında sömürgeci baskı altında mevcut realizm sınırlarını aşan “*Sûriyyetu*” siyasi terimiyle “*Nehm*” romanı arasında sağlam ve güvenilir bir bağ bulunmaktaydı. Bu terim, önceleri sabit ve kesin olmayan idari ve coğrafi sınırları kapsamaktaydı. “*Sûriyyetu*” terimi için siyasi, coğrafi ve idari anlamı o yıl seçilen 27 Aralık 1937 Suriye Fransa Paktındaki Suriye Parlamentosunun onayından sonra sabit ve kalıcı bir hal

²⁵ Rmadan, 13.

²⁶ Ahmet Savran, *19. YY. Osmanlı Döneminde Yeni Arap Edebiyatı*, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Erzurum 1991, 164-165

²⁷ Rmadan, 13

²⁸ en-Nessâc, 110.

almıştır. 1936'da Suriye'nin birlik ve bütünlüğünün iadesi resmen gerçekleşmiş, 1937 yılında “‘*Arabiyyetu's-Sûriyyetu*” kimliğini taşımaya başlamış ve Fransız sömürgesinin zorunlu kıldığı tecrit yıllarından sonra normal haline dönen komşu Arap devletleriyle arasındaki kabullenme faaliyetlerine hız verilmiştir²⁹

Suriye Arap romancılığındaki edebî ortam, Suriyeli roman yazarlarına herhangi bir eser ortaya çıkarması ve buradaki yayıncıların sayısının artması için onlara uzun uzadıya bir fırsat tanımamıştır. Öyle ki, bu atmosfer içerisinde roman yazarlığı hakkındaki belli kurallar da toplum içerisindeki çoğunluk tarafından desteklenmemiştir. Fakat bütün bu olumsuzluklara rağmen birtakım küçük ve herkes tarafından bilinmeyen kahvehanelerde anlatılan eski hikâyeler de artık kendi köşelerine çekilmeye başlamıştır. Böylece çağdaş dönem yazarları, oralarda modern türde tercüme edilmiş roman ve hikâyeleri dinleyicilere anlatmak üzere onların hem zihinlerini hem de kalplerini hazırlamaya koyulmuşlardır. Batılı tarzda yazılmış sanatsal romanları tercüme eden kişi, “*şarab*” temasını mümkün olduğu derecede tercümesine dâhil etmemeye çalışmıştır.³⁰

Muhammed Hüseyin Heykel'in “*Zeyneb*” romanı ve Şekîb el-Câbirî'nin romanı “*Nehm'in*”den sonra başka bir roman, “*Kâderun Yelhu*”(Oynayan Kader, 1939) adlı roman izler. Romantizm yüklü bu romanın kahramanı, Berlin'de yaşayan Elsa adındaki Alman bir kızla aşk ilişkisi olan Suriyeli bir öğrencidir. Roman, karmaşık klasik dili ile ayırt edilir ve büyük ölçüde lâfzî güzelliklere ve metaforlara dayanır. Suriye'de 1865-1918 yılları arasında et-Tabîb el-Halebî, Fransis Maraş (1836-1873) gibi yazarlardan bazı parlak isimler ortaya çıkmıştır. Maraş'ın, “*Gâbetu'l-Hak*” (Adaletin Ormanı, 1865) başlıklı ilk Arapça romanını yayınlamasıyla ün aldı. Ancak romanı sanatsal romanın özelliklerinden yoksundur. Cachia'ye göre Maraş'ın romanı ilk uzun Arap Romanı olmuştur.³¹

Maraş'ın romanında “*Gâbetu'l-Hak*” eğitim ve ahlaki hedefleri açıkça gözetilmektedir, çünkü roman dünyası gibi yeni bir dünyanın muhafazakâr bir çevreye nüfuz etmesi, Suriye'de olduğu gibi, öncü yazarın dikkatli olmasını ve takip edilen tüm etik standartları karşılamasını gerektiriyordu. Özellikle Arap Romanı o çağda, hem Mısır'da hem Bilâdu's-Şam'da yoğun bir muhalefetle karşılaştığından, Arap

²⁹ en-Nessâc, 111

³⁰ Ömer Dekkâk, *Târîhu'l-Edebi'l-Hadîs fî Sûriye*, Dımaşk 1965, 70.

³¹ Rmadan, 14.

Edebiyatındaki muhafazakâr toplumların değerleri ile tamamen tutarsız olan, hikâye anlatım dili de klasik edebî olmayan bir dil olarak kabul edilirdi. Romancı, modern hikâye anlatımının kökenleri doğrultusunda modern bir anlatı dilini aramak zorunda kalmıştır ve bu başlangıçta kolay bir şey değildir. Çünkü gerekli teknik standartlar katıdır ve bu yüzden romanın ilk kariyerinde tökezlediği söylenebilir.³²

Bu dönem Suriye Arap Romanı olarak adlandırılabilir bir şeyle sonuçlanmadı. Bazı araştırmacılara göre “modern roman, modern Suriye toplumunun doğuşu ile doğdu. Batı medeniyetinden, entelektüel ve sosyal ideallerinden yeterince etkilendi. Böylece sanatsal formda ve içerikte sosyal açıdan yeni bir roman formu ortaya koydu. Eski miras, ihtişamı, zekâsı ve özgünlüğü nedeniyle yeni burjuvazinin ihtiyaçlarını karşılayamadı veya ona uyum sağlayamadı.”³³

Kuşkusuz, siyasal olayların entelektüel yaşamın tüm yönlerini etkilemede aktif bir rolü vardır. Roman, öykü ve edebiyatın genel olarak siyasi olaylara ve toplumsal dönüşümlere, özellikle de bu olaylar dramatikse (1900-1930)’larda Suriye’de olduğu gibi etki gösterir. Suriyeliler ülkelerinin çökmek üzere olduğunu hissettiler ve aynı politik faktör, daha sonraki aşamada Haziran 1967’deki yenilginin ardından aktif edebî hareketin de nedeniydi. O zaman unutmamak gerekir ki Suriye ile Batı arasındaki gerçek temas ve o temasın getirdiği uyarım, heyecan ve taklit, (1923-1946) Fransız Mandası’nın sonrasındaydı. Daha sonra, romancılar kendilerine, kapasitelerine ve zengin miraslarına daha fazla güvendiler ve modern gerçekliğe uyan yeni bir şey yaratmak için edebiyatın köklerine döndüler. Realizm akımı 1950’lerde ve 1960’larda Suriye Romanının neredeyse tamamen kontrolünü ele geçirene kadar romantizm Suriye Romanı için baskın bir çerçeve olarak kaldı. Bunun nedeni bağımsızlığın etkisi ve Suriye’nin 1950’lerde gördüğü darbeler ve rejimin sosyalist sisteme yönelimi, toprakların köylülere dağıtılması ve millileştirilmesi idi.

Buna ek olarak Fransızca, İngilizce, Almanca, İtalyanca ve İspanyolca gibi yabancı diller ve Rus dilinden roman çevirileri Temmuz 1952 devriminin ardından Mısır’da yazılan Mısır romanının etkisi ve bu yazıların Suriye’de sıcak karşılanması da bunlar arasında sayılabilir.

³² Rmadan, 14-15.

³³ Seyyid Hâmid en-Nessâc, *Bânûrama er-Rivâyeti’l-‘Arabîyyeti’l-Hadîse*, Dâru’l-Me‘ârif, Kahire 2007, 210.

Suriyeli figürleri ve yerleri tasvir eden otantik bir Suriye Romanının ortaya çıkması için, Doktor Muhammed Mustafa Badawi'nin dediği gibi, yazar Hanna Mina ve ilk romanı “*el-Mesâbihu'z-Zurk*” (Mavi Lambalar) (1956) beklenmek zorunda kalınmıştır. “Bu romana solcu seslerin yol açtığı kültürel bir gürültü eşlik etmiş, özel olarak Mavi Işıklar ve genel olarak Realizm akımı hakkında konuşan edebiyat çalışmalarının da yankıları günümüze kader devam etmiştir.” Okur, bu romanın Suriye Romanı tarihindeki önemini fark eder, çünkü hiçbir bilim adamı bunu ya da bu romanın oynadığı önemli rolü inkâr edemez, bu nedenle özellikle Mısır'daki eleştirmenler ve bilim adamları çalışmalarını hızlandırmış ve bazı teknik kusurlarına rağmen, sağlıklı yeni bir Suriye Romanı ortaya koymuştur. Suriye'de 1950-1960'ların romanının önemi hakkında söylenenler ne olursa olsun, yeni yaratıcılık altmışların sonlarına kadar azdı. 1870-1967 yıllarında Bilâdu's-Şam'da yayınlanan yaklaşık dört yüz roman arasında sadece kırk Suriye Romanı bulunur. 1960'ların sonundan beri, Suriye Romanı daha yaygın hale gelmiş, 1970-1989 yılları arasında da yüz doksandan fazla roman yayınlanmıştır.³⁴

Suriye Romanının, sadece toplumdaki entelektüeller tarafında değil toplumun geneli tarafından da Mısır ve Lübnan'daki romanın gerisinde kaldığı görülmüştür ve Suriye Romanı bu açıdan biraz küçümsenmiştir. Başlangıçta Modern Suriye Romanının 1930'larda Şekîb el-Câbirî ile canlandığı kabul edilmektedir. Araştırmacı Hussâm el-Hatîb'in öngördüğü gibi Suriye Romanının üç aşamadan geçmesi gerekiyordu.

İlk aşama (1937-1949), romantizm eğilimi ile üslupçuluk ve eğitimsel özelliklere sahiptir. Şekîb el-Câbirî duygusal romantik romanlarla, Profesör Ma'rûf el-'Arnavût (1892-1948) ise, romantizm eğilimi taşıyan, tarihî romanlarıyla ortaya çıktılar. Roman bu aşamada büyük toleransa rağmen, üretim miktarı olarak her yıl bir taneyi geçmedi.³⁵

Ma'ruf el-'Arnâ'ûd'un, Hz. Muhammed'in yaşam öyküsünü konu edinen “*Seyyidu Kureyş*” (Kureyş'in Efendisi) adlı ilk romanı 1929 yılında yayımlanmış, bin sayfadan oluşan bu roman ilk iki yıl içinde üç baskı yapmış ve her defasında kısa sürede tükenmiştir. 1936 yılında yazarın iki ciltlik “*Ömer*”, 1941'de Endülüs fatihinin yaşamını konu alan “*Târık b. Ziyâd*” ve 1942 yılında Peygamberin kızını konu edinen “*Fâtıma*” romanları peş peşe gelmiştir. el-'Arnâvût kendisinden sonra Ali et-Tahtâvî'lere örnek olmuştur.³⁶

³⁴ Rmadan, 16.

³⁵ Rmadan, 17.

³⁶ Emekli, 22

İkinci aşamada (1950-1958), kapılar yabancı etkilere açıldı. Bu etkiler bütün edebî akımlara ve gruplara yansdı. Roman en çok realizm, sosyalizm ve varoluşçu akımlardan etkilendi. Bu dönemde en çok kısa hikâyeler revaçtaydı, roman türü ise yavaş ilerleme gösterdi. Romanlar daha çok sol görüşlerin etkisinde yazıldı. Bu nedenle romantizmden realizme doğru kayış oldu.

Üçüncü aşama (1959-1979), ellili yılların sonunda, Suriye Romanı büyük bir canlanmaya tanık oldu ve çoklu entelektüel görüşler almaya ve kadınların edebî hayata katılımını kabul etmeye hazır hale geldi. Sıdkı İsmail, Hanna Mine, Velid İhlasi vb. gibi yazarlar bu aşamada ortaya çıktı. Edîb Nehvî'nin “*Metâ Ye 'ûdu'l-Matar*” (Yağmur Ne Zaman Geri Dönecek, 1960) romanı, ulusal ve politik kaygıların gölgesinde kaldı. Kadınların sesi, o dönemde Selma el-Haffâr el-Kizberî (1922-2006) ve Kûleyt Hûrî (1937-) daha sonra Ğâde es-Semmân'ın (1942-) romanında olduğu gibi şok edici olarak algılandı.

Yukarıda bahsedilen aşamaların önemine rağmen, Mısır Romanı titiz çalışmalara konu olsa da, İbrahim es-Sa'âfîn'in 1980'de yayınlanan 1967-1870“*Tetavvuru'rRivâyeti'l-'Arabiyye fî Bilâdi's-Şâm*” (Bilâdu's-Şam'daki Modern Arap Romanının Gelişimi, 1870-1967) çalışması gibi bazı çalışmalar dışında, Suriye Romanı incelenmemiştir. Ancak es-Sa'âfîn'in çalışması geniş bir zaman dilimi içinde uzanan ve romanı Suriye ile değil Bilâdu's-Şam 'ın tümünde tek bir parça olarak ele alan bir çalışmadır. Tanınmış bilgin Muhammed Mustafa Badawi, Suriye roman çevirilerinin başlaması ve ilk Arapça romanın yayınlanması bağlamında yeterince ilgi görmediğini düşünür. Maraş, bir Suriyeli yazar olmasına ve daha önce de belirtildiği gibi, bazı Arap yazarlar tarafından ilk Arap Romanı kabul edilmesine rağmen, Badawi ve çoğu Arap yazarlar onun Lübnanlı bir yazar olduğunu belirtiyorlar. Bu bir tesadüf değil, çünkü Suriye Romanı Mısır romanının gerisinde kalmış, öncüleri uzun zamandır genel olarak anlatı ve edebî sahneyi kontrol edebilmişlerdi. Bu nedenle, çalışmalar en çok Mısır romanının rolüne odaklanmış Bilâdu's-Şam'daki ve Kuzey Afrika'da diğerlerinin rolünü unutmuştur³⁷

³⁷ Rmadan, 17-19.

BİRİNCİ BÖLÜM

HANNA MİNA'NIN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1. HANNA MİNA'NIN HAYATI VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

1.1.1. Hayatı

Çağdaş Arap edebiyatının tanınmış Suriye romancılarından biri olan Hanna Mina, 9 Mart 1924 yılında Suriye'nin Lazkiye şehrinin Müstenka mahallesinde fakir ve Hristiyan bir ailenin dördüncü çocuğu olarak dünyaya gelir.³⁸ Üç kızdan sonra bir erkek çocuğun doğması aileyi çok sevindirir. Kendisinden sonra doğan kardeşleri öldüğünden ailenin tek erkek evladı olarak kalır. Okula kayıt edilecek yaşa geldiğinde kayıt esnasında 1911 tarihli olarak kütüğe yanlış kaydedildiği ortaya çıkar. Yapılan araştırmalar ve şahitler huzurunda Hanna Mina doğduğu esnada doğum tarihini İncil kabına yazan amcasının yazdığı tarih ile yapılan yanlış giderilir. Çünkü ailede okuma yazma bilen olmaması ve annesinin kaybolmaması için sakladığı kimliğin o güne kadar ortaya çıkmamasından dolayı bu hata okula yazdırılınca kadar fark edilmemiştir.³⁹

Hanna Mina'nın ailesi, fakirlikten dolayı sürekli maddi sıkıntılar çekmektedir. Kısa bir süre Samandağ'ında bir bahçede yaşamak zorunda kalırlar. Bu süre içerisinde Baba Selim Mina ailesini geçindirmek için kendisi gibi fakir olan ailelerle birlikte sürekli uzak yerlere meyan kökü toplamak üzere gidip gelir. Aile, babadan uzak zamanlarda maddi sıkıntılar içinde boğuştuğundan ailenin en büyük destekçisi daima özverili anne Mariana Mihail Zakur olur.⁴⁰

Ailesi, I. Dünya Savaşı sırasında Anadolu'ya göç ederek bir süre Mersin'de ikamet eder. Mina'nın babası bu esnada Mersin limanında hamal olarak çalışır. I. Dünya Savaşı sonrasında 1922 yılında aile, tekrar Lazkiye şehrine döndüklerinde Baba Selim Mina burada bir limanda hamal olarak çalışmaya devam eder. Ailenin maddi sıkıntılar çekmesinden dolayı Hanna'nın annesi hizmetçi olarak gündeliğe gider; bazen de zengin ailelerin çocuklarına ücretli olarak sütanneliği yapar. Babası Selim Mina limanda

³⁸ Hanna Mina, *Bakaya Suver*, Dâru'l-Âdâb, Beyrut 2008, 65.

³⁹ Mina, *Bakaya Suver*, 66

⁴⁰ Mina, *Bakaya Suver*, 53-56

geçirdiği bir iş kazası nedeniyle dirseğini kırar. Bu olay sonrasında baba ayakkabı tamirciliği ve seyyar satıcılık gibi işlerde çalışmaya devam etse de hiçbirinde başarılı olamaz. Bir süre sonra hastalanan baba tedavi için hastaneye yatırılır. Doktorların tavsiyesi üzerine aile Lazkiye'den Samandağ'ında (Süveydiye⁴¹) olan akrabalarının yanına, atalarının topraklarına yerleşirler. Burada bir köy ağasının yanında ipek böceği yetiştiriciliği yaparlar. Anne ise o ağanın evinde hizmetçi olarak çalışır. Ancak ipek böceği yetiştiriciliği, piyasanın kötü etkisinden dolayı bütün emeklerin boşa gitmesine neden olur. Daha sonra aile İskenderun'un Karaağaç köyüne yine zengin bir toprak ağası olan birinin yanında çalışmaya başlar. Bu sefer karşılaştıkları sıkıntılar karşısında hayat şartları daha da kötüleşir ve bütün bunlar onlara daha da ağır gelmeye başlar.⁴²

Aile bunca sıkıntıdan sonra üç yıl kalacakları Arsuz ilçesinin el-Ekber köyüne gider. Bu köyde ailenin kalacak bir evi dahi yoktur. Üç aya yakın bir süre bir incir ağacının altında yaşarlar. Baba Selim Mina'nın seyyar satıcılık bahanesiyle aile fertlerini yalnız bırakması ve ailenin açık alanda yaşamak zorunda kalmasından dolayı aile sıtma ve göz hastalığına yakalanıp kaderleriyle baş başa kalırlar. Köy halkı ellerinden geldiği kadarıyla onlara yardım eder. En sonunda toprak bir eve taşınınca hastalıktan kurtulurlar. Yazarın babası ayakkabı tamirciliği ile ailesini geçindirmeye çalışır. Yazarın en büyük ablası şehirde hizmetçilik yaptığı sıralarda hastalanıp ölür. Yazarın annesi çok kısa bir süre sonra hamile kalır ve bu hamilelikten bir kız çocuğu dünyaya gelir. Doğan kız çocuğu kördür ve bu durum aile için ayrı bir acı kaynağı olur. Yazarın ailesinin başı sıkıntıdan kurtulmaz bu sefer çekirge felaketi ile karşı karşıya kalan aile fertleri açlık sorunu yaşar. Muhtar tarafından çekirge sürüleri ile mücadele etmeleri için aile zorlanır. Baba Mina eşinin hastalığını ve çocuklarının da küçük olduğunu ifade ederek bunu reddeder. Aile bunun sonucunda Ekber köyünden de taşınır.⁴³

Aile, Mina'nın okula başlayacağı yaşlarda İskenderun'a yerleşir. Aile burada da bir ağanın yanında bir buçuk yıl kadar çalışmaya başlar. Annesi, Hanna yedi yaşında iken onu Fransız Ortodoks mektebine yazdırır. Daha sonra ağanın yanından ayrılan aile, İskenderun'daki Saz Mahallesi'ne taşınır ve burada akrabalarının yardımıyla başlarını

⁴¹ 1948 de eski adı Süveydiye, Samandağ olarak değiştirilerek ilçe olmuştur. Ayrıca bkz. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Samanda%C4%9F>

⁴² Mina, *Bakaya Suver*, 229

⁴³ Mina, *Bakaya Suver*, 312.

sokacakları küçük tek odalı toprak bir baraka yapar. Şehrin dışında İskenderun'un kenar mahallelerinden ve bataklık içinde olan Saz Mahallesi, Samandağ'ından göç etmiş ailelerin oturduğu, ayyaşların, başıboş insanların ve yan kesicilerin olduğu bir mahalledir.⁴⁴

Mina dördüncü sınıftan sonra Rüştüye Mektebine kaydolar. 1936 yılında beşinci sınıfı tamamlayıp hayatı boyunca elinde bulunan tek diploma olan İlkokul diplomasını bu okuldan alır. Mina, okuma yazmayı öğrendikten sonra tahsiline devam edemez. Çünkü ailenin tek erkek çocuğu olması hasebiyle on iki yaşında iken çalışmak zorunda kalır. İki kardeş olan okul arkadaşlarının yardımı ile limanda ambarların birinde çalışmaya başlar. Buradaki iş hayatına son verdikten sonra Mina, annesi ile zengin evlere gidip çocuk bakıcılığı yapar, ayrıca bakkalda, manavda, berberde çıraklık, eczanede kalfalık, balıkçılık, garsonluk, teniste top toplayıcısı ve tarlalarda da işçi olarak çalışır. Ayrıca Fransız işgaline karşı faaliyetlerde bulunan sosyalist grupların içinde de yer alır.⁴⁵

Hatay, 1939 yılında Türkiye'ye dâhil olunca aile Lazkiye şehrine taşınır.⁴⁶ Burada Hanna Mina'nın amcaları olmasından dolayı aile, bir süre amcalarının evinde kaldıktan sonra nemli tek odalı bir eve taşınırlar. Kız kardeşleri burada iş bulamayınca Mina çalışmak zorunda kalır.⁴⁷ On yedi yaşından sonra kendine berber salonu açıncaya kadar gazete satıcılığı yapar.⁴⁸ Bir süre sonra berberlik deneyimi elde ettiği için kendisine burada bir berber dükkânı açar. Ablası Kutsiye'nin yardımı ile berber salonuna eşya alırlar.⁴⁹ İmkânları dâhilinde bu eşyalar bir sandalye ve bir ayna olur.⁵⁰ Her gün apayrı hikâyelerle berbere gelen müşterilerin çoğu yoksul, liman çalışanları, denizciler ve fakir askerlerdir.⁵¹

Hanna Mina, 1948 yılında Lazkiye'den ayrılıp Lübnan'ın Beyrut şehrine; burada birkaç ay kaldıktan sonra da Şam'a gidip oraya yerleşir. Şam'da yazar olarak el-İnşâ Gazetesinde çalışmaya başlar. Bu iş romancının hayatında yeni bir dönüm noktası olur.

⁴⁴ Mina, *Bakaya Suver*, 66.

⁴⁵ Cihaner Akçay, *Hanna Mine'nin Romanlarında Toplumcu Gerçekçilik*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1998, 43.

⁴⁶ el-Mustenska', 436.

⁴⁷ Rabia İnan, *Hanna Mine'nin Romanlarında Vatan ve Deniz Teması*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van 2008, 16.

⁴⁸ Hanna Mina, *Hevâcis*, (2.Baskı), Dâru'l-Âdâb, Beyrut 1982, 54.

⁴⁹ Hanna Mine, *eş-Şirâ' ve'l-Âsife*, (4.Baskı), Dâru'l-Âdâb, Beyrut 1982, 7.

⁵⁰ Hanna Mina, *Hevâcis*, (2.Baskı), Dâru'l-Âdâb, Beyrut 1982, 54.

⁵¹ Bilir, 5.

Yazar orada kaldığı süre zarfında ülkesindeki kültürel ve edebî hayat ilişkisini postayla gönderdiği yazılar sayesinde devam ettirir. Bu sebepten dolayı Şam'a döndüğünde herkes tarafından bilinen ünlü bir gazeteci olur. Bir müddet sonra el- İnşâ Gazetesinde yazarlıktan yazı işleri müdürlüğüne yükselir. Yazar için bu dönem hayatının en yoğun olduğu zamanlardır. Ancak yazar İnşâ Gazetesinde yükseldiği bu başarılı dönemden sonra 1949 yılında Suriye'de Hüsnî ez-Za'îm'in yönetime yapmış olduğu darbeden hemen sonra Mina kısa bir süreliğine yeni yönetimden kaçmak için yeniden Beyrut'a göçmeye karar verir. Çünkü yeni yönetim çoğunlukla aydınları tutuklamaktadır.⁵²

Yazar 1951 yılında kendisiyle aynı düşünce yapısında olan Şevkî Bağdadî, Fâtih el- Müdessir, Hasîb el-Keyâlî, Said Havraniye, Salah Dehni ve Mavahip Keyâlî gibi bazı yetenekli yazarların katıldığı “Suriye Yazarlar Birliği”ni daha sonra da “Arap Yazarlar Birliği”ni kurup edebiyatçıların başına geçer.⁵³ Aynı yıl içerisinde Suriye'de bir darbe daha olur. Bu darbe ile siyasi durumlar değişir. Bu seferki yeni yönetim ise yazarı komünist ve radikal solcu olarak hapsedmek ister. Yazar gönüllü bir sürgün hayatını sekiz yıl yaşar.⁵⁴ Bu dönemlerde yazar farklı bir isimle Beyrut'ta gazetecilik yapar. Ayrıca bir çivi fabrikasında, lokantada ve inşaatlarda işçi olarak çalışmaya başlar.⁵⁵ Karşılaştığı zorluklardan dolayı Avrupa, Japonya ve Çin'e gider. İşsiz güçsüz dolaşımtansa karnını doyurmak ve ailesine yardım edebilmek için dünyanın en uzak köşesine gitmeye bile razı olur.⁵⁶ Beş yıl Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki üniversitelerden birinde uygulamalı Arapça okutmanlığı, iki yıl Macaristan'daki bir üniversitede Arapça okutmanlığı yapar.⁵⁷ Bunların yanı sıra Budapeşte radyosunda birkaç edebiyat programı gerçekleştirir. 1967 Harbi (6 Gün Savaşı)'nde Arap ordusunun İsrail ordusuna mağlup olması çok zoruna gider ve 17 Eylül 1967 yılında Şam'a döner.

Hanna Mina ülkesine yani Lazkiye'ye döndükten sonra 1967 yılının sonlarından 1969 yılının başlarına kadar aylarca psikolojik olarak ruhsal bir çöküntü yaşar. Kendisi bu dönemi başıboş ve yitlik yıllar olarak tanımlar. Yazar bir süre işsiz kaldıktan sonra eski mesleğine dönmeye karar verir. Yeni bir berber salonu açmak üzereyken Mu'in

⁵² Akçay, 44

⁵³ Bilir, 7

⁵⁴ Mina, *Bakaya Suver*, 6.

⁵⁵ Hanna Mina, *es-Selc Ye'ti mine'n-Nâfize*, Beyrut 1977, 224-225.

⁵⁶ Hanna Mina, *Hevâcis*, (2.Baskı), Dâru'l-Âdâb, Beyrut 1982, 103.

⁵⁷ Hanna Mina, *Hivârât ve Ehâdis*, Beyrut 1992, 220.

Besîsû ve Sai'd Hûrânîyye yazarın otuz bölümden oluşan ikinci romanı olan “eş-Şira’ ve ‘l-‘Âsife’yi” mısralara dönüştürmede kendisine yardım ederler.⁵⁸

1969 yılının sonlarında Kültür Bakanlığına sözleşmeli telif ve çeviri uzmanı olarak atanır.⁵⁹ Hanna Mina hayatının bu döneminde siyaset dünyasından çekilip kendisini edebî çalışmalara verir. Bir yandan da gazete ve radyodaki görevini devam ettirir. Aynı zamanda hikâyelerini ve romanlarını yazarken Nazım Hikmet hakkında da araştırmalar yapıp onun hakkında bir eser kaleme almaya hazırlanır. Nihayet hayatında maddi ve manevi açıdan istikrara kavuşup sıkı bir şekilde edebî eserlerini yazmaya başlar.⁶⁰

Yazar İsviçre asıllı Meryem Dimyan Sam'an ile dünya evine girer. Meryem de Hanna Mina gibi eğitimine devam edememiş, İsviçre'den Antakya'ya göç etmiş, daha sonra da Lazkiye şehrine yerleşmiş oldukça akıllı bir kadındır. Bu evlilikten üç kız, iki erkek toplamda beş çocuğu olur. Selîm adındaki çocukları 1950 yıllarındaki mücadele ve sıkıntılı dönemde küçük yaşta ölür. Sad isimli en küçük çocuğu ise televizyon dizilerinde oyunculuk yapar. Oğlu Sad Hanna Mina'nın diziye uyarlanmış olan “*Nihayetu Raculin Şucâ'in*” adlı kitabında roman kahramanı olan bir karakteri canlandırır. Ayrıca yönetmen Necdet İsmail Anzur'un yönettiği bütün filmlerinde ve farklı birçok dizisinde rol alan başarılı bir oyuncu olur. Kızı Selva doktorluk yapmaktadır. Kızı Susan Fransız edebiyatı bölümü çıkışlı, diğer kızı Emel ise mühendistir.⁶¹

Hanna Mina, ağır bir hastalık karşısında verdiği uzun bir mücadele sonrasında 21 Ağustos 2018 tarihinde sabah saatlerinde Dımaşk'taki evinde vefat etmiştir.

1.1.2. Edebî Kişiliği

Çağdaş Suriye edebiyatının en önemli isimlerinden biri olan Hanna Mina; çıraklık, kalfalık, bakıcılık, tamircilik, bunun yanında gazetecilik ve memurluk gibi birçok mesleklerde çalışmasına rağmen son durağı yazarlık olur. Bir limanın ambarında çalışırken ilk okuma alışkanlığı burada başlar. Ambarda Hanna Mina'nın okumaya olan isteğini gören Said el-Aryan adındaki şef, malların içinden birçok kitap çıkararak Hanna'ya verir. Bu kitaplar “*Elf Leyle ve Leyle*”, “*Tağribe Beni Hilâl*”, “*ez-Zir Sâlim*”,

⁵⁸ *Hevâcis*, 128-135.

⁵⁹ Akçay, 46.

⁶⁰ *Hevâcis*, 7,53.

⁶¹ Bilir, 7

“*Seyf b. zî Yezen*” ve “*Tarzan*” adındaki kitaplar Hanna’nın bıkmadan usanmadan okuyacağı kitaplar arasında yer alır.⁶² Romancı Lazkiye’de berber olarak çalışırken araştırmalar yaparak okumaya devam eder.

Hanna Mina'nın kaleme aldığı ilk yazılarında çok mütevazı olduğu anlaşılmakla birlikte yazarlık hayatında da gayet mütevazı olmuştur. Öncelikle mahallede Hanna Mina dışında kimsenin okuma ve yazma bilmemesinden dolayı kendi ifadesi ile o mahallenin dili olup onların akrabalarına, komşularına mektuplar ve o mahalledeki fakir ailelerin resmî makamlardan istek ve şikâyetlerini dile getirecekleri dilekçeler yazıp onları göndermekle işe başlar. Bu istek ve şikâyetler yazarın hayatında önemli bir etki olarak yer edinir. Yazarlık hayatındaki yazılarına yön verir. Zaten kendisi ve ailesi de bu sıkıntılarla baş başa bir mücadele içerisindeydi.

Çalıştığı zamanlarda okumaktan, yazmaktan ve düşünmekten dahi asla uzak durmaz; öyle ki her daim eline ne geçerse geçsin her türlü dergi gazete ve kitap mutlaka okur. Balıkçının yanında işçi olarak çalışırken balıkçının eşi Hanna’ya okuması için çeşitli kitaplar verir. O da bıkmadan hepsini okur ve birçok kavramı öğrenir. Daha sonra da bu kavramlarla ilgili hayaller kurup düşünce ufkunu genişletmiş olur.⁶³

Henüz on iki yaşlarında iken yazar, çocukluğunu yoksulluk, mücadele ve zorluklarla idame ettirir. Bu esnada tahsiline devam edemez bir durumda da olsa yazı kalem ve kâğıt ile olan ilgisine ara vermez ve limanda bir ambarda çalışırken öncelikle kitap okuma alışkanlığını kazanır. Çalıştığı ambarda Sait el-Aryan isminde bir şef, Mina'nın okumaya istekli olduğunu keşfeder. Ona ambardaki kitap sandıklarından birkaç kitap verir. Hanna o kitapları gece gündüz okur ve bu okuma berberlik yaptığı zamanlarda da devam eder. Romancı bu sırada önemli yazarları ve onların eserlerini tanır. Bunlar “*Stendhal*” ve “*Kırmızı ve Siyah Kurt*”, Balzac ve kitabı “*Goriot Baba*”, Flaubert ve kitabı “*Madam Bovary*” gibi romanların Arapçaya çevrilmiş halidir.⁶⁴

Yayın dünyasına geçişinin ilk basamağı, berberlik yaparken olur. Hikâyeler ve romanlar yazarken büyük ölçüde müşterilerinin hayat mücadelelerini, zorluklarını ve efsanevi yolculuklarını dinleyip onlardan yararlanır. Berberlik yaparken aynı zamanda

⁶² *Hevâcis*, 68.

⁶³ Bilir, 5

⁶⁴ Bkz, <https://www.ahewar.org/debat/show.art.asp?aid=81988> (Erişim Tarihi:28.11.2006).

Savtu 'ş-Şa 'b Gazetesinin satışını yapar. Bazen kendi yazdığı birtakım kısa hikâyelerini bu gazete dâhil, Lübnan ve Şam'daki *el-Ma'rif* ve *el-Bahs* gibi gazete ve dergilere de gönderir. Halkın duygularını, düşüncelerini ve onların söylemek isteyip de söyleyemediklerini dile getirdiği için çok kısa sürede halk tarafından sevilip samimi biri olarak görülür. Bununla beraber halkın ilgisini de çekmiş ve okuyucu kitlesini de her geçen gün artırmıştır.

Hanna Mina, yirmi bir yaşında meşhur bir gazeteci iken edebî etkinlikleri bu dönemde başlar. Kısa hikâye olarak yayımladığı ilk hikâyesi olan “*ez-Ziâbu 't-Turkiyye*” adlı hikâyesi Burda Gazetesi tarafından yayımlanmışsa da yazdığı ilk hikâyesi aslında “*Racul*” dur. Birtakım tiyatro oyunları yazsa da özensiz olduğu için bu konuda başarılı olamaz. Sonradan kısa hikâyelerini ve bu tiyatro oyunlarını kaybeder fakat bu duruma çok fazla üzülmeyiz. Çünkü ona göre bunlar, “Sonbaharda mavi ışıkların altında düşen ağaç yapraklarıdır.” “*Tıfle li 'l-Bey*” (Satılık Bir Kız Çocuğu) adlı hikâyesi 1945'te “*et-Tarîk*” dergisinde yayınlanan ilk meşhur hikâyesi olur. Beşşâre el-Hûrî'nin romantik hikâyesinden etkilenecek “*el-Ye 's*” hikâyesini ve aboneliğini yenilemek istemeyen zengin bir adamın durumuna kızarak “*el-Câhil*” hikâyesini yazar. 1947 yılında Şam'a yerleştikten sonra el-İnşâdergisinde yazı işleri müdürü oluncaya kadar çalışmaya devam eder. İlk romanı 1954'te yazdığı ve çok beğeni kazanan “*Mesâbîhu 'z-Zurk*” romanıdır. 1955 yılında “*Ebu Umer*” adlı kısa hikâyesinden dolayı kendisine, “*el-Cundî*” dergisi tarafından edebiyat ödülü verilir. İkinci romanı “*eş-Şira ' ve 'l- 'Âsife*”yi 1956 da yazar. Bu romandan da resmi devlet ödülü olarak Edebiyatçılar ve Sanatçılar Yüksek Kurulu ödülünü alır. “*el-Haytul 'llezî lâ Yura*” romanını 1957 de yazmış, fakat bu roman basılmamıştır. Ayrıca 1951 yılında kurulan “*Suriye Yazarlar Birliği*”nin kurulmasında büyük paya sahip olur. Kurucu üyesi olduğu bu birlik, 1954 yılında “*Arap Yazarlar Birliği*” olarak devam eder. İcra heyeti üyesi olarak altı yıl boyunca görevini sürdürür.

Yazarın bazı eserleri radyo, televizyon ve sinemada dizi olarak yerini alır. Bunlardan “*eş-Şirâ ve 'Âsife*”ve“*Sâiku 'l-Otobüs*”adlı eserler radyo dizisine,“*Risale min Ummi, Nihâyetu Racul Şucâ*”, “*el-Mesâbîhu 'z-Zurk*” ve“*Bakâyâ Suver*”adlı eseri televizyona uyarlanır. “*Ala 'l-Ekyas, eş-Şemsu fi Yevmin Ğâim*”ve“*Bakaya Suver*”eserleri ile “*ed-Dekal*” ve “*Hikâyetu Bahhâr*”adlı eserler “*ah ya Bahr*” ismiyle sinemaya uyarlanır.

Eserlerinin birçoğu yabancı dile çevrilmiş ve birkaç defa basılmıştır. Necip Mahfuz ve Nizar Kabbaniden sonra eserleri hem Arap dünyasında hem de dünyada en yaygın olan Arap yazarlardan biri olarak tanınır. Hanna Mina adına Suriye devleti tarafından, her yıl Hanna Mina edebiyat ödülü müsabakaları düzenlenir.

1.1.3. Üslûbu

Hanna Mina, yazdığı ilk romanı ikinci dünya savaşı esnasında Suriye'de özellikle de Lazkiye'deki olayları konu alan “*el-Mesâbihu 'z-Zurk*” romanı ile toplumcu gerçekçi izleri görülmeye başlamıştır. Hem Realist tarzıyla hem sıradan halk dilini kullanmasıyla hem de sosyal konuları hicvetme ve doğa tasvirlerini ele almasıyla Suriye romanında bir ilke imza atar. Roman yazarlarından ayıran özellik; gerçekçiliği romantik, sembolik olarak bilinen tüm akımları içine alacak şekilde diğer modern tekniklerle birlikte kullanmasıdır.⁶⁵

Hanna Mina'nın eserlerinde özellikle romanlarının çoğunda kendi yaşantısının izleri görülür. Bu da üslubunun gelişmesi ve kullandığı farklı söz sanatları için bir fırsat olmuştur. Özellikle kendi hayatını ele aldığı “*Bakâyâ Suver*”, “*el-Mustenka*” ve “*Kıtâf*” romanlarıyla anlatırken tasvir yöntemini, karşılaştırma sanatlarını üslup açısından gayet güzel yorumlamıştır. Ve bu romanların başkahramanları yazarın kendisiyle benzer nitelikler taşımaktadır. Zira kendisi gibi mücadeleci ruha sahip kahramanları romanda kullanırken kendi hayatını da yansıtır. Bunun yanında gerçek hayattan da kesitler alarak bunları birçok romanında işlemiştir. Böylece romanlarında doğal bir ortamın izleri belirgin olmuştur.

“*eş-Şira*” ve “*l-Âsife, Hikâyetu Bahhâr*” gibi deniz romanları yazan Mina'nın, kendisinin çocukluk dönemi denize yakın yerlerde ve şehirlerde geçtiğinden dolayı denize olan sevgisi, denizle alakalı romanlar yazması ve Suriye'nin deniz romancısı olması hasebiyle romanlarında denizle alakalı olan her şeyi ayrıntılı bir şekilde anlatırken okuyucuya duygu yoğunluğunu en iyi bir şekilde hissettirir. Diyalogları, benzetmeleri, monologları özellikle iç monolog sanatlarının yanında başarılı bir şekilde kullandığı romanlardan olan “*ez-Zi'bu'l-Esved*” ve devamı niteliğinde olan “*el-Erkaş ve'l-*

⁶⁵ Asiye Çelenlioğlu, “Toplumcu Gerçekçi Bir Romanda Bireyin İnşası: Hanna Mina'nın “*Es-selcu Ye'ti Mine'nafizeti Romanı*”, *International Sciences Studies Journal*, Cilt No:7, (Nisan 2021), 1733-1739.

Ğaceriyye”adlı romanlarında genel manada yolsuzluk, açlık ve adaletsizlik gibi konularıyla öne çıkmaktadır.

İnceleme konumuz olan bu iki kitapta, Mina hem yer hem de konu olarak denizle alakalı yazdığı eserlere nazaran bu sefer ormanı ele alır. Kaleme almış olduğu bu eserlerde yine diğer eserlerinde olduğu gibi konu açısından benzerlikleri ele alarak işler. Çok başarılı benzetmeleri, betimlemeleri ve hatta öyküleme sanatını da romanlarında mükemmel derecede kullanır. Sade bir dil kullanmasına rağmen bazı karakterler açısından fasih olmayan dili de eserlerine yansıtmıştır.

“*ez-Zi’bu’l-Esved*”adlı romanında yazar, birçok romanında değinmiş olduğu adaletsizlik açlık v.b konuları ele alır. Zaman ve olayların meydana geldiği yer, romanda ifade edildiği gibi yirmi iki ormanın birinde geçer. Devamı niteliğinde olan “*el-Erkaş ve’l-Ğaceriyye*”adlı romanında anlatmak istediği, kıtlıkla, açlıkla mücadele eden bay ve bayan avcılarının yiyeceklerine, içeceklerine haksız yere saldırıp yiyen siyah kurdu yakalamak ve onu öldürmektir. Romanlarında avcılık konusunu ele alan Hanna Mina, siyah kurda karşı yapılan mücadeleyi en iyi şekilde yerine getirmeye çabalayan, siyah kurdun peşinde olan ve siyah kurdu tek başına yakalama arzusuyla yanıp tutuşan keskin nişancı Duğmaş adlı bir avcı ve kendisine siyah kurdu yakalama konusunda yardım eden ormanın bilge adamı, avcılarının akıl danışmanı, Bilge Beşir ve ilerleyen olaylardan sonra siyah kurdu yakalama mücadelesine dâhil olan Avcı Erkaş’ın siyah kurt adına yürütmüş oldukları mücadeleleri, “*el-Erkaş ve’l-Ğaceriyye*”adlı kitapla devam edip olay olgusunun gidişatına göre işlenen birtakım suçlar da dâhil olmak üzere siyah kurdun yakalanması ardından da avcılarının ortak kararıyla bir mahkeme kurulur. Siyah kurt ve beraberindeki suçlular bu mahkemede yargılanır.

1.2. HANNA MİNA’NIN ESERLERİ

1.2.1. Romanları

1. el-Mesâbîhu’z-Zurk/ Mavi Lambalar (1954)
2. eş-Şirâ’ve’l-‘Âsife/Yelken ve Fırtına (1966)
3. es-Selc Ye’tî mine’n-Nâfize/Kar Pencereden Gelir (1969)
4. el-Yâtır/Çapa (1972)

5. eş-Şems fi Yevmin Ğâ'im/Bulutlu Bir Günde Güneş (1973)
6. Bakâyâ Suver/Hatıralar(1975)
7. el-Mustenka'/Bataklık (1977)
8. el-Marsad/Gözlem Evi (1980)
9. Hikâyetu Bahhâr/Bir Denizcinin Hikâyesi (1981)
10. ed-Dekal/Gemi Direği (1982)
11. el-Merfeu'l-Ba'id/Uzak Liman (1983)
12. er-Rabî' ve'l-Harîf /İlkbahar ve Sonbahar (1984)
13. Me'sâtu Dimitriyû /Dimitri'nin Dramı (1985)
14. el-Kıtâf/Hasat (1986)
15. Hemâmetu Zerkâ' fi's-Sahab/Bulutlarda Bir Mavi Güvercin (1988)
16. Nihâyetu Racul Şucâ' /Cesur Bir Adamın Sonu (1989)
17. el-Vellâ'e/ Çakmak (1990)
18. Fevka'l-Cebel ve Tahte's-Selc/ Dağda ve Kar Altında (1991)
19. er-Rahîl 'inde'l-Ğurûb/ Gün Batarken Yolculuk (1992)
20. en-Nucûm Tuhâkimu'l-Kamer /Yıldızlar Ay'ı Yargılıyor (1993)
21. el-Kamer fi'l-Muhâk / Dolunayda Ay (1994)
22. Hadese fîBîâtâhû /Betafo'da Oldu (1995)
23. 23.el-Mere'tu Zâtî's-Sevbi'l-Esved/Siyah Elbiseli Kadın(1996)
24. Arûsu'l-Mevceti's-Sevdâ'/Siyah Dalganın Gelini (1996)
25. el-Muğâmeretu'l-Ahîre/Son Macera (1997)
26. er-Raculu'l-lezî Yekrahu Nefsehu/Kendinden Nefret Eden Adam (1998)
27. el-Femu'l-Keraziyyu/Kiraz Kırmızısı Dudaklar (1999)
28. Hâretu's-Şehhâdîn/Şehhadin Mahallesi (2000)
29. Sirâ'u İmraeteyn/İki Kadının Mücadelesi (2001)
30. el-Bahru ve's-Sefîne ve Hiye/Deniz, Gemi ve O Kadın (2002)
31. Hîne Mâte... en-Nahdu!/Öldüğü Zaman... Göğüs (2003)
32. Şerefu Kâti'i Tarîk/Eşkiyanın Şerefi (2004)
33. ez-Zi'bu'l-Esved/ Siyah Kurt (2005)
34. el-Erkaş ve'l-Ğaceriyye /Erkaş ve Çingene(2006)
35. en-Nâru Beyne Esâbii' İmra'atin/Bir Kadının Parmakları Arasındaki Ateş(2007)

36. 'Âhiratu ve Nisfu Mecnûn/Fahişe ve Yarı Deli (2008)
37. İmraetun Techelu Ennehâ İmraetun /Kadın Olduğunu Bilmeyen Kadın (2009)
38. Eşyâu' min Zikriyâti Dufûletî /Çocukluğumun Anılarındaki Şeyler(2010)

1.2.2. Hikâye ve Diğer Eserleri

1. 1.Nazım Hikmet ve KadâyâEdebiyye ve Fikriyye /Nazım Hikmet Edebi ve Entelektüel Konuları(1971)
2. Men Yezkuru Tilke'l-Eyyâm/Kim Şu Günleri Hatırlar (1974)
3. 3.Edebu'l-Harb/ Savaş Edebiyatı (1976)
4. el-Ebnûsetu'l-Beyda'/ Beyaz Abanoz (1976)
5. Nazım Hikmet: es-Sicnu, el-Mer'etu, el-Hayâtu /Nazım Hikmet: Hapishane, Kadın, Hayat (1978)
6. Nazım Hikmet Sâiren/ Bir Devrimci Olarak Nazım Hikmet (1980)
7. Hevâcisun fi't-Tecribeti'r-Rivâiyye /Roman Deneyimi Hakkında Düşünceler (1982)
8. Keyfe Hemeltu'l-Kalem/Edebiyat Hayatına Nasıl Başladım? (1986)
9. Hivârât ve Ehâdis fi'l-Hayâti ve'l-Kitâbeti'r-Rivâiyye/Hayat ve Roman Yazımı Hakkında Diyalog ve Konuşmalar (1992)
10. 10.el-Kıssatu ve'd-Delâletu'l-Fikriyye / Hikâye ve EntelektüelBelirti (1999)
11. er-Rivâyetu ve'r-Rivaiyyu/ Roman ve Romancı (2004)
12. el-Cesedu Beyne'l-Lezzeti ve'l-Elem / Zevk ve Acı Arasındaki Beden (2012)

1.2.3. Hakkında Yazılmış Eserler

1. 'Âlemu Hanna Mina er-Rivâiyyu, 'Abdurrezzâk 'Îd, Muhammed Kâmil el-Hatîb, Dârü'l-Âdâb, 1979, 159s.
2. Hanna Mina Rivâiyyü'l-Kifâhi ve'l-Ferahî, Muhammed el-Barudî, Dârü'l-Âdâb, 1993.
3. Resmu'ş-Şahsiyyeti fi Rivâyâti Hanna Mina, Feryâl Kâmil Semâhe, el-Muessesetu'l-'Arabiyyetu li'd-Dirâsâti ve'n-Neşr,1999.
4. Melâmihun min... Hanna Mina, Sayyah el-Cahim, Daru ibla, 2000, 125s.

5. Hâkezâ Kare'tu Hanna Mina, Semir Hemarine, Daru't-Talieti'l-Cedideti,2001, 334s.

6.Sîmulûciyyetu's-Şahsiyyâtî's-Serdiyye / Rivayetu "eş-Şirâ' ve'l-'Âsife" li-Hanna Mina Nemûzecen, Sa'id Bankerâd, Daru Mecedlâvi Li'n-Neşri ve't-Tevzi',2003, 206s.

7.Hanna Mina... El-Mu'îş ve'l-Mutehayyil, Atıf Ataullah el-Betrus, Daru'l-Yenâbî', Dımaşk, 2004,224s.

8.Tulâzimu'l-Mer'etu ve'l-Behru fî Edebi Hanna Mina er-Rivâi, Bilâl Kemâl Abdu'l-Fettâh, Muessesetu'l-Yemâmeti's-Sahafiyyeti,2006,224s.

9.Hanna Mina Hârisu's-Şakâi ve'l-Emeli, Nezir Ca'fer, el-Emânetu'l-'Âmmetu li İhtifaliyyeti Dımaşk 'Âsimetu's-Sekâfeti'l-'Arabîyyeti, Dımaşk,2008,101s.

10.Cemâliyyâtü'l-Mekani fî Sulâsiyyeti Hanna Mina (Hikâyetu bahhâr, ed-Dekal, el-Merfe'u'l-Ba'id), Mehdî 'Abîdî, Dirâsâtü fî'l-Edebi'l-'Arabî;12,Haziran 2011,Dımaşk

11.el-Mevrûsu's-Sekâfiyyu fî'l-Edebi'l-'Ârabi'l-Hadîsi: er-Rivâiyyu Hanna Mina Nemûzecen, Dr. Millûd Kiddûm, Dâru'l-Me'mûn, 2013, 236s.

1.2.4.Kitaplarda Bulunan İnceleme ve Makaleler

1.Rivâyetu's-Sîreti'z-Zâtiyyeti Sulasiyye (Bakâyâ Suver, el-Mustenka', el-Kıtâf) li Hanna Mina Nemuzecen, Mohamada Alahmad, Sayı:1,Nisan 2019,s.263-274.

2.Va'yu'z-Zâtî ve'l-'Âlem, Nebîl Süleyman, Dâru'l-Hivâr li'n-Neşri' ve't-Tevzî', Lazkiye,1985,221s.

İKİNCİ BÖLÜM

EL-ERKAŞ VE'L-ĞACERİYYE ADLI ROMANININ İNCELENMESİ

Çalışmamızda Modern Suriye romanının öncülerinden biri sayılan Hanna Mina'nın iki cilt olan eserinin “*el-Erkaş ve'l-Ğaceriyye*” adlı ikinci cildinin incelemesi yapılmıştır. İkinci cildin, birinci cildin devamı niteliğinde olmasından ötürü olay örgüsü, zaman, mekân ve kişilerin de birbiriyle bağlantılı olması hasebiyle romanın birinci cildi hakkında da gerekli bilgiler ele alınmaya çalışılmıştır.

2.1. HANNA MİNA'NIN (EZ-Zİ'BU'L-ESVED) ROMANI

2.1.1. Birinci Cilt: ez-Zi'bu'l-Esved(Siyah Kurt) Romanının Tanıtımı

İlk basımı 2005 yılında yapılan “*ez-Zi'bu'l-Esved*”⁶⁶(Siyah Kurt) romanı, yayın sayısı itibarıyla yazarın otuz üçüncü romanıdır. Basımı Dâru'l-Âdâb Yayınevi tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çalışmamızda “*ez-Zi'bu'l-Esved*” romanının Dâru'l-Âdâb Yayınevi tarafından 2005 yılında yayımlanan nüshasından yararlanılmıştır. Roman, 272 sayfadan oluşmaktadır. Eser onbeş ana bölüm ve alt bölüm olarak da numaralandırılmış bölümlerden oluşmaktadır. Eserin en hacimli bölümü yaklaşık yirmi sekiz sayfadan oluşan beşinci bölümdür. Yirmi yedi küsur sayfadan oluşmaktadır.

Hanna Mina genel anlamda deniz teması üzerine eserler vermiştir. Bu kez orman konulu romanlarını ele alarak tabiata olan ilgisini daha iyi bir şekilde göstermiştir.“*ez-Zi'bu'l-Esved*” romanında Hanna Mina, usta bir avcı olan roman kahramanı Duğmaş'ın öyküsünü ele almaktadır. Yirmi iki ormanın birinde yaşayan usta avcı Duğmaş ve diğer avcıların amacı meşhur siyah kurdu yakalayıp öldürmektir. Bu amaca ulaşmak adına yaşanan olaylar, yapılanlar, kahraman avcı Duğmaş ve diğer avcılarının başından geçen maceralar her iki romanda da bütün detaylarıyla anlatılmaktadır. Mina, bu romanlarda kullanmış olduğu kahramanları ve ifadeleri sembolik olarak ele almaktadır. Aslında yazar, iki ciltten oluşan bu romanlarında dünyanın, vahşi hayvanların istedikleri gibi

⁶⁶ Mina, *ez-Zi'bu'l-Esved*,(1.Baskı), Âdab Yayınevi, Beyrut 2005, 272, (Çalışmamızda eserin bu baskısı esas alınmıştır ve romanda yapılan göndermeler metinde parantez içi sayfa numaralarıyla gösterilecektir.)

davranıp yaşadığı, acımasız kuralların geçerli olduğu bir orman olduğunu vurgulamaktadır. Romanda mekân olarak ele alınan ormanlar aslında semboliktir. Birçok karakterin olduğu bu romanda Hanna Mina, başarılı bir şekilde okuyucuya yansıttığı tasvirlerle ve diyaloglara çokça yer vermektedir.

Genel itibariyle roman, yirmi iki ormanın birinde, su kaynağının etrafında geçmektedir. Olayların yaşandığı bu orman, sembolik olarak bir Arap ülkesini göstermektedir. Diğer yirmi bir orman ise; geriye kalan yirmi bir Arap ülkesini göstermektedir. Bu orman, ana karakterlerin çoğunun yaşadığı ya da eylemlerin çoğunun gerçekleştiği birleştirici bir konum olarak ele alınmıştır.

Hanna Mina, bu romanda ekonomi, yolsuzluk, işsizlik, bağımsızlık, rüşvet, ticaret, emperyalizm, Siyonizm, evrensel Budizm gibi sosyal içerikli mesajların yanında aşk, sevgi ihanet, şehvet gibi konulara da değinmektedir. Bu konular iki cildi kapsayacak şekilde zengin olay örgüsüyle okuyucuya aktarılmaktadır. Aynı zamanda yazar bu romanda avcılarının peşinde oldukları siyah kurdun yanında aşk, zevk ve şehveti de olayların içerisine harmanlayarak ruhsal yönden okuyucunun ilgisini de üst düzeye taşımayı amaçlamaktadır.

Roman kahramanı usta avcı Duğmaş, etrafında ya da yanı başında bulunan avcılar olmasına rağmen hiç kimseden yardım almadan siyah kurdu tek başına öldürmek istemektedir. Tek amacı ve tek davası, kendi cesaret ve yeteneğine güvenerek siyah kurdun peşine düşüp yakaladıktan sonra onu öldürmek ve ardından da bir ilke imza atmaktır. Hatta yakın arkadaşlarından biri sayılan ormanın bilgisi Bilge Beşir'in nasihatleri dahi artık ona fayda vermemeye başlamıştır. Zaman zaman müstehcen sahneler de yer verilen olaylar tasvir yöntemiyle okuyucuya aktarılmaktadır.

Yazar, romanda anlatmak ve okuyucuya iletmek istediği mesajı Bilge Beşir'in ağzından dile getirmektedir. Zamanında yaşanan iç savaşta keskin nişancı olarak görev yapan usta avcı Duğmaş, hem nişancılığına hem cesaretine hem de tecrübesine güvenerek tek başına her şeyin üstesinden gelmeyi düşünmektedir. Fakat durum tam da öyle değildir. Romancı, herkesin bir araya toplanıp birlik ve beraberlik içerisinde yapılacak olan işlerin daha iyi sonuçlar vereceği mesajını Bilge Beşir'in ağzından dile getirmektedir. Hanna Mina bir atasözünde de geçen “Birlikten kuvvet doğar” ilkesine dayanarak bu romanıyla okuyucuya bu mesajı vermek istemektedir.

Son olarak bu romanda yirmi iki ormanın birinde avcılıkla uğraşan fakir erkek ve kadın avcılar, kendi yiyeceklerine saldıran ve yiyeceklerini yiyen siyah kurdu yakalamışlardır. Bu mücadelede bir takım olaylar yaşanmış ve bu olaylar sonucunda da birtakım suçlar işlenmiştir. Öyle ki, avcıların kendi aralarında meydana gelen gerek yasak olan gerek normal olmayan gerekse suç sayılan hareketlerin yaşanmasından ve siyah kurdun yakalanmasından dolayı bir mahkemenin kurulmasına ihtiyaç duyulmuştur.

2.1.2. “ez-Zi’bu’l-Esved” Romanının Özeti

ez-Zi’bu’l-Esved (Siyah Kurt)

İlk olarak “ez-Zi’bu’l-Esved” olayların geçtiği mekân ve geniş bir alana sahip olan yirmi iki orman ve bu ormanlarda avcılıkla uğraşan erkek ve kadın avcıların, siyah kurdu yakalama maceralarını ele almaktadır.

İlk bölümde yolsuzluk ve bozgunculuk yapan, düzeni bozan ve bunları etrafa yayıp daha berbat hale getiren daha sonra da istediği gibi ormanlarda dolaşıp fakir avcıların kulübelerine saldırarak onların ekmeklerinden birçoğunu yiyen siyah kurt ve yavrularının sayıları bilinmediği halde üreyip çoğaldıkları kalelerden ve saraylardan bahsedilmektedir. Amacı her ormanda peşinde olduğu bu kurdu yakaladıktan sonra öldürmek olan avcı Duğmaş’ın ve aynı amaçlara sahip ismi Bilge Beşir olan yaşlı bir avcı ile karşılaşp siyah kurt hakkında konuşmalarını ele alır. Bilge Beşir’in asıl niyeti, siyah kurdu yakalamanın yolu bireysel olarak değil birlik olarak yakalayabilmeleridir. Bu niyetini, Avcı Duğmaş’a anlatmaya çalışsa da Duğmaş tek başına siyah kurdu yakalamada ısrarcıdır.

İkinci bölümde, yirmi iki ormanı en iyi şekilde bilen Bilge Beşir, ormanlarda karşılaştığı tüm avcılara Avcı Duğmaş’a söylediklerini tekrar etmektedir. Amacı, siyah kurtları gizlemeksizin ortadan kaldırmanın imkânsız, kurtların soyunu yok etmek için işbirliğinin gerekli olduğunu ve eğer bu birlik beraberlik olmazsa bireysel çalışmanın boşa gideceğini söylemektir. Bireysel çalışma olarak tamamlansa dahi her şeyin boşa gideceğini vurgular. Bu arada yazar ormanlardaki hayvanlardan biri olan hüdhüd kuşlarından bahsetmektedir. O, kuşları şu şekilde açıklamaktadır:

“Bu sefer Duğmaş’ın söyleyecek yeni bir şeyi vardı. Bu yeni şey, buormanlarda bulunan veyeteneğinin yanı sıra yeryüzündeki su kaynaklarını keşfetme ve susamışları o

su kaynaklara yönlendirmek üzere havada dolaşırken görevleri değişen hüdhd küşlarındanduyduğıuydu. Hüdhd, ağaçlarındallarında duruyor ve kurtarılabılır bir müjdeciyi açık bir Arapça dille telaffuz ediyordu.” (s.18)

Bilge Beşir, Avcı Ekrem’in, Duğmaş gibi siyah kurdu tek başına öldürmenin başarısızlıkla sonuçlanacağını söylediğinde Ekrem, bu duruma şüpheli bakarak oradan ayrılır.

Üçüncü bölümde, Avcı Duğmaş ormanda siyah kurdu avlama peşinde iken ormanın içinde yer alan su kaynağında bir ses duyar ve oraya yaklaştıktan sonra su kaynağında kurtların avcısı olan bir kadını çıplak vaziyette görür ve ona karşı büyük bir cinsel arzu hisseder. Hem düşüncelerinde hem de asıl davası olan siyah kurdu yakalamadaki amacında birtakım değişiklikler olur. Aklına Hz. Lud ve kızlarının olayı geldiğinde kendisinin bir bayanı arzulamasında bir sakınca ya da günah görmez. Bilge Beşir’le konuşmaları aklına geldikçe; Bilge’den korktuğundan dolayı şehvetine baskı uygulamak zorunda kalır venefsi ile mücadele içine girer. Yakalanırsa cezasının ölüm olduğunu da bilir. İsmi Raife olan kadın avcı sudan çıktıktan sonra Duğmaş ile aralarında tanışma faslı geçer. Meslektaşlığa ihanet konusu yüzünden Duğmaş, Raife’nin affetme konusunda suçlu olarak su kaynağını gösterir. Duğmaş, Raife’ye kaynakta niçin çıplak olduğunu sorduğunda Raife, serinlemek kelimesiyle yetinir. Duğmaş ile Raife’nin uzun tartışmaları sonrası Duğmaş en sonunda itiraf eder ve kendisine ateş etmesini ister. Aralarında geçen uzun konuşmalardan sonra Raife, av için yemek yemeleri gerektiğini söyleyerek avladığı kekliği kızartıp yerler.

Dördüncü bölümde, önce Duğmaş hakkında bilgi verilir. Raife’nin ayrılmasından sonra Avcı Duğmaş’ın Raife’ye olan aşkı asıl davasına karşı ağır bastıktan sonra siyah kurdu aramak yerine Raife’yi aramaya başlar. Duğmaş, hüdhd küşlarının Raife ile ilgili sözlerinden dolayı küşlara ateş eder. Bu esnada Duğmaş, Bilge Beşir ile karşılaşınca Bilge, Duğmaş’a onun gaflet ile uyanıklık arasında olduğunu ve lezzetli bir hastalığa yakalandığını ifade ederken buna karşı zayıf olduğunu da söyler. Bu lezzetli hastalığın ise aşk olduğunu haykırır. Duğmaş’a bu hastalıktan kurtulduktan sonra pişmanlık duyacağını söyler. Bilge Beşir Duğmaş’a bu konuda nasihatlerde bulunduktan sonra Duğmaş Raife’ye olan aşkını zamana bırakmayı uygun bulur.

Beşinci bölümde, Bilge Beşir, Siyah kurdu yakalama adına tüm avcılarının heveslerini artırmak ve gayretlerini harekete geçirmek için çok sözler sarf eder. Raife, Duğmaş'ın kendisine olan aşkı konusunda emin olur. Fakat Duğmaş'a acımdan başka elinden gelen bir şey yoktur. Çünkü Raife Duğmaş'a karşı bir aşk ya da sevgi hissetmemektedir.

Duğmaş ise aşkı yüzünden ormanlarda dolaşırken bir ara siyah kurt için ormanda pusu kurmaya karar verir. Ormandaki su kaynağında susuzluğunu gidermek için su kaynağına inen hüdhüd kuşlarını gördükten sonra onlarla konuşur. Bu konuşmada, hüdhüd kuşları Duğmaş'ın Raife'ye olan aşkı yüzünden kendi davasını unuttuğunu, davasının olmadığını ve nasihatlerde bulunurlarken öncelikle siyah kurdu öldürmesi gerektiğini daha sonra Raife'nin kalbini kazanmasını söylerler. Hemen ardından Bilge Beşir arkasından gelir ve Duğmaş'ın Raife ile olan havuz olayını bildiğini ve bu bilgiyi hüdhüd kuşlarının söylediğini söyler. Hüdhüd kuşları Bilge Beşir'le konuştuktan sonra Raife belirir. Bilge Beşir ile Duğmaş'ı gördükten sonra yanlarına ulaşır. Üçü, kaynağın kayalığında sessizce oturur. Duğmaş Raife'yi unutmaya çalışırken Raife Duğmaş'ı sevgi olarak değil de unutması adına düşünmektedir. Bilge, kovalama esnasında aşkın yakıt olduğunu söylediğinde; bu sözü Duğmaş'ı sevindirir. Duğmaş, kendisinde bulunan tecrübe ve cesaretine güvenmesinden dolayı aşkın kaporası olarak siyah kurdun başını Raife'ye sunma niyetinde olduğunu söyler. Bilge Beşir ile Duğmaş arasında Duğmaş'ın geçmişte yaptıklarından dolayı tövbe etmesi gerektiği yönünde bir konuşma geçer ve bu husustaki en büyük yardım da Bilge Beşir'den geleceği oldukça açıktır. Bilge Beşir siyah kurt hakkında bildiklerini söylerken Duğmaş bu sırada tüfeğiyle Raife'ye ateş eder. Ama boşa gitmiştir. Bilge, Duğmaş'a şehvetinin kendisini yendiğini söyler. Hüdhüd kuşları da Duğmaş'a şiirler söylerken Duğmaş kuşlara ateş eder.

Altıncı bölümde, Raife karışık duygular içinde kaynağın etrafında dönüp dolaşmaktadır. Raife güzelliğinden dolayı bu tür olayların kendi başına geldiğini zanneder. Erkaş'ın kendisini görmezden geldiğini anlar ve Erkaş'a olan sevgisini ip çekme oyununa benzetir. Raife ile Bilge Beşir arasında Raife'nin güzelliği, Delila ile Samson, Araplar, Yahudiler ve Duğmaş gibi konular geçer. Bilge Beşir'in kendisini sevdiğini söylerken Raife dil sürçmesi gibi algılasa da aslında Bilge Beşir'den onun kendisini sevmesini pişman olmamasını ister. Raife, Bilge'nin aşkına karşılık veremese de gerçekten de onun kendisini sevmesini ister. Raife, Bilge'nin akıl ile kalp arasında

mücadele içinde olduğunu düşünür. Aslında Bilge Beşir, kendisi ile Raife arasındaki ilişkiyi Hz. Âdem ile Hz. Havva arasındaki ilişkiye benzetir. Bilge, Raife'nin kışkırtmalarına karşın elmaya ateş eder. Raife, Bilge'nin kendisini sevdiği ya da arzuladığı kanaatine varır. Bilge, Raife'nin kışkırtıcı davranışı sonrası Raife'yi arzulamaya başlar. Bu arzulama sonrası Bilge, Raife'ye yaklaşmaya başlamasıyla Raife, Bilge Beşir'i su kaynağının içine iter.

Yedinci bölümde, yazar, avcı Erkaş'ın kişiliği hakkında ve siyah kurt adına vermiş olduğu mücadeleler özellikle siyah kurdun kaynağını ortaya çıkarmak için gösterdiği gayret hakkındaki bilgilere yer vermektedir. Erkaş siyah kurt ve siyah kurdun barındığı kaleleri düşünmektedir. Yazar, kalelerin siyah kurtların üreyip gözetiminde çoğaldığı ve onların emriyle siyah kurtların bütün ormana yayıldığı, kaleler ve içinde bulunan her türlü modern silahların olduğu ve siyah kurtların kaynağı kaleler olduğuna dair bilgilere yer verir. Daha sonra siyah kurtların görevlerini ve amaçlarını açıklar. Yazar, kanun devletinin gizli olduğu ve bu devletin iktidar olarak varlığını sürdürdüğünü vurgular. Yirmi iki ormanda birçok iktidarın varlığından bahseder. Ayrıca her bir iktidarın kanunlarından da bilgiler verir. Fakat bu kanunların dıştan parlak içten ise karanlık olarak görüldüğünü söylemeye çalışmaktadır. Yazar, aldatılmış(kandırılmış) olanların, cahillik ve sapkınlıktan, ekmek parasına ihtiyaçtan, ekmek parasının yokluğundan ve o paradan daha çok yararlanma arzusu gibi şeylerden dolayı kaledeki efendilerin eylemlerine teşekkür ederek, onlarıHamd ile yücelterek, onlara hizmet etmek için birbirlerini itekleyerek, ekmekkırıntılarını yakalamaya çalıştıklarını anlatmaktadır.

Yazar, sendikaların, derneklerin varlığındaki gerçeklerden, partilerin ne zaman ortaya çıktığı ve sonra nasıl bir hale geldiği durumdan bilgiler vermektedir. Daha sonra Nazım Hikmet'e ait bir sözü ele alarak bahsettiklerini doğrulamaya çalışmaktadır. Yazar, kendi döneminin başlangıcındaki zamanda şeref olduğunu, sonucunda ise sefaletin olduğunu ve bu, memnun olma gayretinin sancısı içindeyken kimsenin fark etmediğini ve eğer bazıları fark ederse doğru görüşlü(basiretli olan) kişiler, hapishane ya da akıl hastalıkları hastanelerine götürüldüğünü vurgulamaktadır. Büyük bir Arap liderinin zamansız(zamanından önce, yaptıkları rezaletleri ortaya çıktığı zaman ve “Şüphesiz inceleme, araştırma devleti bitmiştir” sözünü ilan ettiği zaman öldüğü bilgisi verilmektedir. Fakat araştırma, inceleme devletin varlığını devam ettirdiğini

söylemektedir. O liderin ölümünden sonra Meymûn sosyalist döneminde işlenmiş tüm iğrençliklerin ortaya çıkarıldığından bilgiler vermeye devam etmektedir.

Yazar, Erkaş'a sorular sormaktadır. Erkaş'a, ümitsizliğin ayıp, ümidin yokluğa düşmeyene kadar bir rüya olduğunu, arzusunun bir yolculukta olduğunu siyah kurtların aşırı yemek yediklerini anlatmaktadır. Yazar, daha sonra Erkaş'a avcı Sagraş avcı Kamtara, Duğmaş, Ekrem, Beşir, Raîfe, Nâfi ve diğerlerini tanıyıp tanımadığı ile ilgili sorular sorar. Bilge'nin bilgeliği, Bilge ile Raife'nin arasındaki yaş ve fikir farkları hakkında bilgiler verilmektedir. Hz. Âdem ile Hz. Havva'nın yeryüzüne inme sebeplerinden, aşk ve mücadelenin birlikte olduğunu söylenilmesinden, hayatın kanunu olan aşkın varlığının nesillerle bağlantısı olduğundan, tarihin başlangıcı cinsel ilişkiye girme ile başladığından, bahsedilmektedir. Spartaküs'ün devrimiyle mağlup edilen kölelik kurtuluşunu, Hz. İsa'nın çarmıha gerilme işkencesini kabul etmesinde bulduğunu dile getirilmektedir. Roma imparatorlarının "Sezar'ın hakkı Sezar'a Allah'ın hakkı Allah'a" sözünü eşyalarına ve menfaatlerine uygun olduklarını ve en önemlisi kendileri için kabilelerinin(soylarının)eksiksiz, tam bir şekilde devam etmesi olarak bulduklarını vurgulamaktadır. Böylece neyin ilan edildiğini ve neyin gizlendiğini anlamada Hz. İsa'nın fedasını kabul ettikleri açıklanmaktadır. Roma imparatorları, kendi halkını atalarının ruh ve silahla yönettiklerini, bu şekilde Roma'yı yakan ve imparatorluk sarayının penceresinden Roma'daki evlerin ve içindeki halkın yanıp kül ettiği ateşlerin görüntüsüne gülmeye başlayan Neron'a ulaşanakadar imparatorluklarının yönetimini miras aldıklarından bahsedilmektedir.

Roma'daki yangın sonrası kalelerin yakıldığından, iktidarın yok edildiğinden ailelerin yerinden sürülmesinden, hazinelerin uzun sürüp heba olduğundan, sapıklıkların fuhşiyatlara düşkünlüklerinin durdurulmadığından, kadınların haremelerde esaret altında kaldıklarından, çocukların vatan ve halka feda için ölüme itildiğinden, şehitlik ya da direniş eylemlerinde ölüme gidenlerin olduğundan bilgilere de yer verilmektedir. Tüm bunların sorumlularının ise bu imparatorlarının çocukları olduğu vurgulanmaktadır. Bu kişiler, içeride ve dışarıda, babalarının saraylarında, nimeti küçük görüp nankörlük etmekle tadını çıkarıyor, lüks Paris kıyafetleriyle büyük arabalarını çılgin bir hızla kullandıklarından, Avrupa, Amerika ve diğer üniversitelerde moda devrimi ve tasarımcılarını ve en modern ürettikleri şeyleri güvenilir ve hesaba tabi olmayan(sorgulanmayan) kibirli kişiler olarak öğrendiklerinden bahsedilmektedir.

Avcı Ekrem, ağaçlıkların arkasından gözetler. Erkaş'ın bu ormanda siyah kurdu pusuya yatırıp öldürmek üzere ona tüfekle ateş etmesi gerekirken, onun Siyah kurdu fark edemeyecek bir halde düşüncelere dalmış olduğunu görür.

Bir ara Bilge Beşir, Duğmaş'a Raife ve asıl dava olan siyah kurdu yakalama davasını hatırlatma adına nasihatlerde bulunur. Avcı Duğmaş aklını kaçırdığını söyleyerek bunun için Bilge'den ilaç ister. Bilge Beşir, Duğmaş'ın aşkı yerine davasını hatırlamasını ister. Aralarında aşk dağı konusu açılır. Bilge Beşir aşkı dağa benzeterek Duğmaş'a onun bu dağın neresinde olduğunu sorar. Duğmaş, dağın zirvesinde olduğunu söyler. Bilge, o zirvede fazla kalınmayacağını açıklar. Duğmaş'a nasihatlerde bulunmaya devam eder. Duğmaş'a düşünmesi gerekenleri hatırlatmaya çalışır. Yani Bilge Beşir'in nasihati, beden çağrısından asıl dava olan görev çağrısına doğrudur.

Avcı Ekrem, şaşkın bir halde düşüncelere dalmış olan Erkaş'ın Duğmaş gibi olduğunu zanneder. Erkaş'ın düştüğü durum hakkında kendi kendine konuşur. Erkaş'ı gözetlediği çalılıkların arkasından çıkıp Erkaş'ın olduğu yere yönelir ve selamını verip Erkaş'ın yanına oturur. Erkaş, Ekrem'le aşk dağı hakkında bilgileri paylaşır. Bu konuşmalarda Ekrem'in aşkın dağına çıkmak için Erkaş'a sevgilisi olup olmadığını sorduğu zaman Erkaş cevap olarak sevgilisi olduğunu fakat daha kendisiyle çıkacağına dair karar veremediğini söyler. Daha sonra Erkaş Feyyâz kıssasını anlatır.

Sekizinci bölümde, on iki ormanın avcılarından olan Avcı Erkaş ile Avcı Fudva'nın asıl amaçları siyah kurdu öldürmektir. Rastlantı şudur ki Erkaş, Fudva için ilk ormana geri dönerken Fudva ise bu ormanı terk etmektedir. Fudva siyah kurdu avlamak için kendi sahip olduğu rolü sever. Ancak Fudva ve Erkaş bir sevgili olarak tanınmaktan çok, bir avcı olarak tanınırlar. Erkaş ile Fudva için iki zıt yön bulunmaktadır. Birinci yön; Erkaş'ın kendi yolunda ilk ormanının kalbine, sebep olduğu gerçek ormanının yönünü izlemesi. İkinci yön ise; Fudva'nın kendi yolunda ikinci ormanının kalbini adlandırdığı gibi Bilge Beşir'in ormanının yönünü izlemesi. İlk ormandaki avcıların Erkaş'a Avcı Fudva'nın ikinci ormana taşındığını, İkinci ormandaki Bilge Beşir ise Fudva'ya, Avcı Erkaş'ın ilk ormana taşındığını söylerler. Aslında her ikisi de hedefe ulaşmayı engelleme halindedirler. Doğudaki gibi geleneklere göre saklanırlar. İkisinin durumunun ortaya çıkmaması için ikisi bir yandan korku diğer yandan sakınma halindedirler gönüllerinde çarpan aşk hariç.

Avcı Erkaş bir ara düşünmek için durur. Fudva'ya karşı hissettiği sevgi ile kendisinin adamış olduğu dava arasında yani akıl ile kalp arasında çatışma yaşarken akıl ile kalbin yerlerini değiştirmek ister. Ne yapması gerektiği konusunda çıkmaz bir yolda iken hüdühüd kuşları imdadına yetişir. Hüdühüd kuşları Erkaş'a ümitsiz olmaması gerektiğini, Erkaş'ın bu çatışma yüzünden hummalı bir hastalığa yakalandığını ve bu sebeple uyuması gerektiğini söylerler. Böylece Erkaş'ın yaşamış olduğu çatışmadan kurtulacağını söylerlerken beyaz bir güvercin Erkaş'a yaklaşır ve kollarını açıp “Ben Fudva'yım” diye kendisini tanıtır. Erkaş'ın iki gözüne masaj yapar ve onu garip olan krallığa götürmek için Erkaş'ın gözlerini kapatır.

Avcı Duğmaş ile Bilge Beşir, Raife'den bahsederken Bilge Beşir, Duğmaş'a umut ve sabır konusunda nasihatlerde bulunur. Duğmaş ile Bilge Beşir, Erkaş ile Raife ve Erkaş ile Fudva ilişkisi hakkında konuşurlar. Duğmaş, sevindirici haber taşıyan biri gibi Fudva'nın bu ormanda olduğunu söylediğinde; Bilge Beşir, Duğmaş'ın bu memnuniyeti içerisinde onun bir amacının olduğunu anlar. Ardından Duğmaş'a bu ormanlarda bir hedef için olduklarını eğlenmek için olmadıklarını söylerken yine Duğmaş'a nasihatlerde bulunur. Fakat Duğmaş bu nasihatlere kulak vermez. Hatta Bilge Beşir'e Raife'nin kendisine neler yaptığını söylerken Bilge Beşir Raife'nin güzelliği kendisini cezbedtiği için tuzağa düştüğünü söyler. Duğmaş Fudva'nın Erkaş'ı sevdiği bilgisinin kendisine ulaştığını Bilge'ye söylediğini ve bu yüzden Fudva'ya dostça davranacağını dile getirir. Bilge Beşir'in Duğmaş'a karşı nasihatleri bu sefer Fudva'yla ilgili olur. Çünkü Fudva, Duğmaş'ı reddedebileceği gibi onu öldürebilir de.

Aslında Fudva da Erkaş da kendi kaçıışlarında sevdiği kişinin kendisini yakalamasını istemektedirler. Bilge Beşir Duğmaş'ın Fudva'ya yanaşmakla Raife'yi kandırmak istediğini anlar. Duğmaş'a başka biriyle evlenmesini söylese de Duğmaş, Raife konusunda erkekliğini sevdiğinin ayaklarının altına serercesine ısrar eder. Bu durum karşısında Bilge Beşir Duğmaş'ın zıvanadan çıktığını söyler. Bilge Beşir Erkaş'a; Duğmaş da Fudva'ya gider.

Avcılar, ormanda Erkaş'ı uyurken gördükleri an aralarında bulunan Doktor Yâsir, Erkaş'ı muayene eder. Hemen ardından acil bir şekilde tedavi edilmesi için onun bir hastaneye yatırılması gerektiği önerisinde bulunur. Avcı Sagraş, Erkaş'ın herhangi bir hastalığının olmadığını söyleyerek tedbirlerin alınması yönünde teklifte bulunduğu

zaman avcı Kamtara'dan da destek gelir. Doktor Yâsir, ormanın tedaviye uygun hale gelmesi için çadır konusunda sıkıntı çıkarken, Erkaş'ı taşımanın riskli olmasından dolayı avcılar ağaç dallarından çadır yaparlar. Mîlad, Erkaş'ın hastalığının sebebinin de tedavisinin de Fudva olduğu konusunda ısrarlı olsa da, Doktor Yâsir tahlillerin yapılması yönündeki ısrarını Mîlad'a yöneltir. Ormanın bir hasta için elverişsiz olmasında dolayı Doktor Yâsir ile Avcı Mîlad şehre gidip hastane ile ilgili malzeme almaya karar verirler. Doktor Yâsir, Avcı Mîlad'a şehre giderken ne yapılması gerektiğini söyleyip Erkaş'ı tedavi etme konusunda ilacın olması gerektiğini söylese de Mîlad, Erkaş'ın bakımı için Fudva'nın da getirilmesi önerisinde bulunur. Doktor Yâsir Mîlad'ın bu ısrarları karşısında Mîlad'ı eliyle muayene eder ve Mîlad'ın da hummalı bir hastalığa yakalandığı teşhisi koyduktan sonra kendisinin de tahlil vermesi gerektiğini söyler.

Dokuzuncu bölümde, Avcı Fudva, Erkaş'ın hastalığına avladığı ilk kızılıkurt olarak açıklama yapar. Fudva ve Nâfi ed-Dârî arasında konuşma geçtiğinde Nâfi, siyah kurtların avcısı olmasından dolayı silah taşıdığını söyler. Fudva'ya Avcı Kamtara hakkında bilgi verirken Fudva, Kamtara'yı küçümseyici şekilde görür. Ardından Kamtara'nın Erkaş'ı soktuğu durumla ilgili olarak onunla dalga geçer gibi olup biteni Avcı Nâfi'ye anlatır. Buarada Fudva, Nâfi'ye karşı küçümseyici cümlelerle Nâfi'yi aşılar. Nâfi yabancı bir ördeği pişirmek üzere ateş yakar. Ördeği pişirdikten sonra Fudva'yı yemeğe çağırma esnasında aralarında sert konuşmalar devam eder. Ve yalancı olup olmama konusunda Fudva Nâfi'ye doğru tüfeğini kaldırırken Nâfi, kalbini açıp kendisine ateş etmesini ister. Aralarında Nâfi'nin arkadaşlığı ile ilgili yine sert konuşmalar geçer. Erkaş ve aşk hakkında konuşmalar devam ettikçe; Fudva ağlamaya başlar ve Nâfi'ye kötü kelimeler kullanarak Nâfi'nin göğsüne yumruklar atmaya başlar. O esnada aslında Fudva, Erkaş için değil de Nâfi'yi sevdiğinden dolayı ağladığını itiraf eder. Şehvetin ateşi ikisinin üzerinde belirmeye başlayınca ikisi toprağa serilir ve ilişkiye girerler. Zevkin gafletinden ihanetin uyanıklığına uyandıklarında, Nâfi'nin bunu yaptığından dolayı pişmanlığı ve sonra ağlaması Fudva tarafından alaycı sözler ve kahkahalar Nâfi'ye cevap niteliğinde olur. Çünkü Fudva'nın asıl amacı Nâfi ile ilişkiye girerek Erkaş'ın doğruluğundan intikam almaktır. Fudva, Nâfi'yle kadın toplumu ve kadın hakları hakkında konuşur. İhanet konusu açılır ve davalarını eleştirirken ikisinin de aynı amacı olan siyah kurdu kovalama ve işlemiş oldukları ihanet hakkında birbirleriyle tartışırlar. Fudva tartışmaya ara verip acıktığını, yemek yedikten sonra tartışmaya devam edeceği yönündeki teklifini

sunar. Nâfi, işlemiş oldukları hatalarını düzeltmek için Fudva'nın kendisiyle evlenmesi gerektiğini söylese de Fudva Erkaş'tan başka kimseyle evlenmeyeceğini Nâfi'ye kesin bir dille söyler.

Onuncu bölümde Bilge Beşir, Duğmaş'a siyah kurt olayından dolayı mahalleye girmeyi ve herhangi bir kadınla ağız dalaşına girmeyi yasakladığı söyler. Bir ara Bilge Beşir sessizleşir, Duğmaş da bu duruma dayanamaz. Bilge, Duğmaş'a siyah kurdu avlamanın kanuna uygun ve zorunlu olduğunu ifade eder. Siyah kurdu ertelemenin ise avcılarının safında bir tedirginlik başladığını da açıklar. Sebebi ise onların siyah kurdun görünmüyor olduğunu söylemeleridir. Bilge Beşir, çok önemli bir konuyu açıklar ve bütün bu olumsuzlukların ormanda olmasının asıl nedeni işsizlik olduğunu söyler. O, Bu olumsuzluklar arasında yalan, gıybet, iftira, sahtekârlık hatta felaketlerin bu ormanda yayılması v.b gibi durumları sıralar. Bilge Beşir ile Duğmaş arasında siyah kurt konusu açıldığında Duğmaş, pişmanlığını dile getirip tövbe ettiğini vurgularken tek amacının ise siyah kurdu avlamak ve Raife'ye siyah kurdun başını sunmak olduğunu açıklar. Bilge, kendi içinde övünürken yakındığı durum ise bilgelik yönündedir. Çünkü Raife ile yaşamış olduğu kaynağa düşme olayında pişmanlıktan dolayı ağlar ve nefsi ile bir sorgulama içerisine girer. Nifaka bulaştığı için kendini münafık olarak görür. Bilgelik ve Allah'ın emirlerine itaatsizlik etmenin büyük günahlardan olduğunu vurgular.

Bilge Beşir kaynağa düşmesinden sonrasını detaylı bir şekilde anlatır. Bilge Beşir'de onu bilge sahibi yapan çarpan bir kalp, üzerinde güzelliğinin hayallerine bakan bir göz ve taşkınlık olmaksızın onu zevke yönelten arzulayan bir nefis vardır. Bilge Beşir ile Duğmaş kendi aralarında Raife'nin Bilge'ye olan davranışlarını tartışır ve konu kadınların erkekleri öldürüp öldürmeme noktasına gelir. Aslında Bilge, Raife'nin kendisine yaptığı hareketi doğru bulur. Duğmaş ise bir kadını öpmenin ormanda helal olduğunu söyler. Zina dışında Raife'yi öpmeye bir sıkıntı olmayacağını da ifade eder Duğmaş.

Bilge Beşir kaynağa düştüğünden dolayı kıyafetlerini kurutmak amacı ile gittiği ormanın derinliklerinde tedbir alırken, ormanın sessizliğinde göçebe bir hayat yaşar. Olanları unutmaya çabalar ama bilinçaltında hiçbir şey unutamaz. Aylak bir halde dolaşmaktan vazgeçip anılarından uyanır. Bu arada Duğmaş gizlenmektedir. Bilge ile Duğmaş'ın ortak yanları Raife'yi kaynakta görmüş olmalarıdır. Bilge Beşir ile Duğmaş

aşklarındaki günahlarının yerine yani kaynağa dönerler. Duğmaş iki avın kaçmasından dolayı öfkeli: Raife ve Siyah Kurt! Duğmaş ve Bilge Beşir, Raife hakkında konuşurlarken Bilge, Duğmaş'a Raife'ye olan aşkında rıza ile zorlamayı karıştırdığını, Raife'nin sevgilisi olmasını istediğini ama bunun bu şekilde imkânsız olduğunu söyler. Bilge Duğmaş'a Raife'yi bırakması konusunda nasihatlerde bulunur. Hüdhüd kuşları bu nasihatler üzerine şiirler söyler. Bilge, Duğmaş'a Raife'nin de onun aşkına karşılık vermesi durumunda aşkındaki ısrarından dolayı aşkına aşk dağının eteğinden başlaması tavsiyesinde bulunur. Aşk dağı hakkında Duğmaş'a açıklayıcı bilgiler verir. Duğmaş bu sözlere pek kulak vermez. Raife'nin Bilge ile birlikte olursa; hiç düşünmeden Raife'yi öldüreceğini söyler. Duğmaş Raife'den dolayı düşman olarak artık Erkaş'ı görmektedir. Duğmaş, bir kere de olsa Raife ile beraber olup sonra serbest bırakacağını ve siyah kurdun yokluğundan dolayı sabra karşı fazla dayanıklı olmadığını Bilge Beşir'e söyler. Bilge Beşir, Duğmaş'ın yabani, canavar, katil ve tehlikeli biri olduğunu bilmesinden dolayı Raife'nin onun olmasını istemez. Duğmaş küçük düşürülmesine ve küçümsenmesine rağmen Raife'yi istemekte kararlı olduğunu vurgular. Bilge de çözüm olarak Duğmaş'ı sakinleştirmeye çalışarak kendisi Raife ile arasında yaşanan su kaynağına düşme olayını ve bilgeliğini nasıl kaybettiğini Duğmaş'a anlatır. Bilge Beşir'in Duğmaş'a anlattığı Raife ile arasındaki olayı, şu şekilde özetlemiştir. Raife'yi arzulaması, Raife tarafından su kaynağına itilmesi Bilge Beşir'in kaynağa düşmesi, sudan çıktıktan sonra daha sonra temiz bir yere gidip elbiselerini kurutması, hüdhüdlerin sözlerini hatırlaması, yaşadığı sıkıntısına gülmesi, elbiselerini giyip düştüğü havuza geri geldiğinde Duğmaş'ı havuz başında görmesi.

Duğmaş siyah kurdun hayal mi gerçek mi olduğu konusunu Bilge Beşir'e sorduğunda Bilge Beşir, onun hem hayal hem de gerçek olduğunu söyler. Duğmaş'ın siyah kurtların nerede olduğunu sorusuna Bilge Beşir onların her yerde olduğu şeklinde cevap verir. Erkaş'ın siyah kurtların kalelerde ürettiği cevabına karşılık onun haklı olduğunu ifade ederken Duğmaş Erkaş'tan her ne kadar nefret etse de siyah kurdu avlamada ortak bir düşünceden dolayı Erkaş'la birlikte olacağını dile getirir. Bu cevaba karşılık Bilge Beşir gülümseyerek bunun bir gün olacağını söyler.

On birinci bölümde, Erkaş, Doktor Yâsir'in tedavisi, Kamtara ve Mîlad'ın bakımları sayesinde sağlığına kavuştuktan sonra siyah kurdun öldürülüp öldürülmediğiyle ilgili sorularını sorar. Doktor Yâsir, bu tür bir kurdun hayal ile gerçek

arasında olduğunu söylese de Erkaş, siyah kurdun gerçek olduğunu vurgular. Doktor Yâsir, Erkaş'ın sıtma hastalığına yakalanmasından ötürü Erkaş'ta bir tür zihin bozukluğu hastalığı belirtisi olduğunu söyler. Kamtara, siyah kurdun her yerde olduğunu hatta avcı Mîlad da onun ilaç için gittiği şehirde ve caddelerde olduğunu söyler. İlacın kendisine canlılık verdiğini söyleyen Erkaş, ilaçla birlikte etrafındakileri göndermeye çalışsa da Kamtara ve Sagraş siyah kurdun nerede ve nasıl ürediğini, kalelerin nerelerde olduğunu öğrenmek için Erkaş'la birlikte gitmeye karar verirler daha sonra hep birlikte yola çıkarlar. Yolculuk esnasında yollarını kaybederler ama sonra tekrar buluşurlar. Sagraş bu durumu hatasından dolayı kendi üzerine alır. Bir ara dinlenmek için otururlar. Aralarında sık ormanlar ve yol kenarında gördükleri bir makas reklamı hakkında yorum yaparlar. Ormanın sessizliğinde Feyruz'un sesi yükselir. Kamtara ile Sagraş arasındaki sohbet komediyi andırır bir vaziyettir. Bu sırada Erkaş tekrar sayıklamaya başladığında ilacını içer ve Kamtara onu yere doğru uzatır. Erkaş, sayıklama sonrası ormanın esintisiyle kendine gelir ve Kamtara ile Sagraş'ın evlilikleri konusunu açar. İkisine de Bilge Beşir'e ulaştıktan sonra nikâhlarını halledeceğini söyler. Erkaş, Kamtara ile Sagraş'ın arasında olan derin çukurların, evlilik sonrası aşka, sevgiye dönüşeceğini, kendisinin kendi durumunu açıklarken de hem Raife hem de Fudva hakkında onlarla arasında bir evlilik olmayacağını, ayrıca kendisini siyah kurdu yakalamaya adanmış olduğunu da sözlerine ekler. Kamtara ile Sagraş arasında sözlü sataşmalar devam ederken, Erkaş ikisine evlilik nasihatinde bulunur. Erkaş'ın Kamtara'ya karşı kullanmış olduğu kötü bir kelime Erkaş'ı derin düşüncelere sevk etmiştir ve Erkaş durumu nasıl kurtaracağını bilmezken, daha sonra Kamtara onun mahcubiyetini anlamıştır. Öyle ki onu affetmiştir. Kamtara ile Sagraş arasında tatlı sataşmalar devam ederken hep birlikte yola koyulurlar.

On ikinci bölümde, Erkaş ile Bilge Beşir toplumsal adalet hakkında konuşurlarken Bilge Beşir, Erkaş'ın bilgeliğine olan hayranlığını gizlemez. Erkaş'ın konuşmalarında onun Bilge Beşir'in Raife ile olan kaynağa düşme olayına ulaşmak istediği bellidir ki; Erkaş, bütün avcıların bu olayı duyduğunu Bilge Beşir'e söyler.

Kamtara ile Sagraş, yetkili bir memur avcı tarafından evlendirildikten sonra ormanda uzaklaşarak giderler. Raife ise aklında farklı değişik düşünceler ve sorular olduğu halde Erkaş'ın ormanda kaynağın kayalığında olduğunu öğrenir ve nefes nefese koşarak kaynağa gelir. Erkaş'ı gördükten sonra otururlar. Bilge ise Erkaş'ın Raife'ye karşı davranışları sonrası ona yaptığı hakaretlerinden dolayı bilgeliği bir köşeye

atarcasına sevinir. Üçü, kayalıkta otururken Bilge Beşir, çöplükte gördüğü bir kadını anlatır. Konuşmalar, devam ederken bir anda Duğmaş görünür. Duğmaş Raife'ye karşı olan sevmeye arzusunu bildirirken zorbalığını kullanır. Bu durumun Erkaş'ı ilgilendirmediğini gören Raife'nin aklında Erkaş'la ilgili birçok sorular birikir. Bilge ise Duğmaş'ın amacının siyah kurdu avlamak olmadığını aksine dişi bir kurdu avlamak olduğunu açıklar. Bilge Beşir onları evlendirmek için hazır olduğunu söylediğinde Raife, Bilge Beşir'e dişi kurt olarak bu evliliğe razı olduğunu, fakat evlenmeden önce Duğmaş'la ilişkiye girmek istediğini söyler. Erkaş'tan intikam alırcasına Duğmaş'la ormanın kalbine doğru gidip ilişkiye girdikten sonra geri döndüklerinde Bilge Beşir ve Erkaş'ın ormandan ayrılmış olduklarını fark eder. Raife hem Erkaş'tan aldığı intikamı hem de Bilge Beşir'in bilgeliğini ve kendisine olan sevgisini düşünüp kendi kendine konuşur. Raife ile Duğmaş arasında cilveli dakikalar yaşanırken Raife, Duğmaş'la resmî olarak evlenmek için ona Erkaş'ı öldürmesi şartını sunar ve Duğmaş da onu hemen öldüreceğine dair söz verip Raife'nin şartını kabul eder.

On üçüncü bölümde, Erkaş kendisine bulaşan sıtma hastalığını tamamen atlattığından emindir. Erkaş'ın iyileşmesine sevinenler, Bilge Beşir, Doktor Yâsir, Avcı Mîlad ve Avcı Sagraş'tır. İçlerinden en neşelisi ise Kamtara'dır. Fakat Erkaş'ın sessizliği ve belirsizliği gibi durumlar Bilge Beşir'i endişelendirir. Bilge, siyah kurtların kalelerde doğup büyüdüğü iddiasında bulunan Erkaş'ın haklı olduğunu en sonunda anlar. Erkaş'la ilgili düşüncelere dalar ve Erkaş'ın hem davasını hem de kadınlarla olan ilişki durumunu düşünür. Bilge Beşir, Erkaş'ın gittiği bu yoldaki cesaretinde onun haklı ve sabırlı olduğu doğrularken Erkaş'ın bunun yanında sinirlerine hâkim olamadığını ve gergin olduğunu düşününce bütün bu durumları göz önünde bulundurduktan sonra Erkaş'a söyleme gereği hisseder. Ve Erkaş'a sessizliğinin sebebini sorduğunda Erkaş'ın verdiği cevaplardan bunu bir intihar olarak algılasa da Erkaş bunu feda ediş olarak isimlendirir. Erkaş ümitsiz olmadığını ve aslında bu düşüncelerle kastetmek isteği şeyin, bu dava uğrunda iken evlenmeye, çocuk çocuğa karışmaya ve bunların kendisine bağ olacağına, daha sonra da kendisine engel olacağına inanmasından dolayı evlenmeyip kendisini bu davaya feda ettiğini ve bu dava uğrunda devam edeceğini söyler. Bilge Beşir ve Erkaş arasında kadın, kadın ticareti ve ekonomi konuları hakkında konuşmalar geçer. Daha sonra da siyah kurt, siyah kurdun efendileri ve kaleleri hakkında konuşmaya devam ederler. Sonuç itibarıyla Erkaş siyah kurtları kovalamanın hatta avlamanın boşa gideceğini açıklar. Çünkü siyah

kurdu öldürmenin, kuyruğunu kesmek manasında ise başını sağlam bırakmak manasına geldiğini ifade eder. Erkaş ile Bilge Beşir arasında konuşma olduğu sırada silah seslerinin gelmesiyle Erkaş kendini dikenli çalılıkların ortasında sırtüstü bulur. Bilge Beşir, silah seslerinin olduğu yere doğru ateş eder. Belli bir süre sonra silah ve ayak sesleri kaybolur. Erkaş birkaç avcının siyah kurdu bulup ona ateş ettiğini düşündüğü için Bilge'nin neden ateş ettiğine bir türlü anlam veremez. Erkaş, sırtüstü düştüğü sırada vücudunda birkaç çizikten dolayı kanama meydana gelir. Erkaş bir yandan yaralarını temizlerken Bilge Beşir de kanayan çiziklerin üzerine mendilini yırtıp ilk yardım yapar. Bilge Beşir'in, Erkaş'a pansuman için acil bir şekilde su kaynağına gidilmesi gerektiğini söylediğinde emir verir gibi konuşması Erkaş'ın hoşuna gitmez. Bundan dolayı Erkaş, bağladığı mendili çıkarıp atar. Aralarında tartışma çıkar. Çünkü Erkaş kendince emir kulu değil; aksine emir veren bir konumdur. Erkaş, kanı görmeye alışkın olduğunu söylemesinin ardından Bilge Beşir, Erkaş'a cesaretin bir vakti, münasebetsizliğin başka bir vakti olduğunu söyleyip çocukça davranışlarını bir köşeye atmasını ister. Hâlbuki Erkaş, Bilge kendisine emir vaki sözler sarf ettiği için mendili yere atmıştır. Bu yüzden Bilge Beşir ile Erkaş arasında anlaşmazlık yaşanır. Bilge Beşir ise Erkaş'ın bu tavrına kabaca davranıp kana alışkın olmayı saçmalık olarak görür ve acil olarak su kaynağına gitmeleri gerektiğini söylemeye çalışır. Böylece Bilge Beşir ile Erkaş arasında anlaşmazlık ve farklı bir dilde konuşma durumu yaşanır. Erkaş toplumsal adalet olarak kendi yerini gösterir. Aynı şekilde Bilge Beşir de bu adalet için kendi yerini göstermeye çalışır. Erkaş ile Bilge Beşir, siyah kurdun hayal mi gerçek mi olduğu kelimesi üzerinde diyalog halinde iken bir kez daha Bilge Beşir, Erkaş'dan yere uzanmasını istediği anda mermiler tekrar patlar. Kurşun sesleri durduğu an ikisi ayağa kalkar ve Bilge, Erkaş'a bu kurşunların kaleden kaynağa bir selam olduğunu söyler.

On dördüncü bölümde, önceki bölümde yaşanan olayla ilgili Erkaş ile Bilge Beşir arasındaki ihtilaf, ittifaka dönüşür. Bilge, Erkaş'a atılan mermilerin, Erkaş'ın kendisini adanmış olduğu dava uğrındaki cesareti, bu dava için yüksek sesle konuşmaları nedeniyle kendisine atıldığını, öldürülmek istendiğini ve bunlara rağmen Erkaş'ında bunun bedelini ödediğini söyler. Erkaş'a insanlarla ilişki konusunu anlatırken ne suizan ne de hüsnüzanolmaması gerektiğini söyler. Bilge, Sagraş ile Kamtara'nın balayından neden dönmediklerini sorgularken Erkaş ise kendisine ateş edilen mermilerin aralıklı

olmasından dolayı endişe duyar. Raife, hâlâ dönmezken Duğmaş da görünmemektedir. Sagraş ile Kamtara'nın bir gün sürecek olan balayından dönmemeleri de uzun sürer.

Şâduf'un Erkaş'ı öldürme girişiminde Duğmaş'a katılmasının iki farklı sebebi vardır; birincisi Raife'nin Duğmaş'ı Erkaş'ı öldürme hususunda tahrik edip Erkaş'ı öldürtmesi, ikincisi ise kalenin casusu olan Şâduf'un, Duğmaş'a katılıp birlikte Erkaş'ı öldürmesi.

Kamtara, resmi olarak Sagraş ile evlenmişse de, fiili olarak zifafı başka bir zamana ertelemesini söyler. Sagraş'ın bu erteleme ile ilgili sorularına karşı Kamtara bir kadın olarak kadınların sinsiliğini bildiği için Sagraş'a Raife'nin Erkaş'ı sevmesinden dolayı onu öldürebileceğini söyler. Sagraş, Kamtara'nın bu düşüncesinden kaynaklı öldürme olayının olmayacağını söylese de Kamtara yeterli gerekçenin olduğu konusunda ısrar eder. Sagraş'la aralarında bir tartışma yaşanır. Bu esnada Kamtara ile Sagraş ormanda Raife ile Duğmaş'ı konuşurlarken gördüklerinde ikisini takip etmeye başlarlar. Raife ile Duğmaş'ın sessizce konuşmaları üzerine Kamtara ile Sagraş, tüfeklerini hazır hale getirirler. Kamtara, suçlunun Raife ve suçu işleyen de Duğmaş olduğunu söylerken bunları Bilge Beşir ve Erkaş'ın bilmediğini de söyler. Kamtara, hemen planını yaparken ikisinin peşine düşmeye karar verir. Kamtara, Sagraş'tan tek atış yapmasını ister. Aslında Kamtara'nın planı şu şekildedir. Kendilerinin kalabalık olduğuna çok kişi olarak Raife'ye ve Duğmaş'a inandırmak. Bunun için Sagraş'tan karşı tarafa geçmesini ve oradan karşılıklı olarak ateş ederek Raife'yi ve Duğmaş'ı yanıltmasını ister. Bir ara Kamtara, Sagraş'ı Bilge Beşir ile Erkaş'ı tehlikeye karşı uyarmak için onların yanına göndermeyi düşünür ama sonra bu fikri değiştirir. Kamtara ve Sagraş, Raife hakkında konuşurken Kamtara, Sagraş'la ilgili düşüncelere dalmaktadır. Diğer yandan da Kamtara, Raife ile ilgili cevaplanması gereken sorularla karşı karşıyadır. Kamtara bu öldürme amaçlı suikasttaki olayın aslında Erkaş'ın tüm gerçekleri ortaya çıkarmasından dolayı kalelerin efendileri tarafından başını almak üzere Duğmaş ile Şâduf'a bu görevin verildiğini bilir. Kamtara, Sagraş'a kalelerin efendilerinin, haini otuz gümüş para karşılığında ya Erkaş'ı öldürmeye ya da kendilerine teslim etmek için gönderdiklerini söyler. Kamtara, Sagraş'a Şâduf'a ateş etme planını söyledikten sonra Sagraş ateş eder. Hemen ardından Duğmaş ile Şâduf gizlenir. Kamtara ile Sagraş sırt sırta verip tüfeklerini hazır hale getirirler. Kamtara, Sagraş'la ilgili yine düşüncelere dalar. Aklından Sagraş'la olan evliliği, Erkaş'a olan sevgisi geçer. Sagraş'la devam eden konuşmalarında Kamtara, Erkaş'a olan

bağlılığını Sagraş'a bildirir. Sagraş tüm bunlardan sonra Duğmaş'ın Erkaş ile Raife arasında olan durumu sezdiği gibi kendisinin de Kamtara ile Erkaş arasındaki durumun bu yönde olduğunu sezip bunu Kamtara'ya söyleyerek onu tehdit eder. Sagraş'ın aklında da Erkaş'la ilgili birçok soru vardır. Kamtara Sagraş'la ilgili her şeyi anlar. Sagraş'a karşı sert cümleler kullanmaya başlar. Bu durum, kötü konuşmalara dönüştüğü an Sagraş, Kamtara'ya tüfek doğrultur. Kamtara, aniden gelişen müdahalesiyle Sagraş'ın tüfeğini elinden alır. Bunda apaçık Sagraş'ın ihaneti vardır. Kamtara çalılığın arkasında insan gördüğünü fark ettikten sonra Sagraş'ı susturur ve hemen nişan alarak ateş eder. Yaralanan Şâduf, kaçan ise Duğmaş'tır.

On beşinci bölümde, Erkaş ile Bilge Beşir, toplumsal adalet ve ekonomik bağımsızlık gibi konuları konuşurlarken Erkaş kendisi için uygulanan ölüm emrinin kalelerin planı olduğunu söyler. Siyah kurdu yakalamak için avcıların ümitsizliğe düştükleri ve bundan dolayı kötülüğe sebep oldukları ile ilgili konuları konuşmaya devam ederler. Yine Bilge Beşir ile Erkaş farklı konulara girip o konu hakkında fikir alışverişinde bulunduktan sonra en sonunda bir sorunlarının olduğu, onun da siyah kurdu yakalamak olduğu fikrine ulaşırlar. Erkaş, Bilge Beşir'in yanından ayrılır. Bilge Beşir, kaynağın kayalığında Erkaş'tan duyduklarını düşünürken Erkaş da sırtını bir ağaca dayayıp Kamtara'nın dediklerine kulak vermektedir. Şâduf ise sağ omzundan yaralanmış bir halde Erkaş'ın ayaklarından uzak olmayan bir yerde avcılar tarafından tedavi edilmektedir.

Raife'nin su kaynağına dönmesinden sonra Duğmaş da kaynağa döner ve Bilge Beşir'den o gün içerisinde olanları dinlemeye başlarlar. Duğmaş Erkaş'ın iyi olduğunu öğrendikten sonra Erkaş'ın arkasından gideceğini söylerken Kamtara bir anda karşısına çıkar. Aslında ne Raife ne de Duğmaş Kamtara'yı tanımaz. Bundan dolayı Kamtara kendini onlara tanıtırken Raife ile Duğmaş'ın yüzlerinde tedirginlik, endişeli bakışlar ve Bilge Beşir'in aklında da garip sorular vardır. Kamtara, Duğmaş, Bilge Beşir ve Raife kendi aralarında konuşurlarken Erkaş yaralı Şâduf'u getirir. Kamtara'dan çuvalın içindeki yeni tüfekleri herkese dağıtmasını ve ellerindeki eski tüfekleri de hatıra olarak ellerinden almasını ister. Bilge ve Sagraş tüfeklerini verirken Duğmaş tüfeğini vermemekte ısrar eder. Bunun üzerine Erkaş, Duğmaş'ı zapt ettiği gibi yakalayıp esir alır. Ardından yasal bir hükümlülük olarak meseleyi Bilge Beşir'in uzmanlığına bırakır. Bilge Beşir ise bunun için bir kanun olması gerektiğini vurgular. Erkaş hainin cezasının idam olduğunu, hainin

Şâduf ve idam hükmünü uygulayanın da Duğmaş olduğunu söyledikten sonra Duğmaş'tan Şâduf'a doğru nişan alıp ateş etmesini ister. Duğmaş, ateş eder ama kurşun, kurusıkıdır. Bu yüzden Şâduf'a hiçbir şey olmaz. Erkaş, kahkahalar atarak herkesin gerçeği söylemesini ister.

2.2. HANNA MİNA'NIN (EL-ERKAŞ VE'L-ĞACERİYYE) ROMANI

2.2.1. İkinci Cilt: el-Erkaş ve'l-Ğaceriyye(Erkaş ve Çingene) Romanının Tanıtımı

Hanna Mina'nın yayın sayısı itibarıyla otuz dördüncü eseri olarak yayınlanmış olan “*el-Erkaş ve'l-Ğaceriyye*”⁶⁷ (Erkaş ve Çingene) adlı romanı 2006 yılında basılmıştır. Basımı Dâru'l-Âdâb Yayınevi tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çalışmamızda “*el-Erkaş ve'l-Ğaceriyye*” adlı eserin Dâru'l-Âdâb Yayınevi tarafından 2006 yılında yayımlanan nüshasından yararlanılmıştır. Roman, 207 sayfadan oluşmaktadır. Eser on iki bölüme ayrılmış ve tıpkı birinci ciltte olduğu gibi bölüm içlerinde numaraya göre kısımlandırılmaya gidilmiştir. Bu romanın en hacimli bölümü yirmi üç sayfadan oluşan ise sekizinci bölümdür.

Hanna Mina'nın “*el-Erkaş ve'l-Ğaceriyye*”adlı romanı, “*ez-Zi'bu'l-Esved*” romanının devamı niteliğinde olduğundan dolayı yer, mekân, zaman ve kişiler açısından büyük oranda benzerlik göstermektedir. Bu romanda yazar, avcı Erkaş ve avcılarının kurdukları mahkemede suçluları yargılamalarını ve bu süreçte meydana gelen olayların yanında avcı Erkaş ile avcı Çingene Kamtara arasındaki aşkı da ele almaktadır. Aslında yazar, birinci ciltte giriş ve gelişmeyi ele aldıktan sonra ikinci ciltte artık her şeyi sonuca bağlamaktadır. Mahkemede gerekli yargılamalar yapıldıktan sonra kararlar yerine getirilmiş olup mahkeme sona ermiştir. Avcı Erkaş'ın talebi üzerine avcılar vedalaşarak ormandan ayrılmış ve avcı Erkaş ile Çingene Kamtara geçmişteki anılarına oturup ağlamışlardır.

Arap toplumuna deniz konulu romanlarını tanıtan Hanna Mina, tabiatla olan ilgisini hiçbir zaman koparmamış ve zaman içerisinde tabiatın farklı konularına yönelmiştir.

⁶⁷ Mina, *el-Erkaş ve'l-Ğaceriyye*, (1.Baskı) Dâru'l-Âdâb, Beyrut 2006,207. (Çalışmamızda eserin bu baskısı esas alınmıştır ve romanda yapılan göndermeler metinde parantez içi sayfa numaralarıyla gösterilecektir.)

Yazar, denizden sonra yönünü ormanlara çevirmiş ve işlemiş olduğu olay örgüsü ve konusu itibarıyla başarılı bir eser ortaya koymuştur. Ele aldığımız bu iki ciltlik romana farklı başlıklar taşımasına rağmen orman romanları olarak isimlendirebiliriz. Her iki romanda da çok farklı konulara değinilmesinden ötürü okuyucuya birçok bilgi sunulmuştur. Yazar kaleme aldığı bu romanlarına yeri geldiğinde kısa hikâyeleri sığdırmayı da başarmıştır. Aynı zamanda romanda hem Kur’ân-ı Kerîm’den ayetlere hem de Tevrat’tan yer verilmektedir.

2.2.2. Romanın Olay Örgüsü

Olaylar ve olayların geçtiği mekân, zaman ve şahıs kadrosu itibarıyla bu romanın birinci cildi olan “*ez-Zi’bu’l-Esved*”adlı romanın giriş ve gelişmesinde meydana gelen durumların açıklanmasından sonra anlaşılmalı ve olay örgüsünü de açıklamaya zemin oluşturacaktır.

Bu roman, on iki bölümden oluşmaktadır. “*el-Erkaş ve’l-Ğaceriyye*” (Erkaş ve Çingene)adlı roman, birinci cildi olan “*ez-Zi’bu’l-Esved*” (Siyah Kurt) adlı romanının ikinci cildir. Bu roman, birinci ciltle beraber birçok karakter üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Birinci cilt, genel itibarıyla zaman, mekân ve şahıs kadrosu çerçevesinde artık başlayıp gelişen olaylara bağlı olarak işlenen suçların failleri olan suçluların, avcılar tarafından yakalanmasıyla sona erer. Romanın ilk başlarında her ne kadar başkahraman olarak keskin nişancı avcı Duğmaş adlı karakter gözüксе de asıl başkahraman Erkaş’tır. Romanın sonunda hain olarak yakalanan Duğmaş adlı avcının, yirmi iki ormanda peşine düşükleri siyah kurt ve diğer suçluların bu romanda yargılanmaları ele alınmaktadır. Başkahraman Avcı Erkaş ile diğer erkek ve kadın avcılar birlikte bir sonuca ulaşmak adına mücadeleyle ve azimle vermiş oldukları kararları kendilerince bir mahkeme kurarak bu mahkeme tarafından hak, adalet çerçevesinde suçluların yargılanmasını istemektedirler.

Romanın okurlar tarafından daha iyi bir biçimde anlaşılması için öncelikle romanın birinci cildinin nasıl bir sonla noktalandığının bilinmesi gerekir. Avcı Raife, aşkına karşılık bulamadığı için Erkaş’tan intikam almak ister. Bunun mesajını öncelikle Duğmaş ile evlenmeden önce ilişkiye girmek istemesiyle vermeye çalışır. Hatta daha da ileriye

giderek Erkaş'ı öldürme aşamasına gelecek seviyede haddini aşmaya başlar. Bunu Duğmaş'a ancak Erkaş'ı öldürme karşılığında kendisiyle evleneceği sözünü vererek yapar. Duğmaş ise bunu severek kabul eder. Aynı amaca sahip olan kalelerin ajanı Şâduf, Erkaş'ı öldürme hususunda Duğmaş'a yandaşlık yapar. Kamtara'nın sayesinde Erkaş'ı öldürme suikastinde başarısız olan Duğmaş kaçıp kurtulurken Şâduf yaralı bir şekilde yakalanır. Daha sonra kaynağa ulaşan Duğmaş, tüfeğini teslim etmemesi üzerine Erkaş tarafından yakalanır. Erkaş, herkesten gerçekleri anlatmasını istemektedir.

“*el-Erkaş ve'l-Ğaceriyye*” romanının birinci bölümünde, günbatımında kaynağa gelen Avcı Erkaş, avcı Mîlad, Doktor Yâsir ve birkaç avcının ulaşip Avcı Fudva ile Avcı Nâfi'nin kaynağa ulaşmadığından bahsedilmektedir. Erkaş'ı öldürme suikastı esnasında Erkaş'ın birkaç çizikten dolayı kanayan yerleri, Doktor Yâsir tarafından tedavi edilip siyah kurt hakkında konuşulurken diğer yandan da kaynakta olan avcılar, hain Duğmaş ile Şâduf'u bir çam ağacına bağlarlar. Bilindiği üzere Raife'nin bu öldürme suikastında parmağı olduğu için ağaca bağlanan hainler karşında o da fazlasıyla korkmaktadır. Bilge Beşir, Raife'nin durumunu fark ettikten sonra ona destek olmaya başlar. Raife karışmış olduğu öldürme suikastından dolayı Bilge Beşir'e muhtaç bir duruma gelir. Ama Erkaş tarafından önemsenmediği izlenimine kapılan Raife, Erkaş'a doğru isabetsiz bir kurşun sıktıktan sonra Kamtara tarafından engellenir. Raife her ne kadar Kamtara'dan yana korkuları olsa da ona sarılır. Kamtara kendisinden korktuğunun farkına vardıktan sonra onu Bilge Beşir'in yanına gönderir. Raife, Bilge Beşir'in yanına gittiğinde mahcubiyetten dolayı daha önce Bilge Beşir'e birkaç kez söylediği evlenme teklifini yineler. Raife'nin anormal hareketlerde bulunması ve kendisine ettiği teklif üzerine Bilge Beşir'in aklında Raife'ye karşı şüpheli sorular oluşur. Raife, Bilge Beşir'in dizlerinde uyumak istediğinde Kamtara hem onu korumak hem de kendisini iyi göstermek adına Raife'ye bir yer gösterip orada kalmasını söyler. Raife artık tüm bu olanlardan şüphe duymaya başlar. Dayanamaz bir halde idamının ertelenmemesini ve kendisini bir an önce idam etmelerini istemektedir. Tam o esnada Erkaş, Raife'ye kurşun sıkarak. Raife bu olaydan etkilendiği için bir anda kendisini isteri nöbetinin içerisinde bulur. Kamtara ise bu olay karşısında hayretler içerisinde.

İkinci bölümde, Raife'nin isteri nöbetinden dolayı Erkaş, Doktor Yâsir'den Raife'ye sakinleştirici bir iğne yapmasını ister. Raife ise Kamtara'ya karşı olan korkuları yüzünden daha da kötü olmuştur. Raife, Doktor Yâsir'in yapacağı sakinleştirici iğne adı

altındaki zehirli bir iğne ile idam edileceğini zanneder. Bundan dolayı Raife, iğneyi fırlatarak su kaynağının etrafında debelenmeye başlar. Bu durumu gören Bilge Beşir de desteğini Raife'ye sarılarak gösterir. Bu esnada isteri nöbetinden dolayı Raife'nin aklında ölüm, cellât, idamla ilgili sorular ve idama giden bir mahkûmun idam öncesi ve sonrası yaşayacağı anlar vardır. Bilge Beşir, Doktor Yâsir'in hata yapıp yapmadığı hususunda sorular sorarken Avcı Ekrem'den de Bilge Beşir'e destek gelir. Su kaynağına peşi sıra gelen avcılar da Raife'nin düşmüş olduğu durumla ilgili fikirlerini söylemektedirler. Öyle ki, içlerinden bir avcı, Raife'yi bu hale getirenin kendi güzelliği olduğu iddiasındadır. Birinci ciltte de uzun bir zamandan beri ortaya çıkmayan, kendisine olan aşkıdan dolayı hastalanan Avcı Erkaş'ın sevdiği Avcı Fudva ve Avcı Nâfi ed-Dâri bir anda ortaya çıkar. Bütün dengeleri değiştirecek iddialarda bulunan Fudva, Raife'nin tüm sırlarını, neden bu duruma düştüğünü söylerken, olayları daha karışık hale getirecek bir isim daha ortaya çıkar. İsmi Dandana olan bu kadın avcı, kendini avcılara tanıttıktan sonra demokrasinin yirmi iki ormanda olmayışından dolayı siyah kurtların olduğuna, Fudva'nın Nâfi ile olan ilişkisi hakkında ciddi iddialarda bulunmasının yanında Raife ve Duğmaş ikilisi hakkında da görüşlerini belirtir. Nâfi ed-Dâri, bu söylemlere karşı itiraf eder. Nâfi ed-Dâri, Davasına ihanet etmediğini ve Fudva'nın akrabası olduğunu iddia ettiği Şâduf'la konuşurlarken onları gördüğünü açıklar. Buna karşın Fudva, tüm bu açıklamalardan sonra pişman olmadığını söyler. Avcı Mîlad, Avcı Fudva ile Avcı Nâfi'yi yakın bir yere götürmek isterken aralarında tartışma çıkar. Bu tartışmanın akabinde Avcı Mîlad, Avcı Fudva'nın sakladığı hançeri ele geçirir. Bu olay sonrasında avcılar arasında oldukça kötü ve ağır konuşmalar yaşanır.

Üçüncü bölümde, Avcı Erkaş ile Avcı Kamtara arasında bir diyalog geçer. Bu diyalogda Nâfi ile Fudva'nın ilişkisi, Raife ile Bilge Beşir'in arasında yaşanan olayın değerlendirmeleri ve Bilgenin bilgeliği, Raife'nin yakalandığı hastalığın sebepleri, Katolik evliliği, Doktor Yâsir'in doktorluktaki deneyimi ve Avcı Raife'nin Erkaş'a komplo kurması gibi olaylar geçer. Daha sonra Avcı Kamtara, suçluların kaçmaması için ateş yakmaya karar verir. Kamtara, ertesi günün sabahında kurulacak olan mahkeme için gerekli olan her şeyi hazırlayacağını, kurulacak olan mahkemede mahkeme başkanı olarak Avcı Ekrem'in olmasını, Avcı Dandana'yı iddia vekili, avcılardan birinin savunma avukatı, kendisinin tanık olması yönünde teklifte bulunacağını ve ormandaki tüm avcıları bu mahkemeye davet edeceğini Erkaş'a söyler. Erkaş, Dandana'yı ilk kez duyduğu için

Kamtara, Avcı Erkaş'a Avcı Dandana'yı anlatır. Hühüd kuşlarının o esnada Raife'nin büyüleyici gözleri hakkında konuşmaları üzerine Kamtara ile Erkaş arasında kıskançlık başlar. Bu sebeple Kamtara, Erkaş'a Raife'nin yanına gitmesini söyler ve oradan ayrılır. Hühüd kuşları ise şiirler söylemeye başlar.

Bilge Beşir ile Avcı Raife arasında önce sıcak bir temas; sonrasında ise öpüşme gerçekleşmekte ve aralarında orta yaşlılık ve gençlik konuları geçmektedir. Hühüd kuşları da bu ikilinin konuşmalarına karşılık şiirler söyler. Burada Bilge Beşir'in Raife hakkındaki düşüncelerine yer verilirken aynı zamanda avcılar da Bilge Beşir'in Raife ile olan ilişkisine yapacakları yorumları Bilge Beşir düşünmektedir. Kamtara ise Erkaş'ın kanının yerde kalmasına izin vermeyeceğini ve Bilge Beşiri de sorumlu tutacağını dile getirir. Avcılar da Kamtara'nın safında durmaktadır. Bilge Beşir, bu konu hakkında sürekli düşüncelere dalıp kendi kendini sorgular. Bilge Beşir, karasevdadan, hasretten, hühüd kuşlarının söylediklerinden, kendisine ve Raife'ye acımdan, içinde bulunduğu çıkmazdan, kalbi ile aklı arasındaki iç çatışmadan, vicdanı azarlamadan, duyduklarını yerine getirmekten, nefsi aç bırakmaktan ve fâni aşkı doyurmaktan dolayı ağlar. Bundan sonraki süreçte Raife'nin Bilge'ye zorlukta ve azapta sebep olduğu durumlar anlatılmaktadır. İdam konusundan bahsedilmeye başlandığında Bilge, mahkemede suçlu olarak sevgiyi göstereceğini aklından geçirmektedir. Erkaş da ikisinin arkasında durduktan sonra suçunun kefareti için geldiğini açıklar. Ama Raife bunu, sevgisinin acı vermesinden dolayı kabul etmeyeceğini söyler. Bilge, Erkaş hakkındaki iyi niyetini Raife'ye anlatsa da Raife artık hiçbir şey anlamak istemez. Erkaş kendisini suçlu, Raife'yi ise haklı bulup ondan af dilemeyi ister. Fakat Raife'nin af meselesine karşı olumsuz bir cevabı olmasına rağmen Erkaş, Raife'ye idam edilmeyeceğine dair söz verir. En sonunda Bilge'nin Raife'ye sunduğu "Bir fedakârlık olduğunda ilk fedakârlık yapan ben olurum..Bizden kimi seçiyorsun Raife?"(s.45)şeklindeki iki seçenekli sorusunda Raife'nin cevabı Bilge Beşir olmuştur. Bilge Beşir bu sözlerden sonra Raife'ye teşekkür eder ve onu öper.

Dördüncü bölüm, mahkeme öncesi, mahkeme zamanı ve mahkeme sonrası olmak üzere üç kısımda ele alınmaktadır.

Mahkeme öncesi bölümde sabahleyin avcılarının durumları anlatılmaktadır. Avcı Mîlad mahkeme için etkinlik materyalleri toplama gayretindedir. Doktor Yâsir, Raife'ye

uygulamış olduğu başarısız tedavi yüzünden üzgün ve yorgundur. Bu arada Doktor Yâsir’de Avcı Raife’ye karşı içinde bir sevgi beslemektedir. Bundan dolayı Doktor Yâsir, mahkemede Raife’yi idamdan kurtarması için Kamtara’dan yardım ummaktadır. Ancak Kamtara tam tersi, Raife’yi suçlamak istemektedir. Böylece aralarındaki diyalog tartışmaya yol açar. Doktor Yâsir, Raife adına tanıklık edeceğini ve Erkaş için de ceza talep edeceğini söyledikten sonra Kamtara, Doktor Yâsir’in yanından ayrılır. Kamtara, Doktor Yâsir’le arasında geçen konuşmaları anlatmak için Erkaş’ın yanına gider. Erkaş, Kamtara’yı dinledikten sonra Kamtara’ya uyuması tavsiyesinde bulunur. Fakat Kamtara’nın aklında Raife, Raife’nin güzelliği ve Raife ile Erkaş arasındaki ilişki olduğu için Kamtara uyuyamaz.

Mahkeme anında sabahleyin, avcılara verilen görevler anlatılmaktadır. Bilge Beşir’in vekili olarak görevi üstlenen Kamtara, mahkeme başkanlığında Ekrem er-Rummâh, iddia makamında Dandana, savunma makamında Muğâvir es-Semendî, mahkemenin danışmanları olarak Raf’et Danaş ve Behcet Sehseh vardır. Erkaş ilk olarak siyah kurdu göstererek mahkemeye onu yakaladıklarını söyler. Ardından affetme ve onaylama yetkisinden sorumlu kişi olarak Bilge Beşir’i aday gösterir. Oy çokluğuyla Bilge Beşir, affetme ve onaylama yetkisinin verildiği kişi seçilir. Bu arada Kamtara söze girerek Erkaş’ı ihanetle suçlayıp onun suçlu olduğunu söylediğinde, Dandana hemen Kamtara’yı susturur. Mahkeme başkanı oturumu açar ve ilk sözü iddia sahibi Dandana’ya verir. Dandana, mahkemenin siyah kurt davasına bakmadan önce Kamtara ile Sagraş olayına değinmesini ister. Olayların birbiriyle bağlantılı olmasından ötürü bu konu üzerinden başlayıp siyah kurt davasına kadar sürecek olan mahkeme süreci artık başlamıştır.

Olaylar şu şekilde devam eder. Mahkeme başkanı, Kamtara’ya bayan hitabında bulunduğu esnada Kamtara bakire bir kız olduğunu vurgulayarak bayan hitabının düzeltilmesini ister. Bu tartışmaya sebep olan husus ise Kamtara’nın Sagraş ile hukuki yani resmî bir evliliğinin olması ve Sagraş’la balayını geçirmek üzere zıfak olayının gerçekleşmesi adına gittikleri ormandan genç bir kız olarak geri dönmesidir. Böylece mahkeme başkanı ile Kamtara arasında bekâret konusu açılmış olur. Kamtara açısından bu bekâret konusunun açıklığa kavuşması gerekmektedir. Kamtara’nın mahkeme ile olan uzun tartışmaları sonucunda, Nun ve Ra olayındaki bilmeceyi de söylemesiyle mahkeme başkanının sabrı artık tükenmektedir. Dandana da buna dayanamaz ve Kamtara’ya

bağırır. Konu bir süre daha mahkeme başkanı ile Kamtara arasında geçer. Daha sonra mahkeme başkanı oturuma bir saat ara verir.

Beşinci bölümde, Erkaş'ın isteği üzerine Bilge Beşir, Dandana ve Ekrem kaynağına uzak bir yerde mahkemenin ilk oturumunda yaşananlar hakkında görüş alışverişinde bulunmak için toplanmışlardır. Ekrem, mahkemeyi iyi yönetemediğinden dolayı başkanlıktan ayrılma teklifinde bulunmasına rağmen Bilge Beşir teklifi reddeder. Bilge Beşir bu arada Erkaş'tan da bir açıklama yapmasını beklemektedir. Erkaş, tiyatro ile olan ilişkisini söylerken mahkemedeki rollere de değinmekten geri durmaz. Erkaş, şu anki mahkemeden yana olan memnuniyetini belirtip herkese de mahkemede kendilerine verilen görevleri doğru bir şekilde kullanmaları ve acele edilmesi gerektiği tavsiyesinde bulunur.

Mahkemenin ikinci oturumu kısa bir gecikmeden sonra başlar. Dandana, Kamtara'dan doğru ve dürüst bir şekilde konuşması için kendisine söz vermesini istemektedir. Ancak Kamtara'nın verdiği cevap oldukça manidardır. "Cevap sorunun ölçüsüne göre olacak." (s.67) Yine Nun ve Ra ile ilgili konu Dandana tarafından Kamtara'ya sorulur. Mahkemede yükselen tehditler ve sesler susturulmaya çalışılır. Dandana, Kamtara'ya Nun harfi ile iş bitirdikten sonra Ra harfi konusunu ve niçin hâlâ bakire bir kız olduğunu sorduğunda ise Kamtara, Nun harfi konusundan sonra Sagraş'ın Ra harfini kendisinde kullandığını bu yüzden Sagraş'ı tekmeleyip elindeki tüfeği elinden alıp şarjörü boşalttığını söyler. Dandana'nın Ra harfi konusunun ne olduğu ısrarlı sorusuna karşılık Kamtara, Ra harfini söylemekten utandığını dile getirir. Aslında mahkeme heyetinin aklındaki şüphe, bu evliliğin hukuki bir evlilik olmasına karşın Sagraş ile Kamtara arasında niçin zifafın gerçekleşmemesidir. Mahkeme başkanının sabrının tükenmesinden ve Dandana'nın tehditlerle bağırmasından sonra savunma avukatı Muğavir'in, Sagraş'ın anormal olduğunu ve utandığından dolayı bu durumun yaşandığını söylemesiyle durum biraz daha karışık bir hale gelir. Dandana'nın zifafın olup olmadığı sorularına karşın Sagraş, Kamtara'dan korktuğunu söylese de en sonunda zifafın olmadığını söyleyerek her şeyi itiraf eder. Mahkemenin de Ra harfinin ne olduğunu sormasıyla Kamtara, her ne kadar utansa da en sonunda Ra harfinin "binmek" anlamına geldiğini söyler. Kamtara, Sagraş'ın kendisine binmek istemesini dile getirdikten sonra mahkeme başkanı ile Sagraş arasında tartışma çıkar. Mahkemedeki avcılar, asıl konunun siyah kurdu avlamak olduğunu vurgulamaktadırlar. En sonunda

Erkaş çıkıp mahkemede yaşanan her şeyin bir tiyatro olduğunu söyler ve tavsiye olarak da herkesin birbirini öldürmek yerine birlikte olması yönünde teklifte bulunur. Böylece avcılar, Erkaş'a destek olur ve Erkaş'ı kucaklayıp hep birlikte tiyatroya sahip çıkmaya karar verirler.

Altıncı bölümde, sabahleyin Erkaş ve Bilge Beşir, su kaynağının kayalığında mahkemede olup bitenleri gözden geçirip bu hususta bir değerlendirme yaparlar. Değerlendirme bittikten sonra da birlikte, başlayacak olan mahkemeye giderler.

Mahkemede Sagraş'ın rolü bitmiş, Kamtara'nın rolü kalmıştır. Mahkeme başkanı, davayla ilgili olarak Kamtara'dan gizlediği her şeyi anlatmasını ister. Mahkemedeki kısa sürtüşmeler ve uzun tartışmalar sonrası Kamtara balayını geçirmek için gittikleri ormanda gördüklerini sırasıyla anlatmaya başlar. Ormanda Raife ile Duğmaş'ı gördüğünü söyledikten sonra Raife'nin Erkaş'a olan aşkıdan dolayı Erkaş'ın kendisine karşılık vermemesiyle Raife'de intikam duygusunun büyüdüğünü, bu sebeple Raife'nin intikamını almak üzere Duğmaş'a eşi olması için Erkaş'ı öldürmesi emrini verdiğini anlatır. Bunun üzerine Duğmaş da kalelerin ajanı Şâduf'la birlikte Erkaş'a pusu kurup onu öldürme suikastında bulunduğunu itiraf eder. Mahkemedeki avcılar bu açıklamalar üzerine ikisinin öldürülmesini isterler. Kamtara, Duğmaş ve Şâduf ormanda Bilge Beşir'le birlikte olan Erkaş'a iki kez ateş ettiklerini söyler. Kamtara konuşmasında Şâduf'a omuzundan ateş ettiğini, Duğmaş'ı ise hayatta kalması faydalı olur diye vurmadığını ve bu sebeple Duğmaş'ın kaçtığını anlatır. Bu sefer de avcılar Duğmaş için idam isterler. Tüm bunlardan sonra tahkime gidilmesi teklifine karşılık mahkeme, istişare sonrası tahkim personel yetersizliğinden dolayı tahkimi reddetmeye, mahkemeyi işgal edenlere ceza vermeye, her sanığın suçu kanıtlanıncaya kadar onlara dokunulmayacağına ve mahkemeyi ihlal eden herkesi tutuklamak için yetkinin verilmesine karar verir. Kamtara kendisinde olan bilgileri anlatmaya devam etmektedir. Mahkemede Dandana ile Kamtara arasında, mahkeme başkanı ile bir avcı arasında ve Dandana ile avcılar arasında gergin anlar yaşanmaktadır. Mahkeme başkanı, avcılar arasında rezilliklerin büyümemesi için oturumu erteler. Erkaş ile Bilge Beşir su kaynağının kayalığına doğru yürürken Erkaş, Bilge Beşir'e mahkemede olanlar hakkındaki fikrini sormaya başlar. Aralarında mahkeme ve tek ayakkabı konusunu konuşurlar. Bilge Beşir ile Erkaş, su kaynağının kayalığında oturduktan sonra mahkemedeki durumları konuşmaya devam ederler. Komedyaya konusuna da değindikten sonra Erkaş, Raife konusunu anlatır ve Raife'nin

haklı olduğunu vurgulayarak onun haklı yanını açıklar. Raife'nin kendisini sevdiğini fakat kendisinin Raife'ye karşılık vermemesinden ötürü Raife'nin ondan nefret ettiğini, bunun üzerine ise Raife'nin kendisini öldürmek istediğini söyler. Erkaş, Raife'nin idam edilmeyeceğini, edilmemesi için elinden gelen her şeyi yapacağını ve bundan dolayı kendisinin Bilge'ye affetme ve onaylama yetkisini verme teklifinde bulunduğunu söyler.

Yedinci bölümde, Erkaş ile Bilge cinsel ilişkiden, kadın ile erkek arasındaki yaş farkına dair etkilerden ve Raife'nin Bilge üzerindeki etkilerinden bahsederken Erkaş, Raife'nin korkup kaçması durumunda onun sorumlu olacağı uyarısını Bilge Beşir'e yapar. İşi aceleye getirmeden Raife'yi Bilge Beşir'le görüştürmek üzere onları bir çadırda buluşturur. Bilge Beşir ile Raife çadırda buluştuktan sonra aralarında duygusal anlar yaşanır. İkisi arasındaki konuşmalarda idam, Erkaş'ın Raife'yi idamdan kurtaracağına dair sözü, kendi aşkları, Raife'nin Erkaş'a düzenlediği öldürme suikastini itiraf etmesi, Raife'nin Bilge Beşir'i su kaynağına atması ve Bilge Beşir'den af dileme konuları geçtikten sonra Bilge Beşir, Raife'yi Erkaş'a güvenmesi konusunda ikna etmeye çalışır. Bilge Beşir, mahkemede kendisine affetme ve onaylama yetkisinin verildiğini, kendisini affedeceğini Raife'ye söyledikten sonra çadırdan ayrılır. Bu sözleri duyduktan sonra Raife rahat bir şekilde uyur.

Bilge Beşir çadırdan ayrıldıktan sonra Erkaş'la yine konuşmaya devam eder. Erkaş, bu sefer Bilge'nin Raife ile buluşmasında kollarına sarılırken onun sıcak ya da soğuk oluşuyla ilgili durumunu merak edip sorular sormaktadır. Bilge, artık kalbinin taş olduğunu Erkaş'a söylediğinde, Erkaş bunun sebeplerinin sırasıyla zaman, babalarının ecdatlarının cahilliğini çekememesinden kaynaklı olduğunu ve onların bu tembelliklerinden ve ihmalkârlıklarından dolayı kalbinin sevgiye karşı ve Raife'ye karşı taş olduğunu açıklar. Daha sonra Sultan Abdulhamid hakkında bir hikâyeyi kendisinin sıcak mı soğuk olduğu konusunu açıklığa kavuşturmak adına anlatır. Sultan Abdulhamid yaşının ilerlemesine rağmen bir delikte kadın ile erkeğin cima ettiğini gördükten sonra cinsel yönden tahrik olmuş ve yanındaki cariyesiyle ilişkiye girmiştir. Bunun üzerine Erkaş da kendisinin Sultan Abdulhamid olmadığını ve bir deliğe de ihtiyacı olmadığını dile getirir. Raife'nin kollarının sıcak mı soğuk mu olduğu yönündeki sorusundaki amacının aslında Raife, idama gittiğini biliyorken onun gerçek halini öğrenmek olduğunu söyler. Erkaş ve Bilge'nin konuşmaları bittikten sonra birlikte mahkemeye yetişmek için acele ederler.

Sekizinci bölümde mahkeme başlamıştır. Kamtara, mahkemeye Şâduf'u nasıl vurduğunu ve onu mahkemeye nasıl getirdiğini anlatmaktadır. Mahkeme başkanı Ekrem, Nun ve Ra bilmecesinden dolayı mahkemeyi meşgul eden Kamtara'nın mahkemeyi bir tiyatro haline getirdiği yorumlarından etkilenmiştir. Kamtara'nın "çarşaf sermek" deyimini kullanması ile mahkemedeki durum karmaşık bir hal alır. "Çarşaf serme" deyiminin açıklama görevini Mısırlı Avcı Nesef üstlenerek deyimini açıklar. Bu açıklamalar üzerine mahkeme başkanı Ekrem, Kamtara'ya mahkemede alakasız sözler kullanarak bu tür oyunlara son vermesini aksi halde onu mahkemeden atacağını söyler. Kamtara ise bu deyim hem mahkeme hem de herkes için faydalı olduğunu vurgular. Bunun üzerine mahkeme başkanı ile Kamtara arasında kötü konuşmalar ve tartışmalar yaşanır. Avcılar, Kamtara'nın Nun ve Ra harfi ile ilgili sorularını tekrarlarlar. Kamtara bu sorular üzerine yemin ederek bakire olduğunu ve bakire olarak öleceğine dair korkularının bulunduğunu açıklar. Mahkeme başkanı, siyah kurdu kovalama zamanının onun ile Sagraş'ın zifaf gecesine denk geldiğini söyleyerek mahkemenin kendisine adil davrandığını ve Kamtara'ya yarın bekâr bir kız olarak ormana gidip bir bayan olarak geri gelmesi teklifinde bulunur. Kamtara mahkemeden özür dileyerek "Bu Sagraş, işe yaramaz. İnsanlık hali İki baldır arasındaki tabut!" (s.119)sözünü kullanır. Avcılar Kamtara'ya kendisi için fedai olduklarını söylerler. Kamtara ile mahkeme başkanı arasındaki uzun tartışmalar sonrası Kamtara'nın Erkaş'tan intikam alma konusu açılır. Mahkeme başkanı Ekrem, Kamtara'ya başka bir yerde Erkaş'tan intikamını almasını söyler. Bu sözler üzerine Kamtara, Sagraş'la birlikte mahkemeden ayrılır. Mahkemede Doktor Yâsir ile Avcı Mîlad arasında Kamtara ile Sagraş'ın evliliği ve Ra harfi konularına değinilmeye devam edilir.

Kamtara'nın yargılanması bittikten sonra mahkeme başkanı Ekrem, Raîfe'ye ağzında gevelemekten her şeyi doğru bir şekilde anlatmasını söyler. Raîfe'nin savunmasını yapacak olan Muğâvir ise müvekkiliyle birlikte hazır olduğunu ve Erkaş da Raîfe'nin savunmasına katılıp Muğâvir ile işbirliği içinde Raîfe'yi savunacağını söyler. Dandana ise Raîfe'nin suçlarını saymaya başlar ve mahkemeden Raîfe'ye merhamet edilmemesini ve onun idam edilmesi yönündeki talebini iletir. Raîfe bu sözlerden dolayı titremeye başlar. Bilge Beşir söze girerek Raîfe'yi savunmak üzere bir konuşma yapar. Ardından da savunma tanığı olacağını söyler. Kamtara da Bilge Beşir'in yaşını ifşa etmek için davacı tanığı olacağını söyler. Mahkeme başkanı sözü Erkaş'a bırakır. Erkaş Raîfe'yi

kurbanlık olarak ortaya atıp herkese Raîfe'yi kurbanlık olarak takdim eder. Bu olay üzerine Dandana ile Erkaş arasında kısa bir tartışma yaşanır. Erkaş'ın feragat belgesini sunmasıyla mahkeme istişare sonrası kanuni olarak belgeyi kabul eder. Dandana, Erkaş'ın itirazının olmamasından, güzel bir tiyatro oyuncusu ve ustası olmasından dolayı Erkaş'ı tebrik eder. Muğâvir konuya girerek Raîfe'nin savunmasını yapmaya başlar. Muğâvir, savunmada suçlu olarak aşkın sorumlu olduğunu ve Raîfe'nin ise suçsuz olduğunu dile getirir. Erkaş da savunmasını yaparak mahkemeden Raîfe'ye yardım edilmesini talep eder. Sonra da siyah kurt konusunu açarak siyah kurdun verdiği zararları açıklamaya başlar. Ardından Raîfe'nin deliliğini açıklamak üzere Doktor Nâil adındaki doktoru mahkeme önüne çağırır. Doktor Nâil, Raîfe'nin durumunu açıkladıktan sonra Dandana, Doktor Nâil'in Erkaş'ı tanınması ve onun Erkaş'la olan arkadaşlığının varlığı hakkındaki soruları ile doktoru sorgular. Sorular karşısında Doktor Nâil, Raîfe için şahit olup tanıklık yapmak için mahkemeye geldiğini ve Erkaş'ın arkadaşı olmadığını açıklar. Dandana Doktor Nâil'le ilgili sorduğu sorular karşısında Kamtara Dandana'ya karşı kötü sözler söylemiş ve mahkeme tarafından dışarı atılmıştır. Erkaş, Doktor Nâil'e son olarak Raîfe'nin durumunu sorduğunda Doktor Nâil, Raîfe'nin aklını kaybetmiş olduğunu, aklını kaybeden birinin de davranışlarından dolayı hiçbir sorumluluk taşımadığını ve yaptıklarından dolayı cezalandırılmayacağı yönünde açıklamasını yapar. Erkaş, savcılık adına özür diler ve mahkeme adına da Doktor Nâil'e teşekkür eder. Duruşma, mahkeme başkanı tarafından ertesi güne ertelenir.

Dokuzuncu bölümde, ertesi sabah mahkeme bir oturum yapar. Mahkemede Bilge Beşir'in tanıklığı dinlenir. Bilge Beşir ile Raîfe arasında af dileme konusu geçtikten sonra Raîfe, Bilge Beşir'in ayaklarına sarılarak ağlamaya başlar. Dandana ile avcılar arasında tartışma yaşanması sebebiyle Dandana mahkemeden kendisine dokunulmazlık verilmesi talebinde bulunur. Avcılar ile Dandana arasındaki tartışma, Dandana'yı tehdit etmeleri noktasına kadar ulaşmıştır. Bunun üzerine Dandana, kendisine yapılan tehdidi ciddiye alıp mahkemeye sunar. Mahkemeden Dandana'nın söylediklerinin hukuka uygun olduğu kanısına varır. Bir yandan da Erkaş konuşmak için mahkemeden söz istemektedir. Ancak mahkeme onun bu talebini reddetmiştir. Bilge Beşir söz isteyerek Raîfe ile arasında yaşanan olayı anlatmaya başlar. Mahkeme başkanı Ekrem, Raîfe ile ilgili sorularını Bilge Beşir'e yöneltir. Bilge Beşir, en sonunda kendi tabiriyle altmış yaşın cahilliği yüzünden kendisini suçlu olarak gösterir. Kamtara el kaldırarak söz ister. Mahkemenin onayıyla

Kamtara, Raîfe'nin haksızlığa uğradığını, Erkaş'ı baş tacı yaptığını ve Bilge'nin söylediklerini de yüzde yüz onayladığını mahkemeye iletir. Dandana ile Bilge Beşir arasında tartışma başlamıştır. Dandana'nın Bilge Beşir'in sadık olmadığını ve Raîfe'nin Bilge'yi kışkırttığını söylemesiyle Dandana ile Bilge Beşir arasında tartışma çıkar. Mahkeme başkanı Ekrem, Dandana'nın sorularını yarıda bırakarak müzakere için oturumu erteler. Bu arada Kamtara, Erkaş'ın savunmada kendisini kabul etmesini istemektedir. Avcılar, Kamtara'nın yaptıklarından bıktıklarını dile getirirlerken yeni bir şey yoksa Kamtara'dan kendilerini rahat bırakmasını isterler. O sırada mübaşir, mahkemenin aldığı kararları okuması için yüksek bir sesle bağırmaya başlar. Mahkeme heyeti, kararları sırayla okur. Raîfe, alınan kararlardan memnundur ve rahat bir nefes almıştır. Bilge Beşir, Raîfe'yi çadıra götürür ve uyutmaya çalışır. Ancak Raîfe'nin aklında hâlâ mahkemede alınan kararlar ve kararlarla ilgili şüpheleri vardır. Bilge Beşir, kendi kendine Raîfe'yi hem Dandana'dan hem de Kamtara'dan kurtarmak için Erkaş ve Doktor Yâsir'den yardım istemeyi düşünmektedir. Daha sonra Bilge, Raîfe için Doktor Yâsir'den sakinleştirici ilaç ister. Doktor Yâsir Raîfe'nin sakinleştirici iğneye ihtiyacı olduğunu, fakat Raîfe'nin bu iğneleri zehirli iğne zannettiğini Bilge Beşir'e açıklar. Bundan dolayı Bilge Beşir, Raîfe'yi sakinleştirmek, korkmaması ve yakalanmış olduğu isteri hastalığının ilerlememesi için Raîfe ile birlikte uyumaya çalışır. Aralarında kısa bir diyalog geçer. Her ne kadar Bilge Beşir çekimser davranışlar gösterse de Raîfe, artık her şeyi bir kenara bırakıp Bilge Beşir'le birlikte olmaya çalışır. Fakat Bilge Beşir, Raîfe'nin hal ve hareketlerini garipser ve düşüncelere dalar. Raife, zevke ulaşip rahatlamak için Bilge Beşir'in kendisini öpmesini bekâretini bozmasını istemektedir. Raîfe'nin kendisine karşı olan duygusal ve cinsel duygularına karşı Bilge Beşir, Raife'ye karşılık vermemeye çalışmaktadır. Çünkü Bilge Beşir, Raife'nin zihinsel bir kurtuluş halinde olduğunu düşünmektedir. Raîfe'nin korkusunu ve arzusunu tuhaf karşılamıştır. Raîfe ile ilgili düşüncelere daldıktan sonra durumun kritik ve korkunç bir şekilde dehşet verici bulur.

Doktor Nâil Fettâh, Erkaş'a Raîfe için iki çeşit tıbbi ilaç verir. Erkaş, ilacı süte kattıktan sonra Bilge Beşir'e Raîfe'ye içirmesi için verir. Bilge Beşir sütü aldıktan sonra aklında sütün zehirli olup olmadığıyla ilgili aklına şüpheler oluşmaya başlar ve düşüncelere dalar. Bilge Beşir, Raîfe'nin sütü içmesi için dudağına bir buse bırakır. Raîfe, Bilge Beşir'in yaptığı bu hareketinden dolayı ona bağırır. Ancak sütü içtikten

sonrasakinleşir ve ardından gözleri kapanır. İşte tam o sırada Bilge Beşir durumu yanlış anlar ve Erkaş'ın Raîfe'yi öldürdüğünü zanneder.

Onuncu bölümde Erkaş, Kamtara'nın hatalarına ve kusurlarına rağmen onu bağışlamış, onun cesaretini ve canla başla çalışmasını takdir eder. Erkaş, Kamtara'yı yanına çağırır. Kamtara, Erkaş'ın yanına oturur. Aralarındaki konuşmada Kamtara, Erkaş'a mahkemede Raîfe'nin kendisine komplo kurup ona tüfikle ateş etmesine rağmen neden Raîfe'yi desteklediğiyle ilgili sorular sorar. Bu arada Kamtara, Erkaş'a olan aşkını belli etmeye çalışır. Erkaş'ın anlayamadığı sorularına karşı Kamtara ona aşkını itiraf eder ve kendisini sevdiğini açıkça itiraf eder. Ayrıca Kamtara, kendisinin de güzel olduğunu özellikle kendisinde çingene güzelliği olduğunu vurgular. Yalan dahi olsa Erkaş'ın kendisini sevmesini ister. Tüm bu sözlerden sonra Erkaş çok karışık duygular içinde bir halden başka bir hale girer. Ayakta duramaz hale geldiğinde de bir kayalıkta oturur. Bir süre sonra Kamtara'nın orada olmadığını fark eder. Erkaş, Kamtara'yı, çingene güzelliğini, Kamtara'nın yalan dahi olsa kendisini sevmesini istediği sözleri hatırlamaya ve düşünmeye başladığında bir an da Feyruz'un "Bana yalan söyle. Yalan, yazılı değil" şarkısını hatırlar.

Gece ateşler yakılmıştır. İçinde yiyecek ve içecek olan bir pikap, kaynağa yaklaşır. Erkaş'tan sorumlu olan bu pikabın şoföründe, Doktor Nâil'den taşıdığı bir mektup vardır. Mektupta bu cümleler yazar:

"Ben, tanıdığınız anlamıyla siyah kurda karşı mücadelenizle beraberim. Ve bu, benim bu mücadeledeki mütevazı katkım"(s.159).

Diğer bir yandan da Bilge Beşir ve Kamtara ise "Raîfe öldü" diye bağırarak kaynağa doğru koşmaktadırlar. Haberi duyan Erkaş ise karışık duygular içine girer. Fakat çadırdan çıkan Doktor Yâsir ise Raîfe'nin ölmediğine dair yemin ederek kimsenin Erkaş'a dokunmamasını ve Erkaş'ın masum olduğunu haykırır. Herkes, Raîfe'nin çadırına doğru hızla koşar. Avcılar çadıra ulaştıktan sonra Erkaş, sadece Doktor Yâsir ve Bilge Beşir'in çadıra girmesini söylemesine rağmen Kamtara ikisinden sonra çadıra girer. Bir yandan avcılar Erkaş'ın Raîfe'yi idam edeceğini söyler diğer yandan Dandana da Erkaş'a "katil" diyerek bağırır. Kamtara ise Raîfe'nin ölmediğini ve ilacın tesiriyle uykuya daldığını söyler. Doktor Yâsir de Raîfe'nin Doktor Nâil Fettâh'ın reçetesine göre sakinleştirici ve uyku ilacını aldığını ve bu yüzden uyuduğunu söyler. Doktor Yâsir,

Raife'ni nefes alıp vermesinin de düzenli olduğunu söyleyerek herkesi geri gönderir. Çadırda Bilge Beşir, Erkaş'ın Raife'yi öldürdüğünü zannettiğinden dolayı Erkaş'a karşı suçluluk duygusu hisseder ve Erkaş'a sarılır. Ama Erkaş Bilge Beşir'e karşılık olarak hiçbir şey söylemez. Çünkü Erkaş'ın aklında Kamtara vardır. Kamtara'nın kendisine söylediği sözler aklına geldikçe derin düşüncelere dalar. Erkaş, Kamtara'yı düşünürken çingeneleri ve çingenelerle ilgili bilgileri aklından geçirir. Dandana ise ormanda gecenin karanlığında yanan ateşlerin ışığı altında Erkaş'la konuşmak ister. Erkaş bu konuşmayı ertesine güne erteleme hususunda ısrar eder. Fakat Dandana, Erkaş bu durumda iken onunla konuşmak istediğini söyler. Erkaş herkes tarafından yanlış anlaşılmasın için söyleyeceklerini kısaca ve hızlı bir şekilde söylemesini ister. Dandana, Erkaş'a kendisini teselli etmeye geldiğini söyleyerek konuya girer. İkisi, mahkemedeki olaylar ve her ikisinin Raife'ye karşı olan tutumları hakkında konuşmaya başlarlar. Daha sonra Dandana, mahkeme başkanı ile yaptıkları bir anlaşma sonucunda Fudva'yı serbest bıraktıklarını itiraf eder ve konu Kamtara'ya gelince Erkaş'ın sinirleri yükselir. Erkaş, Kamtara'nın da bir meslektaş olduğunu söyleyerek Dandana'nın Kamtara hakkındaki kötü sözlerine cevap niteliğinde bir konuşma yapar. Aslında Dandana'nın Erkaş'a gelmeden önce Dandana'yı Erkaş'a gönderen ve Kamtara'nın sadece Erkaş'tan korktuğunu bilen Fudva, Dandana'ya Kamtara ile Erkaş arasında ilişki olduğunu, hatta Erkaş'ın çingenenin tadına baktığını ve Dandana da çingene tadının nasıl olduğuyla ilgili sorularına karşılık Fudva, bir şartla anlatacağını söylemiştir. Dandana o şartın ne olduğunu sorduğunda da Fudva'nın ortaya koyduğu şart, Nâfi ed-Dârî'nin serbest bırakılması olur. Dandana bu şartı kabul etmez, bunun üzerine Fudva da Dandana'ya bir hançerle vurmak isterken Avcı Mîlad, hızlı bir hareketle hançeri yakalar. Mîlad'ın, Fudva'nın Dandana'yı öldürme ile ilgili sorularına karşılık olarak Fudva, sadece Erkaş'ı, Bilge Beşir'i ve Dandana'yı görmek istemekle yetinir. Avcı Mîlad onların meşgul olduğunu söyler fakat Avcı Muğâvir es-Semendî'nin kendisini savunmak istediğini söyler. Fakat Mîlad'ın olumsuz cevaplarına karşın şu an orada bulunan adli kurul danışmanı Raf'et Danaş olduğundan dolayı bu sefer de Raf'et Danaş'a Çingene Kamtara hakkındaki itiraflarını söylemek ister. O esnada Kamtara, Fudva'ya doğru küfürlü bir şekilde bağırarak gelir. Ardından Erkaş, ne olup bittiğini öğrenmek için gelir. Kamtara, Fudva'nın neler yaptığını Erkaş'a açıklar. Erkaş, işlerin tamamen kontrolden çıktığını anlar ve yüz hatları değişip sinirleri yükselir. Erkaş, bir anda hem Kamtara'nın hem de

Fudva'nın omuzlarından tuttuğu gibi onları sallayarak kendilerinin ormanda olduğunu fakat hiç kimsenin ormanın kânununu bilmediğini bir mahkemenin başsavcı, avukatlar ve şahitleri gördüklerini söyler. Erkaş, ayrıca mahkemede gerçekleşen olayları tek tek sırayla anlatır. En sonunda işlerin parmakları arasından kaymaması için bu konuda mücadele edeceğini vurgular. Ayrıca Dandana'nın, Fudva'nın ve Kamtara'nın kendilerine karşı olan sorumluluklarını hatırlatır. Mîlad da tüm olanları Erkaş'a anlattıktan sonra Erkaş, Fudva'ya olup biten her şeyi bildiğini söyler. Bunun üzerine Fudva Erkaş'tan kendisini affetmesini ve kendisine merhamet etmesini ister. Erkaş ise Dandana'nın onayı olması şartıyla onu serbest bıraktığını söyleyerek sözü Dandana'ya bırakır. Dandana'nın onayı olduktan sonra Erkaş, Fudva'ya kendisinin bulutların katmanlarında olsa bile kendisine ulaşabileceğini söyleyerek serbest bırakır.

On birinci bölümde, Raîfe uyanıktır. Doktor Yâsir, Raîfe'nin durumunu sormak için yanına gelir ve ona beslenmesi konusunda tavsiyelerde bulunduktan sonra çadırdan çıkar. Doktor Yâsir, Bilge Beşir'e de Raife konusunda tavsiyelerde bulunur ve Erkaş'tan aldığı ilaçların Doktor Nâil'in vermiş olduğu ilaçlar olduğunu, Raîfe'nin sakinleşmesi ve uyuması için gerekli olan ilaçlar olduğunu söyler. Bilge Beşir ile Doktor Yâsir, Erkaş hakkında konuştuktan sonra Doktor Yâsir, Raîfe için getirdiği üç rulo şeklindeki ilaçları Bilge Beşir'e verir. Bilge Beşir ilaçları aldıktan sonra çadıra geri döner. Aklında Doktor Nâil'in verdiği ilaçların faydalı olup olmadığı düşüncesi vardır. Raîfe'nin durumunu öğrenmek için avucunu Raîfe'nin alına koyar. Raîfe'nin herhangi bir sıkıntısı olmadığını anladıktan sonra çadırdan çıkar ve çadırın önüne bir bekçi bırakır. Önceki gece duyduğu gürültüyü ve olayları öğrenmek ister. Fakat nereye, kime gideceğini bilemez. Doktor Yâsir'in çadırındaki hastaların tedavisi bittikten sonra Bilge Beşir, olanları öğrenmek adına Doktor Yâsir'in çadırına girer ve Doktor Yâsir'den olanları öğrenir. Erkaş'ın, Fudva'yı serbest bıraktığı haberine de sevinir. Bilge Beşir daha sonra su kaynağının kayalığında yalnız başına oturur. Erkaş ise çevresindeki avcılara bağırıp çağırıp tehditler savurmakta ve avcılara ormanın kânunları hakkında d bilgileri vermektedir. Bilge Beşir, Erkaş'tan duyduğu ormanın kânunlarını düşünmeye ve Erkaş'ın ne yapmaya çalıştığını öğrenmeye çalışır. Aklında da Erkaş'ın Fudva'yı serbest bırakması ve bu serbest bırakma kararında Dandana'nın onayının olup olmadığı ile ilgili düşünceler vardır. Bir yandan da kendisini hesaba çekmiş, olanlardan habersiz bir halde kendi kendine söylenmektedir. O anda hüdhüd kuşları şiirler söylemeye başlar. Hüdhüd kuşlarının şiirlerine karşılık Bilge

Beşir de kuşlara teşekkür eder. Bilge Beşir'in arkasından Kamtara gelir ve Bilge Beşir'in dediklerini destekler nitelikte bir konuşma yapar ve onun aşkla meşgul olduğunu vurgular. Bunun üzerine Bilge Beşir de Kamtara'ya aşkın nedenini sorar. Kamtara, Bilge'ye çingene olduğunu ve Erkaş'ın çingeneleri sevmediğini söyler. Aralarında uzun bir konuşma geçer. Bu konuşmalarda Bilge'nin Raîfe'ye, Raîfe'nin Erkaş'a olan aşkı, Kamtara'nın Erkaş'a olan nefreti ve aşkı, psikolog Freud ve ilkesi, felsefe bilgisi, Maksim Gorki'nin kısa hayatı, Çar, filozof Friedrich Nietzsche ve Hitler konusu geçer. Bilge Beşir, Erkaş'ın Raîfe'yi idamdan kurtardığını fakat kendisinin Erkaş'ı Raîfe'yi başka bir şekilde idam etmeyi istemekle suçladığını söyler. Bilge Beşir, bu itiraflardan sonra ise nefesine yenik düşüp Raîfe'ye olan sevgisinden dolayı Erkaş'a olan sevgisinin azaldığını ve bu şekilde bilgeliğini kaybettiğini Kamtara'ya anlatır. Kamtara'nın bu itiraflara karşılık şunu söyler: “Bilge, kıskançlık bilgeliği yendi...”(s.182). Kamtara, sözlerine kıskançlık üzerinden devam eder. Bilge Beşir'e kıskançlığın bilgeliğe rağmen bir erkek gibi kıskandığını ve bu kıskançlığın sonunun acı çekmeye ve azabının uzayacağına dair konuşmasını sürdürür. Kamtara, Bilge'ye Erkaş'ın başsavcılık görevini üstlendiğini ve Dandana'nın da görevi bıraktığı haberini de verir. Tüm bu bilgileri korkunç olarak nitelendiren Bilge Beşir, Kamtara'ya kendisinin artık umutlarıyla yalana sığınmaya başladığını söyler. Kamtara ile Bilge Beşir aralarında Erkaş'ın mahkemeyi tiyatroya benzetmesi ve artık bu oyuna son vermeye kararlı olması, Dandana'yı öldürme suikastında Erkaş'ın nerede olduğu, Dandana'nın Raîfe'nin öldüğünü zannedip Erkaş'a karşı tavırları gibi konulara değinirler. Daha sonra Kamtara'nın Erkaş'a duyduğu aşk konusuna gelindiğinde Kamtara, itiraf edercesine onu çok sevdiğini, hatta bedeninin ve ruhunun da her zerresine kadar onu sevdiğini dile getirir. Aralarında geçen başka bir konu ise çingene grubu hakkındaki bilgilerdir. Kamtara ile Bilge Beşir çingeneler hakkında konuşurlar. Kamtara, Bilge Beşir'e helal yoldan bir çingenenin tadına varması için kendisiyle evlenmesi teklifini sunar. Bu teklif karşısında Bilge Beşir, kandırıldığını dile getirir. Fakat Kamtara kendisiyle evlenip usta olacağını, usta olmazsa Raîfe'yle cinsel ilişkiye giremeyeceğini söyler. Bilge Beşir ise kadınlardan ve Hz. Havva'nın bütün soyundan Allah'a sığınmayı tercih ettiğini söyledikten sonra Erkaş'ın, Fudva'yı serbest bırakması ve Nâfi ed-Dâri hakkında konuşmaya başlarlar. Bilge Beşir, her zamanki gibi sabırla Erkaş'ın eylemlerini ve Erkaş'ın Fudva'yı serbest bırakmadaki sebebinin ne olduğunu ve Fudva'ya söylediği son cümleyi düşünmektedir.

On ikinci bölümde, Bilge Beşir çadırda günden güne iyi olmaya çalışan Raîfe'yi gözlemledikten sonra çadırdan çıkar. O esnada silah sesi duyar. Su kaynağının kayalığında ağlayan Fudva'nın yüzünde pişmanlık, aklında mahkemede olanlar yani hain Şâdûf ve Duğmaş'ın idama götürülürken attıkları çığlıkları, istekleri ve son olarak idam edilmeleri gibi olaylar vardır. Bilge Beşir, sebebini öğrenmek için su kaynağının kayalığında ağlayan Fudva'nın yanına gider ve Fudva'ya Mahkemede ne olduğunu ve mahkemenin verdiği kararlar hakkında sorular sorar. Fudva, ilk olarak Nâfi ed-Dâri hakkında konuşur ve Nâfi ed-Dâri yüzünden idamdan korktuğunu söyleyerek her şeyi anlatmaya başlar. Fudva, konuşmalarında Bilge Beşir'den yardım istemektedir. Fakat Bilge Beşir'in ondan her şeyi anlatmasını ister ve böylece Fudva, kendisinin Erkaş'a ihanet ettiğini itiraf eder. Bilge'nin Fudva ile Erkaş arasındaki aşkı sorgulaması üzerine Fudva, Erkaş'a gönderdiği mektuptan bahseder. Fudva, Bilge Beşir'e Erkaş'ın kendisiyle birlikte ilişkiye girmemesinden dolayı kendisinin de Nâfi ed-Dâri ile ilişkiye girerek Erkaş'tan intikam aldığını söyler. Aslında Bilge Beşir, Fudva'nın yalan konuştuğu, Erkaş'ın Fudva'ya dokunmadığı, bu aşkı Fudva'nın uydurduğu, şehvetli olan kişinin Fudva olduğu, Nâfi ed-Dâri ile ilişkiye girmeyi bir bahane olarak sunduğu ve Nâfi ed-Dâri'nin suçsuz olduğu olmak üzere her şeyi bilmektedir.

Savunma avukatı Muğâvir es-Semendî, Bilge Beşir'e mahkemede Şâdûf ve Duğmaş hakkındaki idam kararlarının nasıl alındığını ve Dandana'nın savunma görevini, ayağına isabet eden kurşundan dolayı Erkaş'ın üstlendiğini anlatır. Fakat gerçek şudur ki Dandana, hain Şâdûf ve Duğmaş için idam etme sorumluluğunu üstlenmediğinden dolayı bu görevi Erkaş üstlenmiş ve davayı tek oturumda halletmek zorunda kalmıştır. Muğâvir ve Bilge, hain Şâdûf, Duğmaş ve Fudva hakkında konuşmaktadırlar. Muğâvir, mahkemede Erkaş'ın Şâdûf'la arasında geçen diyalogları, hain Şâdûf'un itiraflarını, Şâdûf ile Duğmaş'ın, mahkemeden affedilme ve kendileri hakkındaki kararın hafifletilmesi taleplerine kadar her şeyi Bilge Beşir'e anlatır. Bilge Beşir'in başka idamların olup olmadığı sorusu üzerine Muğâvir, kalelerin sahibi siyah kurt lakaplı Sâmîr el-Mendî'nin de idam edilebileceğini söyler. Bunun üzerine Bilge Beşir, Raîfe'nin hastalığını kontrol ettikten sonra kesinlikle bu davaya katılacağını söyler ve Muğâvir'le birlikte mahkemeye gider. Oturum öncesi mahkemenin önünde Bilge Beşir, Erkaş tarafından sevinçle karşılanır. Erkaş ve Muğâvir mahkeme oturumu hakkında konuşmaya başlarlar. Bu konuşmanın devamında Erkaş'la Bilge Beşir arasında idam, ihanet, aşk,

Raîfe, Nâfi ed-Dâri ve Raîfe'nin hastalığı gibi konular geçer. Bilge Beşir, Erkaş'a Fudva'yı niçin serbest bıraktığı sorusunu ve Nâfi ed-Dâri hakkındaki hükümleri sıralar, tüm bunlardan sonra Bilge Beşir, Erkaş'ın tuhaf bir insan olduğunu söyler. Konuşma bittikten sonra Bilge Beşir ve Erkaş duruşmaya katılırlar.

Mahkeme başkanı Ekrem er-Rummâh, oturumun açılışını yapar. Mahkeme heyetinin karşısında kalelerin sahibi siyah kurt Sâmir el-Mendî durmaktadır. Mahkeme başkanı, sözü iddia vekili Erkaş'a verir. Erkaş, Sâmir el-Mendî'ye sırasıyla sorularını sorar. Sâmir el-Mendî de sorulara doğru düzgün olmayan, kaçamak ya da çelişkili cevaplar verir. Daha sonra mahkemeye sorularının yeterli olduğunu söyleyen Erkaş, Sâmir el-Mendî'nin serbest bırakılmasını talep eder. Savunma avukatı Muğâvir es-Semendî de Erkaş'ın söylediklerine katıldığını söyledikten sonra mahkeme başkanı, danışmanlarıyla istişare eder. Yapılan istişare sonucundamahkeme kararlarını bildirir. Alınan kararda Sâmir el-Mendî serbest bırakılır. Kararlardan sonra Erkaş söz ister ve tüm avcılara oyunun bittiğini söyleyerek teşekkür eder, oyunun amacını ve alınan kararlardan sonra yapılacakları açıklar. Erkaş, ertesi gün sabah tüm avcılarının verdikleri iyi mücadelelerinden dolayı onlara kendilerine teşekkür etmek için su kaynağının yanında uğurlamak istediğini söyler.

Sabahın kuşluk vaktinde vedalaşma sonrası avcı topluluğu dağılır. Erkaş, Bilge Beşir'e sarıldıktan sonra Raîfe'yi bir ata bindirip uğurlar. Gün batımına yakın herkes ayrılır. Erkaş, tek başına su kaynağının kayalığında oturmaktadır. Hüdühüd kuşları da şiirler söyler. Erkaş ilk kez ağlamaktadır. Ormanda yalnız kalmaya karar vermiştir ki; bir anda Kamtara ortaya çıkar ve Erkaş'ı kucaklar. Erkaş'la birlikte geçirmiş oldukları anılar için ağlamaya başlarlar.

2.2.3. Başlıca Karakterler

Roman kurgusunun önemli parçalarından biri de kişilerdir. “*el-Erkaş ve'l-Ğaceriyye*” (Erkaş ve Çingene) romanı, birinci cildi olan “*ez-Zi'bu'l-Esved*” (Siyah Kurt) romanının ikinci cildi olması ve karakterlerin her iki romanda da bulunuyor olması hasebiyle her iki ciltte de yer alan tüm karakterleri ele almamız gerekmektedir. Karakter sayısı bakımından geniş bir şahıs kadrosuna sahiptir. Romanların içerisinde özellikleri yönünden detaylı bir şekilde verilen karakterlerin yanında sadece isim olarak var olup

özellikleri verilmeyen diğer karakterler de vardır. Yazarın eserlerinde bazen birbirine benzeyen olayları ve romandaki başkahramanın özelliklerini göz önünde bulundurduğumuz zaman hem yazarla benzerlikler hem de yazarın gerçek hayatta yaşadıkları olaylar bu romandaki Erkaş karakteriyle ortaya çıkmaktadır. Yazar, kendi bakış açısına göre şekillendirip bunları karakter olarak romanına yansıtmıştır. Romanda başkahraman olarak karşımıza çıkan Erkaş el-Beyderî karakterinin özelliklerini ele aldığımızda yazarla benzerlikler daha da net bir şekilde anlaşılabacaktır.

2.2.3.1. el-Erkaş el-Beyderî

Erkaş karakteri için öncelikle birinci ciltteki bilgilere başvurulmuştur.

Yirmi iki ormanda yetenekli bir avcı olarak yaşayan elli yaşlarında, ruhunun isteklerini yerine getirmede bedeninin iktidarsızlığını hissetmeye başlamış, yakışıklı, uzun ve zayıf, buğday tenli, alız yanaklı, elleri büzüşmüş, cılız belli, keskin bakışlı biridir. Erkaş, günden güne ve yıldan yıla kötüleşen yolsuzluklarla mücadele içinde var gücüyle bedeni ve ruhuyla savaştığı yirmi iki ormanda omuzunda tüfeği ile kendisini adanmış olduğu siyah kurdu yakalamak olan davasını gerçekleştirmek istemektedir.

Erkaş, aslında ikinci cildin asıl kahramanıdır. Erkaş'ın gayesi ormanlarda kötülöklere karşı direnen bir dava olarak kendine düstur edinmiş olduğu siyah kurdu yakalamaktır. Hem ormanların hem de ormanda yaşayan avcılarının bir kurtarıcısı gibidir. İki romanın olay örgüsü boyunca da kendisini adanmış olduğu bu siyah kurdu kovalama mücadelesini görürüz. Erkaş, bu mücadele sürecinde meydana gelen olayların içinde bir anda kendini bulur.

Avcı Ekrem, Erkaş'ı çalılıkların arkasından gözetlerken Erkaş'ın yakışıklı, genç bir avcı olduğunu söylerken onun fiziksel özelliklerini de gözler önüne sermektedir.

“Avcı Ekrem, yakın çalılığın arkasından genç ve yakışıklı avcı Erkaş'ı gözetliyordu” (s.109)

Genellikle ağırbaşlı, deneyimli, yaşamının büyük bir bölümünü kadın ve erkek avcılarla birlikte geçirmiş, kendisiyle gurur duyan ve kendi tabiatı gereği konuşmayı fazla sevmeyen hatta konuşmaktan nefret eden bir karakterdir. Bu yüzden daha çok sözü

başkalarına bırakır. Söylenilenlere kulak verir, başkalarını ya da karşısındakini sabırla dinler. Ama yeri geldiğinde sabra karşı bazen sınırının olmadığını da söyler.

Erkaş'ın avcı Ekrem ile diyalogunda Erkaş, hem amacını hem geri dönmesi gerektiği hem de uğruna mücadele ettiği ormanı hakkındaki bilgileri verirken birlikteliğin önemine vurgu yapmaktadır:

“Su durgun akmyorsa, durgunluğuyla pislenir. Kötü kokar. Ekrem, ben kokmuş suyun içicisi değilim. Bu ormandaki yerleşimim uzun sürdü, pislendi. Feyyâz'ın kendi ülkesine geri dönmesi gibi benim de kendi ormanıma geri dönmem lazım... Feyyâz kıssasını biliyor musun? Bilmiyor musun? Ben sana onu anlatayım: Feyyâz, Lübnan dağlarında etrafı karla kuşatılmış bir haldeyken üşüyordu. Fakat bu üşüme, kardan değil, aksine gurbettendi. Bir defasında şöyle dedi: “Gurbete elveda!” Ülkesine, toprağına geri döndü. Ülkesine ulaşır ulaşmaz eğildi ve toprağı öptü... Sonra yorgunluğun ardından rahatlığın mutluluğına göz yumdu... Şehrinde yaşayacak, şehrinde mücadele edecek, orada dünyayı, düşmanlarını ve arkadaşlarını göğsüyle karşılayacak. Sanki o: “Asla bundan sonra kaçmayacağım, Asla bundan sonra kaçmayacağım, asla!” diye yemin eder gibi bağırıyordu. Ben kaçak değilim... Erkaş kaçmaz. Siyah kurdu kovalamak için gelmişti. Geri döneceği ormanındadır. Siyah kurdu kovalamak için geri dönecek. Orada benim aşkım var Ekrem. Orada benim mücadelem var. Eğer zorunluluk ortaya çıkar ve toplu halde siyah kurtları kovalamamız gerekirse; buraya dönebilirim. Kişi kendi başına ne kadar cesur olursa olsun uğruna mücadele ettiği dava için zafere ulaşmaz.” (s.119-120)

Bu dava uğruna ormanlarda mücadelesini verirken sevgi beslediği avcı Fudva adında bir kadına karşı akıl ile kalp arasında bir çatışma haline girer.

Yazar anlatıcı, Erkaş'ın avcılığı ve Avcı Fudva ile aralarındaki ilişki durumuna şu şekilde değinmektedir:

“Erkaş, bir sevgili olarak tanınmaktan çok bir avcı olarak tanındı. Bu, -Erkaş'ın Fudva'yı sevdiğini ve hislerine göre siyah kurdu kovalamak için ilk ormanına döndüğünü inkâr etmez. Bilinçaltında, kendisinin döndüğü ormandan ayrılmış olan Fudva'dan dolayı döndü.” (s.122)

Erkaş'ın Fudva'ya, Fudva'nın da Erkaş'a karşı hissettiği aşk aşağıya aktardığımız cümleden anlaşılmaktadır:

“İkisinin göğsünde çarpan aşk hariç” (s.123)

Erkaş, kendisini adanmış olduğu davası yüzünden hem kendisini seven hem de kendisinin sevdiği kadınlar yüzünden hastalığa yakalanmıştır. Avcı Fudva’ya olan aşkı ile kendisini adanmış olduğu dava arasında bir çatışma halinde olduğunda aşkını unutup davası uğruna aklı ile kalbi arasında büyük bir kargaşa yaşamış ve öyle bir duruma gelmiştir ki kalbini çıkarıp aklına sokmayı ve aklını da çıkarıp kalbine koymayı düşünmüştür. Yani akıl ile kalp arasında bir değiş tokuş yapmak istemektedir. Kalbinde hissetmiş olduğu sevgiyi silip aklını koruyarak kendisini adanmış olduğu davası olan siyah kurdu kovalamayı hedef olarak gerçekleştirme ve böylece özgür olacağını düşüncesini taşımaktadır.

Erkaş, Fudva’ya olan aşkında oldukça kötü durumdadır. Ya ölüm ya sabır! Erkaş ne ölmeyi ister ne de kendisiyle beraber aşkın yavaş yavaş kaybolduğu sabra karşı gücü vardır. Hühüd kuşlarıyla olan diyaloglarda Erkaş’ın aşk yüzünden hummalı bir hastalığa yakalandığını ve bu hastalıktan kurtulmak için Erkaş’ın dinlenmeye ihtiyacı olduğunu anlamaktayız. Erkaş öyle bir duruma düşmüştür ki; bir anda karşısına beyaz bir güvercin çıkıp kendisini Fudva olarak tanıtmış ve Erkaş’a sarılmıştır.

Ne Erkaş, Fudva’nın kendisini yakalamasını istediğinden dolayı Fudva’nın peşine düşer ne de Fudva, aynı nedenden dolayı Erkaş’ın peşine düşer. Bu aslında kedi ve fare oyunu dedikleri bir durumdur.

Erkaş kendi içinde yaşamış olduğu sevgiden dolayı hastalanmıştır. Yardıma gelen avcılar Erkaş’ı iyileştirmeye çalışmaktadırlar. En yakın avcı arkadaşlarından Kamtara ve Mîlad, Doktor Yâsir ile birlikte Erkaş’ı eski haline döndürmek için ellerinden geleni yapmaya gayret eden kişiler arasındadır.

Fudva, Erkaş’ın hastalığına “Bu avladığım ilk kızılkurt!” (s.142) diye kısa bir yorum yapmış ve Nâfi ed-Nâfi’ye Erkaş hakkında şu şunları söylemiştir.

“-Evet! Ben ki Erkaş’ı avladım. Ben ki onu yoldan çıkardım. Bu, benim hakkım, bunu yorulmadan basit ve kolay bir şekilde yaptım. Ben onun cinsel isteğini de basit ve etkileyen kişiyim.” (s.143)

Bir yandan da Avcı Duğmaş Raife'ye karşı sevgi beslemiş ve bundan dolayı da Erkaş'ı rakibi olarak görmektedir. Çünkü kendince Erkaş'ın, Raife'ye âşık olduğunu bilmektedir.

Erkaş, hummalı hastalıktan iyileştiğinde ilk sorusu “Siyah kurt öldürüldü mü?” (s. 179) olmuştur. Hastalıkta bile davasını unutmamış ve o halinde bile siyah kurdun öldürülmesini istemiştir.

Siyah kurt hakkındaki düşüncesini şu cümlelerden anlamaktayız:

“Erkaş, ölümü değil hayatı arıyor, hayatı istiyor kendi eliyle veya avcılardan başka birinin eliyle siyah kurt ve siyah kurdun soyu yok edilene kadar hayat konusunda ısrar ediyor.” (s.181)

Romancı, Erkaş'ın diğer karakterlerin gözünde başkalarının eşyalarına duyarlı, cesaretli ve inatçı olduğunu okuyucuya göstermektedir. Yine başka bir yerde kaleleri düzeltmesinin ve Erkaş'ın doğruyu seçiyor olmasının onun en büyük erdemi olduğunu vurgulamaktadır.

Erkaş, Kamtara ve Sagraş ile beraber siyah kurdu kovalamak üzere onun peşine düşmüştür. Erkaş'ın hastalığı tekrarlar ve Erkaş sayıklar bir haldedir. İlaçları içtikten sonra Kamtara ile Sagraş'ın nikâhını kıyacağını dile getirmiştir.

Erkaş tüm yaşadıklarından sonra kendisini adamış olduğu durumu gözler önüne sermekte ve asıl amacını şu cümlelerle anlatmaya çalışmaktadır:

“...Fakat ben, dediğim gibi Raife ile ilgilenen değilim ve Nâfi ed-Dâri, Fudva ile bir zevk evliliği yaptı. Ben özellikle hastalıktan sonra büyüdüğümü hissediyorum hatta benimle birlikte siyah kurdun endişesinin de büyüdüğünü hissediyorum. Şu var ki kurdun büyük bir nesli vardır. Ürer ve kalelerde çoğalır. Ben, başarılı olup olmadığımı bakmadan bu kalelere karşı koymaya kendimi adadım. Şüphesiz bu efendilerin kaleleri dayanıklıdır. Ama ben kalelerin karşısında durmaya ve onları yıkmaya kararlıyım. Ya da “Ölüyorum, işte bu yüzden de kendimi adıyorum” diye halkın efendisi olacağıma zaman hesabı olmaksızın emin bir şekilde ölürüm. Ki o zulmü kaldırmak için engel teşkil ediyor. Kısmen dahi olsa zamanın hesabı yapılmaz. Kim zamanı hesaplarsa yorulur. Zaman uzundur. İnsan hayatıyla ölçülmez. Bu sebeple insanın kendi hayatında, adaletin istekli

bir halde gerçekleşmesinde egoist olmaması gerekiyor. Çünkü hayat, bu temel üzerine gerçekleşmeyecek. O zamanda hayal kırıklığı olur, çöküş olur anlıyor musun ?” (s.193)

Erkaş, avcı arkadaşlarıyla konuşmalarında onlara nasihat veren, şakacı, bazı önemli olaylara karşı ilgisiz kalan, yapmak istediği hiçbir şeyi rapor halinde hiç kimseye sunmayan, uzlaşmacı tavırlarıyla da göze çarpmaktadır.

Erkaş’ı seven Raife, Erkaş’ın kendisine karşı ilgisizliğinden dolayı ve belkide ondan intikam almak için Duğmaş ile evlilik dışı ilişkiye girmiştir. Fakat Erkaş bunu dahi görmezden gelmiştir. Çünkü aşk konusunda Raife’ye karşı hiçbir şey hissetmemektedir. İlk defa bir kişi yüzünden hastalığa düşmüştür ve o da avcı Fudva’dır. Artık onu da değersiz bir şekilde görmeye başlamıştır. Belli bir süre sonra hastalığından kurtulduğunu hissetmiş, fakat uzun bir sessizliğe bürünmüştür. Aslında bu sessizlik bir şeylere veda etmek anlamına gelmektedir. Erkaş, aşkın zevkine, aşkın hayatına, aşklara, sevgililere ve aşkın bakirelerine veda etmiştir. Bundan sonra bir dava olarak aklına kazıdığı kaleleri, onun efendilerini ve siyah kurdu düşünmeye başlamıştır. Yazar, Erkaş’ın almış olduğu kararlarda onun cesaretli, haklı ve sabırlı oluşu kadar sinirlerinin de gergin olduğunu ve kendini tehlikeye atma gibi ruhsal özellikleri bulunduğunu okuyucuya açık bir şekilde aktarmaktadır.

Artık Erkaş, hayata bakış açısını, geçmişi ile geleceği hakkındaki düşüncelerini ve kadınlar ile ilgili düşüncelerini Bilge Beşir ile arasında geçen diyalogda şu şekilde dile getirmektedir:

“-Adaletli ve şerefli bir dava uğruna olduğu zaman intihar etmenin nesi yanlış? Ama ağır ol Bilge! Ben kelimenin doğruluğunu arzulayanlardanım... İntihar kelimesi yerine, örneğin feda etme kelimesini koymamızı umuyorum. Her yönden intihardan yana değilim. İntihar, her ne sebep olursa olsun, umutsuz bir deliliktir ve ben deli ya da umutsuz değilim. Benim geçmişim ve gelecekteki olacaklar, kendimi bu geleceğe adanmak, kendimi adadığım bu hedefe doğru ilerlememe engel olan kısıtlamalardan kurtulmak benim geri dönülmez kararımdır. Kadın, bir bağıdır. Çocuklar “cimriliğe sebep olan bir maya”dır. Bağı reddetmek, korkaklık ve cimrilikle birlikte doğru değildir. Çünkü o ikisi, adama göre en kısıtlayıcı sınırlamalardır. Bundan dolayı birçok şeye veda ettim, eğer hedefime doğru koşmak için acelem varsa. O şeyleri bir gün öğreneceksin. Sen, aklımda neler olduğunu öğrenmek için acelecisin.” (s.223)

Yazar, kahramanı Erkaş'ın özelliklerini dile getirmenin yanında onun mücadelesini ve davasını da vurgulamaktadır. Erkaş'ın kendisini adanmış olduğu siyah kurt ve bu kurtların efendileri hakkında bilgiler paylaşmaktadır. O bilgilerden birisi de şu şekilde aktarılmaktadır:

“Erkaş, biraz dâhiydi ve iyi bir politika bilgisine sahipti. Erkaş, tek başına ya da başkalarıyla kalelere ve yasa dışı yollarla kendilerini zenginleştiren kalelerin efendilerine karşı tehlikeye girmekten dolayı çok uzaktır. Sadece insanların gerçeği görmesini sağlamak, kendilerini hayalperest yapmalarını hatta yokluğa düşmemelerini ister.” (s.226)

Erkaş bu çatışma yüzünden hastalanır. Doktor ve yakın arkadaşlarının tedavi ve yardımları ile iyileşir. Yakın arkadaşları Kamtara ve Sagraş ile birlikte tekrar siyah kurdun peşine düşer.

Erkaş bundan sonraki mücadelesi için geçmişine bir sünger çeker. Bir ara Erkaş ile Bilge Beşir ormanda ekonomi, yolsuzluk, siyasi eğitim eksikliği gibi konular üzerinde konuşturlarken kendilerine doğru ateş edilmiş ve Bilge Beşir de Erkaş'ı kurtarmıştır. Ancak Erkaş vücudundaki ufak çiziklerden dolayı yaralarından kan akmıştır. Bunun üzerine Bilge Beşir'in, Erkaş'a nasihat edercesine söylediği emir cümleleri üzerine yazar, Erkaş hakkında şu cümleleri açıklamaktadır:

“Erkaş, emir kulu değil de emir buyuran olmaya alışmış, kendi çapında ormanların delikanlısıdır.” (s.231)

Erkaş, Bilge Beşir ile başlarına gelen olayı değerlendirir. Bilge'nin yanından ayrıldıktan sonra Kamtara'ya kulak verir. Tüm avcıların su kaynağına dönmesinden sonra Erkaş kendisinin avcılara eski tüfek yerine yeni tüfek verme teklifine yanaşmayan Avcı Duğmaş'ı sırtüstü yatırıp esir eder. Herkesin bir kânunun zorunluluğuna uyması gerektiğini dile getirir. Hainin idam edileceğini söyler. Hükmü uygulamak için de Duğmaş'ı seçer. Kurusıkı bir silahla Duğmaş'ı kandırır. Sonra da konuşmasına şu şekilde devam eder:

“-Sizin için en iyisi, gerçeği söylemek duydunuz mu? Gerçek onun dışında hiçbir şeydir. Uyarılanlar affedildi... Vesselam.” (s.271)

Erkaş, kendisini adanmış olduğu bu dava uğrunda cesareti ile göze çarpan ve konuşmasını yüksek sesle dile getirip başkalarının kendisine karşı kıskırtacak dereceye kadar ölümden korkmayan bir karakteri yönlendirici kahraman görevi ile avcı Kamtara tarafından çok güzel bir şekilde izah edilmektedir.

Erkaş, etrafındaki avcılarının görüşlerine göre keskin fikirli, doğru yolu göstermeye çalışan, tereddüt etmeyen, gerçeği açıkça söyleyen, doğru sözlü ve verdiği sözleri yerine getiren bir karakter olarak bilinmektedir. Bunun yanında korkusuz, hatta ölümden bile korkmayan, ihanet etmeyen, cesaretli, sabırlı, sinirleri gergin, inatçı, dik başlı, tehlikeli, kurnaz, bazen kibir ve budalalık gibi yönleri de barındıran bazen de saf görünümlü, sigara içmeyi ihmal etmeyen bir karaktere de sahiptir.

Erkaş, bilgeliği yönünden ise ormanların bilgisi olan Bilge Beşir'den daha iyi olduğu ve bu bilgeliğini de iddia etmediğinden dolayı alçak gönüllülüğü ile göze çarpmaktadır. Erkaş, gerektiğinde özeleştiri yapmaktan da geri durmaz ve her şeyi olduğu gibi açığa çıkarır. Raife'nin karşılıksız sevgisi yüzünden Erkaş, Raife tarafından neredeyse bedel ödeyecek bir duruma gelmiştir. Öyle ki, hatalı olduğunu dile getirip Raife'yi idamdan kurtarmıştır.

Erkaş, iktisat fakültesinden mezun olmuştur ve iyi bir politika bilgisine sahiptir. İktisat fakültesinden sonra da hukuk fakültesinden mezun olmuştur. Ayrıca herhangi bir konu ya da durumun üstesinden geleceği aklıyla bir işler başarmıştır. Önceden planlamış olduğu konuları kolay bir şekilde açığa çıkarmaz. Tiyatroya düşkünlüğünden dolayı romanda bir mahkeme karşısında üstlenmiş olduğu savunma avukatlığında da rolünü çok iyi oynamış ve doğru bir şekilde yerine getirmiştir.

Erkaş'ın, kadın avcılardan olan Kamtara'ya karşı davranışlarından dolayı farklı bir özelliği daha göze çarpmaktadır. Erkaş, tüm hatalarına ve kusurlarına rağmen Kamtara'nın hatalarını ve kusurlarını bağışlamıştır. Aslında Kamtara'nın cesaretini, samimiyetini ve canla başla çalışmasını takdir ettiğinden dolayı onun hatalarını ve kusurlarını bağışlamış ve Kamtara'dan hoşlanıp ona karşı sevgi beslemiştir.

Erkaş'ın en büyük erdemi, kaleleri ıslah ederek en doğruyu seçmek istemesidir. Doğru sözlü, verdiği sözleri yerine getiren, hiç kimseye ihanet etmeyen özelliklere sahiptir. Ayrıca Erkaş, kurulan mahkeme önünde akıllıca ve açık bir ifadeyle iyi konuşarak yetenekli oyuncululuğunu yerine getirmiştir.

Erkaş, kurulan mahkemede önce Dandana adlı bir avcının üstlenmiş olduğu iddia vekilliği görevini, Erkaş sonraki süreçte de bu görevi üstlenerek mahkemede gerekli olan görevi hızlı bir şekilde yerine getirmiştir. Raife’yi idamdan kurtardığı için Raife’ye karşı kurtarıcı rolünü de başarıyla yerine getirmiştir.

Erkaş bazı işleri aceleye getirmemek için avcı arkadaşı Bilge Beşir’e nasihatlerde bulunmaktadır:

“-Bilge, sen işleri aceleye getiriyorsun. Ben seni iş konusunda temkinli davrandığını bilirdim. Benim tavsiyem acele etmemen. Raife’yi görmek ister misin?”(s.100)

Erkaş kendini siyah kurdu kovalamaya adanmış ve yakın arkadaşı Bilge Beşir’in gönlünü kaptırdığı Raife’yi Bilge Beşir’le buluşturmuş ve Bilge Beşir’e büyük yardımları olmuştur.

Erkaş, mahkemede bazen ölümcül ve soğukkanlı ses tonuyla hitap etmekte, bazen siyah kurdu yakalamak için nasihatlerde bulunmakta ve bazen de bağırırken herkesi birliğe çağırmak için elinden gelen her şeyi var gücüyle ortaya koymaktadır.

Suçluların yakalanmasından sonra mahkeme kurulması kararı alınmıştır. Erkaş, Raife’yi idamdan kurtarmak için Bilge Beşir’e onaylama ve affetme yetkisinin verilmesinde de büyük rol oynar.

Siyah kurdu yakalayan Erkaş, onu mahkemeye çıkarmış ve yargılanmasında iddia vekili olarak görev almıştır. Mahkemede geçen olayları değerlendirmek için mahkemede görev alan avcılarla beraber bir çalılığın altında oturup değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Aslında mahkemede olan her şey Erkaş’a göre bir tiyatrodan ibarettir.

Erkaş, mahkemede Raife adına tanıklık etmesi için Doktor Nail’i mahkemeye çıkarmış, Nail vasıtasıyla Raife’nin hastalığını ve deliliğini mahkemeye sunup onu idamdan kurtarmaya çalışmıştır. Erkaş’ın Kamtara ile olan ilişkisinde ise, Kamtara’nın oldukça etkileyici sözlerine karşılık Erkaş derin düşüncelere dalmıştır:

“Bu fahişe sana komplo kuruyor ve seni öldürmek için ateş açıyor sana. Sen onu mu savunuyorsun? Sen başarısız doktorunla beraber mahkemeye oyun oynuyorsun. Benim ahmak olduğumu zannediyorsun. Söyleyen doğru söylemiş: Aşkın gözü kördür!

-Hangi aşktan bahsediyorsun aptal? Peki, niçin bu kıskançlık?

-Çünkü ben seni seviyorum!

-Sen beni mi seviyorsun?

-Sen bilmiyor musun?

-Bu vakitte şaka mı yapıyorsun?

-Ben şaka yapmıyorum. Sana olan aşkıma açıkça ortaya koymak için doğru zaman mı?

-Delirdin mi?

-Neden delireyim. Raife’de olan şey bende olsaydı!? Ben de kadını ve benim de kalbim var. Özel güzelliğim!

Erkaş, şaşırdı! Bu, kendisinin düşünceği en son şey. Bu, işittiği en garip şey. Özel güzellikte ne var, bu hangi güzellik? Bu fikirleri Kamtara’nın kafasına sokan kim? Erkaş, gülmek üzereyken Kamtara’ya şöyle bir soru sordu:

-Maşallah, senin özel güzelliğin nedir?

-Çingene güzelliği... İsmi “Mutlu çingeneleri gördüm” olan filmi görmedin mi?

Erkaş sinirlendi ve kendi kendine şöyle dedi: “Şaka yapıyor zannettim, fakat o ciddi”

Bunları söylerken şöyle diyerek ayağa kalkar:

-Lanet olsun sana ve senin çingene güzelliğine ve tüm dünya çingenelerine... Gözümün önünden kaybol, bundan sonra seni görmek istemiyorum, duydun mu?

Kamtara bağırdı:

-Duymadım! Hayır! Duymadım! Ben etten kemikten değil miyim? Benim de diğerleri gibi duygularım yok mu? Evet, ben de bir kadını ve kadın erkeği ister, sen benim erkeğimsen; suçum nedir?

-Böyle basit bir şekilde mi?

-Evet! Böyle basit bir şekilde. Eğer beni sevmiyorsan o zaman sen bana yalan söyle, bana seni seviyorum de. Bu yeterli. En azından beni teselli et, bana karşı kaba olma, bana merhamet et! Gözyaşlarımı bağışla... Gözyaşlarımı bağışla...

Dünya Erkaş'ın yüzünde bulanıklaştı. Dediği şeye şaşırdı. Rüzgâr, Erkaş'ı salladı, su kaynağı kabarıyor, kaynağın kayalığı hareketlendi. Gökyüzü geriledi, alçaldı. Göğsünü daralttı. Kamtara'nın kendi elbisesini tuttuğunu hissetti. Erkaş'ın elbisesine tutunuyor, ağlıyor, Erkaş'a çok şefkatli bir şekilde söylüyor, yalan söyle, bana yalan söylemeni bile hak etmiyor muyum? Bir kadının erkeği sevmesinin ve bir erkeğe sevgisini göstermesinin ne anlama geldiğini biliyor musun?" (s.156-157).

2.2.3.2. Bilge Beşir

Romanın ilk cildinin başlarında Duğmaş'a siyah kurdu avlamanın yöntemlerini öğreten ve önemli bilgiler ışığında ona nasihatlerde bulunan bir karakter olarak görünmektedir.

Bilge Beşir, ormanlarda siyah kurdun ve yavrularının peşinde olan fakir avcılara nasihatte bulunan ve onları siyah kurdu yakalamak için bir araya getirip birleştirmek isteyen, fakir avcılar siyah kurdu avlamada harekete geçiren, birlik olmaya çağıran ve böylece siyah kurdu yakalayabilme yöntemini anlatmaya çabalayan bilge sahibi bir kişi olarak dikkat çekmektedir.

Bilge Beşir kendini tanıtırken şu cümleleri dile getirir:

“-Ben avcıyım, yazar değilim. Fakat ben yazıya ve yazının faydasına inanıyorum. Böylece kelimeler, yazılı, telaffuz edilmiş ve vicdanın oluşmasında etkilidir. Hem direnişçi vicdan hem de direnişin aletini yapan vicdan olsun. Bu temel sebep, yaklaşık elli beş yıl boyunca emperyalizm ya da evrensel Siyonizmin öldüremediği Filistin isimli karıncaya ait davanın olduğudur.” (s.24)

Bilge Beşir, yirmi iki ormanı avucunun içi gibi bilen, ormanlarda meydana gelen olaylardan haberi olan, kulakları küçük, ağzı büyük, altmış yaşlarında orta yaşlı, mağrur yapılı, utangaç, uysal, yumuşak bedenli, alçak gönüllü, güler yüzlü, nasihat veren, öz eleştiri yapan, başına bir olay geldiğinde uzun bir süre suskunluğa bürünen bir karakterdir. Bilge Beşir, kendi fiziksel özelliklerini şu şekilde anlatmaya çalışmaktadır:

“...Budizm'i biliyor musun? Bilmiyor musun? Ben de bilmiyorum. Ama bir avcı bana şöyle dedi: “Buda'nın koca kulakları vardı” bu ne anlama geliyor? Senin gibi olduğu anlamına geliyor. Dinleme işini çok iyi yapıyor! Bu gerçekten sağlığa yakın bir sonuç...

Kulaklarıma bak: İki küçük, ağzıma bak: Büyük. Sonuç ne peki? Ben dinlediğimden daha fazla konuşuyorum. Bu benim için bir utanç. Ne kadar da çok ondan kurtulmak istiyorum.” (s.25)

Bilge, Duğmaş’a Raife’ye olan aşkından ötürü bir hastalığa yakalandığını söyler ve bu aşkı zamana bırakması nasihatinde bulunur. Daha sonra bütün avcılara siyah kurdu yakalamak için heveslerini arttırmak adına taktikler verir.

Bir ara Bilge Beşir, Duğmaş’ı su kaynağında gördüğü zaman Duğmaş’ın Raife’yi su kaynağında gözetlediğini bildiğini ve bunu hüdhüd kuşlarının kendisine söylediğini Duğmaş’a söyler.

Ancak Bilge Beşir, karakter değişikliği yaşamış Raife’ye karşı sevgi beslemeye başlar. Raife ile olan ilişkisini Hz. Âdem ile Hz. Havva’nın ilişkisine benzetmektedir. Bilge Beşir ile Raife arasında bir diyalog geçer. Bu esnada Raife’nin kışkırtmasıyla Bilge Beşir, Raife’yi arzulamaya başlar. Raife’nin kendisini itmesiyle kendisini su kaynağının içinde bulur.

Bilge Beşir ile Duğmaş arasında yine bir diyalog geçer ve bu diyalogda siyah kurdu yakalama davası ve aşk dağı konusu geçer. Her ne zaman Duğmaş ile bir araya gelseler mutlaka Raife hakkında konuşurlar.

Bilge, Duğmaş ile konuşmalarında işsizlik ve işsizliğin sebeplerine de değinir. Bu arada Bilge, Duğmaş ile ortak noktalarından biri olan Raife’ye karşı sevgi besler ve Duğmaş ile kendini karşılaştırıp Raife’yi düşünmektedir.

Bilge Beşir, bir ara anı ile hikâyenin farkını anlatırken kendisinin avukatlık ofisinde çalışırken o farkı öğrendiğini, ustalık noktasına kadar anıların nasıl yazıldığını ve mahkemeler önünde savunmaların nasıl yapıldığını dile getirmektedir.

Tüm avcıların Bilge Beşir’in Raife tarafından havuza düşme olayını duyduklarını avcı Erkaş, Bilge Beşir’e söyler. İki su kaynağının kayalığında otururken Duğmaş yanlarına gelir. Bilge her zamanki gibi nasihatlerini eksik etmez. Duğmaş, Raife’ye olan aşkını dile getirir. Bu sözlere Bilge Beşir inanmaz. Raife evlenmeden kendini Duğmaş’a vermek için Duğmaş ile birlikte ormana doğru gider. Geri geldiğinde ise ne Bilge Beşir’i ne de Erkaş’ı su kaynağında görür.

Erkaş, Fudva'ya karşı duygusal yönden hissettikleri ile siyah kurdu yakalama davası arasında hastalanmış ve bir süre sonra iyileştiğinde sessizliğe bürünmüştür. Bilge Beşir ise Erkaş'a karşı tedirgindir. Aslında Erkaş'ın, siyah kurtların kalelerde doğup büyüdüğü iddialarında haklı olduğuna Bilge Beşir dâhil herkes inanmaya başlamıştır. Erkaş ile Bilge Beşir ormanda siyah kurt hakkında konuştukları an kendilerine doğru mermi sıkılmaya başlar. Bilge Beşir asıl hedef olan Erkaş'a mermilerin isabet etmemesi için Erkaş'ı çalılıkların ortasına doğru iter. Böylece Erkaş'ın hayatını kurtarır. Bu esnada Bilge Beşir, mermilerin geldiği yöne doğru mermi sıkılmaya başlar. Erkaş'ın çalılıklara düşmesinden dolayı kollarında çizikler oluşur. Bilge Beşir, gerginliğiyle bilindiğinden dolayı mermi sıkınlara karşı ani bir şekilde karşılık vermiştir. Bilge Beşir bu çizikleri tedavi etmek adına Erkaş'a su kaynağına ulaşması için emir cümlelerini sarf etmiştir. Erkaş, Bilge Beşir'in bu davranışlarına karşı sert bir tavır ortaya koyar. Böylece aralarında tartışma çıkar. Ama daha sonra araları düzelir. Bilge Beşir, Erkaş'a atılan mermilerin bu dava uğrındaki cesareti ve yüksek sesle konuşmasından dolayı olduğunu ve kendisini öldürmeye çalıştıklarını söyler. Bilge Beşir bu arada Sagraş ile Kamtara'nın balayından niçin dönmediklerini sorgulamaktadır.

Bilge Beşir ile Erkaş, Erkaş'ın başına gelen olayı değerlendirirler. Erkaş, Bilge Beşir'le önemli bilgiler paylaştıktan sonra gider. Bilge Beşir, Erkaş'ın söyledikleri karşısında düşünmeye başlar.

Su kaynağında olaylar karışmıştır. Kamtara'nın ortaya çıkmasıyla gerçekler ortaya çıkmaya başlar. Erkaş, Duğmaş'a eski tüfek yerine yeni tüfek değişimi talebine karşın Duğmaş, bu talebi reddeder. Bunun üzerine Erkaş, Duğmaş'ı sırtüstü yakalayıp esir eder. Bilge Beşir araya girip herkese bir kânunun olması gerekliliğini anlatıp bunu vurgular.

Bilge Beşir, bilgelik sahibi, deneyimli, Tevrat'ı okumuş ve oradan birçok bilgiye sahip, yeri geldiğinde istikrarlı, cesur, yeri geldiğinde felsefeyi takip eden, derinden düşünmeye yönlendiren, felsefeye teşvik eden, sorular soran, dinleyeceği felsefeye ulaşmazsa söyleyen kişiye soru sorabilecek duruma getiren bir filozofa bürünür.

Bilge Beşir, her ne kadar bilgelik yönünden bir deneyime sahip olsa da aşk yüzünden bilgeliğe yenik düşmüş ve Erkaş'tan daha fazla ruhunun arzularını yerine getirmede bedeninin başarısız olduğunu hissetmektedir. Bilge Beşir, Erkaş'a âşık olan Raife'ye karşı sevgi beslemiş, Raife'nin güzelliğine kapılıp nefisini ön plana çıkarmış ve

Raife yüzünden su kaynağına düşmüştür. Raife'nin güzelliğinden dolayı bilgeliğine ihanet eden bir kişiliğe de bürünmüştür. Aslında Bilge Beşir, sadece aşkta bir bilge sahibiydi. Bilge Beşir'de çarpan bir kalp, güzelliğin hayallerinin ekranında kendine bakan bir göz ve aşırılık olmaksızın zevki arzulayan bir nefis vardır. Raife ile olan ilişkisini Hz. Havva ile Hz. Âdem'in ilişkisine benzetmektedir.

Mahkemede kendisine verilen rol, Raife'yi idamdan kurtarmak adına Erkaş'ın aday olarak belirleyip çoğunluğun isteği üzerine affetme ya da onaylama yetkilisi olmuştur. Bu yetki ile Raife'ye olan aşkını Raife'yi idamdan kurtararak daha belirgin hale getirmiştir. Mahkemede Raife için şahitlik etmiş ve Raife'ye olan aşkından dolayı herkese özellikle Erkaş'a olan arkadaşlık sevgisi azalmaya başlamıştır.

Bilge Beşir avcılarla konuşup öz eleştiri yaparken bir özelliğini daha açığa çıkarmaktadır. Kulaklarının küçük ağzının büyük olmasını yani az dinleyip çok konuştuğunu söylerken bundan büyük ölçüde utanç duymaktadır.

2.2.3.3. Fecr Duğmaş

Duğmaş, birinci cildin asıl kahramanı olarak okuyucuya aktarılmaktadır. Fakat romanın ikinci cildinde roller değişmektedir. Duğmaş karakterinde de tıpkı Bilge Beşir'de olduğu gibi karakter değişikliği olacaktır.

Yazar, kahramanın fiziksel özelliklerini “*ez-Zi'bu'l-Esved*” adlı romanda farklı yerlerde kısaca vermektedir.

“Ömür, Duğmaş'ı yaşlandırdı. Fakat Duğmaş içerden gençlerin kesin kararına, azmine ve onların gücüne sahiptir. Bu azim ve güçle en sonunda siyah kurdu öldürmeye ve günlerce yavruların tasfiyesine karar verdi. Duğmaş'ın tesellisi ve yine aynı şekilde umudu avcılarda.” (s.6)

Duğmaş, tek başına ormanlarda siyah kurdu yakalama derdindedir. Duğmaş yorgundur ve ormanında rahatlığı bulmaya çalışmaktadır. Tüfeği kucığında şımarık bir çocuk gibi ormanda dolaşmaktadır. Yazar anlatıcı Duğmaş karakteri hakkında şu cümleleri aktarmaktadır:

“Duğmaş yorgun, fakat azimli: Kesinlikle bozgunculuk yapan siyah kurdu öldürmek gerekiyor. Hatta siyah kurt, bozgunculuğu yaydı, daha berbat bir hale getirdi

ve geçtiği yirmi iki ormanda çokluğa ve azlığa doğru var olan ve sayıları bilinmeyen siyah yavrular oldu.”(s.6)

Ormanda karşılaştığı yaşlı bir Bilge’den (Bilge Beşir) siyah kurdu yakalama adına bolca nasihatler dinler. Bilge Beşir’in nasihatlerinden sonra hüdhüd kuşları araya girip şiirler söylemeye başlar. Aralarındaki dördüncü hüdhüd kuşunun borazan gibi bir sesle çığlık attığı söz yirmi iki ormanda üç defa yankılanmaya başlar.

“-Zulmün bir günü, Mazlumun iki günü var!” (s.10)

Duğmaş, Bilge Beşir’in siyah kurda karşı sabırlı olması gerektiği yönündeki nasihatlerine karşı artık sabredemediğini dile getirip siyah kurdun soyunu yok etmek için aceleci davranmaktadır. Bilge Beşir ise siyah kurdu yakalamak için bireysel değil de toplu olarak başarı sağlayacaklarını söyler. Bilge Beşir’in, Duğmaş’a fakirlerle birlikte olup onlara liderlik etmesi tavsiyesi üzerine Duğmaş şu cümleyi söyler:

“-Liderlik mi? Merhaba liderlik! Dostum ben kimseye liderlik etmem ve kimsenin de bana liderlik etmesini istemem. Ben yalnızım ve tekim. Bu, bana yeterli!” (s.14)

Bilge Beşir nasihatlerini tekrarladıktan sonra oradan ayrılır. Duğmaş ile aralarında sarı ve yeşil yaprak olayı yaşanır.

Yazar anlatıcı olay örgüsüne ara verip Duğmaş karakterini okuyucuya bir miktar anlatmaya çalışmaktadır:

“Duğmaş, ormanın kaçak oğlu. Pusuya yatan ajanların ve keskin nişancıların çıkardığı ve uzunca devam eden iç savaşa⁶⁸ rağmen Duğmaş, ormanıya gurur duyan biriydi. Hatta bizzat kendisi de bu savaş esnasında keskin nişancı idi. Nişan almada ve öldürmede yanılmaz. Ormanda yayılmış birçok kurdu öldürmek için bu yeteneğini

⁶⁸ Lübnan İç Savaşı: Bu iç savaş Lübnan'ın son otuz yıllık tarihinde beşinci iç savaş olmuştur. Bu iç savaşların sonuncusu 1955'de meydana gelmişti. Lübnan'ın bu kadar sık bir şekilde iç karışıklıklara ve iç savaşımlara maruz kalmasının arkasında, ülke halkının farklı dinlere ve bu dinler içinde de farklı mezheplere bölünmüş olması ile bu din ve mezhep ayrılıklarının siyasi düşünce gruplaşmalarına dönüşmüş olması yatmaktadır. Bu dini ve siyasi bölünmüşlüğe, bir de, 1970'de Ürdün'de bir vatan ele geçirmek isteyip de başarı sağlayamayan ve gözlerini Lübnan'a çeviren ve kendi içinde de birçok siyasi gruplaşmalara ayrılmış olan Filistinlileri de ekleyecek olursak, Lübnanın yürekler acısı manzarası kolaylıkla ortaya çıkar. Hemen belirtelim ki, 1975 Nisanında Lübnan'da çatışmalar başladığı zaman, ülkede, kendi içindeki bölünmüşlüğü ile 300.000 Filistinli mülteci ve 5-7 bin Filistin gerillası bulunmaktaydı. Kaldı ki, Filistinlilerin dışında, Lübnan'da her din veya 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 365 mezhep grubu ile siyasi grubun da kendisine mahsus Milis teşkilatı, yani, askeri kuvveti vardı. Bu ise, Lübnan'da, en küçük bir anlaşmazlığın bir silahlı çatışmaya ve bir iç savaşa dönüşmesini kolaylaştıran çok mühim bir faktör olmuştur. Ayrıca bkz. Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi(1914-1995)*, Alkım Yayınevi, İstanbul 2004, 365.

gerçekten kullanmak istiyordu. Bunun dışında onun son derece özel ve geçerli bir sebebi var. Bu ormandaki siyah kurdu tek başına öldürme arzusuyla mecnun oldu.” (s. 33-34)

Duğmaş, elinde tüfek su kaynağına yakın bir yerde iken su kaynağında bir kadını çıplak vaziyette görür. Bu olaydan sonra Duğmaş’ta farklı düşünceler oluşur. Bu kadın Duğmaş’a kendini tanıtırken “kurtların kadın avcısı” olarak tanıtır. Bu, daha sonra avcılarının da ortak görüşü olan güzelliğiyle ön planda olan Raife’dir. Duğmaş, Raife’yi su kaynağında iken görmesiyle, Raife’nin suda yüzerken ve sudan çıkarken çalılıkların arkasından Raife’nin sudan çıkmasını bekleyip onu gözetlemesi ile hem bedenlen hem de ruhen delirmeye başlar. Hatta o kadar ileriye gider ki ona tecavüz etmeyi bile aklından geçirir. Ancak Duğmaş, Bilge Beşir’den korkmaktadır. Bir an için aklına Bilge Beşir gelir. Bu yüzden nefesine hâkim olmaya çalışır. Duğmaş’ın evli olmadığını şu cümleden anlayabiliriz:

“Duğmaş, doğulu bir adamdır ve nadiren doğuda karısı dışında çıplak bir kadını görmesi bir adama ihsan edilir.”(s.42)

Duğmaş ve Raife su kaynağından çıkıp giyindikten sonra konuşmaya başlarlar. Konuşma sonrasında Raife, Duğmaş’a keklik yemeyi teklif eder. Yemeği pişirmek için ateş yakarlar.

Yazar anlatıcı, Duğmaş’ı romanda genel itibarıyla şu cümlelerle anlatmaya devam eder:

“Adı Fecr Duğmaş’tı. Avcılar ona kısaca Duğmaş olarak sesleniyorlardı. Duğmaş, avlamayı deneyip av için çaba ve dikkat harcamış yetenekli bir avcıydı. Duğmaş, avcılığı bir dönem meslek olarak yapmıştı. Siyah kurtları avlamak ve öldürmek için diğer avcılarla birlikte ava çıkmıştı. Altmışlı yaşların başında hâlâ gençliğin enerjisine ve hevesine sahipti. Fakat arkadaşları ve dostları onu orta yaşlı olarak görüyorlardı. Duğmaş, siyah kurdu avlayan ilk kişi olma hususunda kararlıdır. Bu, Duğmaş’ın gücünü koruduğunun kanıtıydı. Kendisine: Hapı yuttun Duğmaş, evine dön, dinlen zira siyah kurdu öldürmek gençliğin delikanlılığına ihtiyaç duyar! Diye söyleyerek takılıp şaka yapan diğer avcılar karşısında Duğmaş, âciz kalmayı reddetmişti. Duğmaş, onları dinleyip yırtıcı hayvanları kovalama ve avlama yöntemlerini bildiklerini zannedip aslında bilmeyenlere karşı şefkatle “O, tecrübedir.” diyerek gülümsüyordu. Duğmaş, tecrübeli,

deneyimli, cesur bir atış uzmanıydı. Diğer avcılar özellikle gençler bu tecrübeden yoksunlardı ve onların atış uzmanlıklarından şüphe duyuluyordu.” (s.49)

Duğmaş, Raife’ye karşı hissettiği aşk konusunda çatışma halinde iken hüdhüd kuşu gelir. Duğmaş, hüdhüd kuşu ile hem Raife hem de siyah kurt hakkında konuşur:

“Hüdhüd kuşu Duğmaş’ın arkasındaki bir dalın üzerinde bağırdı:

-Evet, Duğmaş, bir bilgelik var. Senin zayıf aklın onu idrak etmez. Bilgelik eylemle ilişkili olduğu zaman sözdendir.

Başka bir hüdhüd kuşu devam etti:

-Kuş, kanatsız uçamaz.

Üçüncü hüdhüd kuşu takip etti:

Eşit kanatlarla bu gerçektir; Fakat bu gerçek ne anlama geliyor?” (s. 45)

Duğmaş soru sordu:

-Peki aşk?

Hüdhüd kuşu şöyle cevap verdi:

-Bir seferde taş toplamak başka bir seferde o taşları ayırmak için. Bu bizim dediğimiz ve senin ezberlemen gereken şey!

-Anlamadım!

-Günlerce anlayacaksın.

-Aşk yasak değil. Herhangi bir yerde hiç kimse bir kimseyi aşktan engelleyemez... Bu evrenin kânunu! Aşk evrenin kânunu, Hikâyelerde ve romanlarda okuduğumuz gibi.

-Sadece karşılıklı rızayla!

-Bu doğru... Tamamen karşılıklı rızayla.”(s.50-51)

Yazar, Duğmaş’ın fiziksel özelliklerinden olan yüz şeklini kahramanın kendi ağzından kısaca şu şekilde verir:

“Raife, bu güzellik üzerinde iken ben çirkin olmasaydım. Allah’ım! Neden beni çirkin Raife’yi de böyle bir güzellik içinde yarattın?” (s.53)

Öyle ki, Duğmaş su kaynağında kendi suretine bakmaktan korkar. Çünkü bu korku, artık ondapsikolojik bir takıntı haline dönüşmüştür. Duğmaş bu takıntıdan kurtulmak ister ve su kaynağında kendi suretine bakar. Düşündüğü kadar çirkin olmadığı gibi yakışıklı olmadığını da açıkça ifade eder. Biraz olsun takıntılarından, vesveselerinden ve endişelerinden kurtulur.

Duğmaş su kaynağına yüzmek için girer. Bu esnada etrafında bir fısıltı duyar. Raife'nin kendisini izlediğini ümit eder. Fakat hiçbir şey görünmez. Duğmaş, Raife ile yemek yedikleri zaman kendisinin sabırdan nefret ettiğini ve sabra karşı dayanamadığını söylemektedir. Duğmaş'ın sabra karşı tutumunu kendini açıkça gösterir: Çünkü Duğmaş, kelimesi kelimesine romana inanıyor böylece kendisini sabra davet eden hüdhüd kuşlarını öldürmek için birçok kez kurşun sıktığını gerçek bir pişmanlıkla itiraf etmişti. Çünkü Duğmaş, sabırdan nefret ediyor ve sabra dayanamıyor! “Evet, ben sabırdan nefret ediyorum Raife”(s.55)

Aralarında hüdhüd kuşları konusu geçer. Duğmaş, bir ara hüdhüd kuşlarına mermi sıktığını ve bundan dolayı pişman olduğunu itiraf eder. Duğmaş'ın Raife ile olan konuşmasında Duğmaş'ın iç savaşta bulunduğu bilgisi verilmektedir.

“-Aptallık! Aptallık mı diyorsun? Sen, benim hüdhüd kuşu ile serçeyi ayırt edemediğimi mi düşünüyorsun? Sen benim atış ve keskin nişancılıktaki yeteneğimi de bilmiyorsun... Ben, profesyonel bir nişancıydım.

-O kirli iç savaşta mı?

-Evet, orada!

-Bunu yüksek sesle söylemekten çekinmiyorsun.

-Neden çekineyim? Cinayet işliyorlardı, ayırt etmeksizin... O, bir savaştı, savaşta ne yaparlar? Birbirleriyle mi tokalaşırlar? Düşmanlar birbirini mi öper?”(s.56)

Duğmaş, Raife ile olan konuşmalarından sonra onu sevdiğini söylese de aslında bedenen de onu arzuladığını itiraf eder. Raife, Duğmaş'ın bu sözlerine ikna olduktan sonra oradan ayrılır. Sonra da Duğmaş, Raife'ye karşı nefsi ile mücadele içine girer. Raife'yi aramaya koyulur.

Duğmaş Raife'yi aramakta başarısız bir halde ormanda dönüp dolaşmaktadır. Ormanda siyah kurt için pusu kurar. Fakat Raife'ye olan aşkı yüzünden tekrar su

kaynağına gider. Artık Raife yüzünden delirmiştir. Bu esnada yine hüdhüd kuşları ağaçlara konar ve şiirler söyler. Hüdhüd kuşları Raife'yi Delila'ya⁶⁹ benzetir. Duğmaş hüdhüd kuşlarına tüfek doğrultarak mermi sıkır. Duğmaş, çalılıkların arkasından kahkahalarla çıkan Bilge Beşir ile karşılaşır. Bilge, Duğmaş'a lezzetli bir hastalığa yakalandığını yani âşık olduğunu söyler. Bundan dolayı da pişman olacağını dile getirir. Bilge yine nasihatlerde bulunduktan sonra Duğmaş, Raife'ye olan aşkını zamana bırakmayı uygun bulur.

Duğmaş siyah kurt için yine pusu kurmaktadır. Susuzluğunu gidermek için su kaynağına inen hüdhüd kuşları ile karşılaşır. Hüdhüd kuşları Duğmaş'a yakalandığı hastalıktan dolayı davasını unuttuğunu ve bu yüzden artık davasız olduğunu söyledikten sonra ona öncelikli olarak siyah kurdu öldürmesi gerektiğini ve bu sayede Raife'nin kalbini kazanacağı nasihatinde bulunurlar. Bilge, Duğmaş'a Raife'yi su kaynağında gördüğünü söyler. Bu esnada Raife ikisinin yanına gelir. Üçü su kaynağının kayalığında otururken Bilge Beşir'in kovalama esnasında aşkın bir yakıt olduğu sözünü söylemesiyle Duğmaş sevinir. Duğmaş, Bilge Beşir ile konuşurken siyah kurdu avlayacağını ve siyah kurdun kafasını sevdiği kalbe sevginin kaporası olarak sunacağını söyler ve sözlerine şu şekilde devam eder:

“Ben orta yaşlıyım. İki önemli şeye sahibim: Tecrübe ve cesaret. O ikisiyle ahmak gençlere karşı üstün gelirim. Bugünlerde oldukları gibi...” (s.82)

Duğmaş Bilge'ye gençlerin durumunu anlatırken kendisinin eskiden mafya liderleriyle ister ücretli ister ücretsiz olsun onların lehine öldürme oyunu oynadığını, bu yüzden de katil olduğunu açıklar. Bazı paraların kendilerini bağımlılığa alıştırmayı amaçlayan birkaç afyon alıştırmadan sonra, bir lokmaya susamış iken şu an en yüksek makamı meşgul eden mafya patronlarının lehine alıştıktan sonra yağma, hırsızlık ve suç işlemek için vesile olunduklarını söyler.

⁶⁹ Eser Eski ahitte Geçen Samsun e delilah'nın hikâyesini konu alır. Hikâyeye göre İsrail oğulları'ndan Samson bir aslanı tek başına yenebilecek yalnızca bir eşek çene kemiğini silah olarak kullanarak bir odu askerin üstesinden gelebilecek kadar güçlü bir kahramandır. İsrailoğulları ve Filistinliler arasında yıllar boyu süregelen çekişmede Filistinliler kendisine düşman olmuşlardır. Samsun'u birçok kez öldürmeye çalışan Filistinliler hiçbir seferde başarılı olamamışlardır. Çünkü Samson tanrının bahşettiği insanüstü gücü ile her türlü saldırıya karşı koymakta dolayısıyla da bir türlü öldürülememektedir. Bu şartlar altında Filistinliler Samson'un âşık olduğu kadın (bazı kaynaklara göre bir fahişe) olan Delilah'yı kullanarak Samson'u ele geçirmeye karar verirler. Delilah'ya para teknif ederek Samson'un zayıf noktasını ortaya çıkarması istenir. Ayrıca bkz. <https://www.sanatabasla.com/2012/06/samson-ve-delilah-samson-and-delilah-rubens/>

Duğmaş, Bilge Beşir’le aralarında geçen şu diyalogda geçmişi hakkında kısa bir bilgiyi açıkça okuyucuya sunmaktadır:

“-Öyleyse senin düşünmek için zamana ihtiyacın var!

-Neyi düşüneyim? Ben de cesaretliyim, ben de hapse girdim, ben de mücadele ettim.”(s.88)

Duğmaş ile hüdhüd kuşları arasında çatışma yaşanır. Duğmaş, hüdhüd kuşlarına mermi sıkarsa da hüdhüd kuşları daha şiddetli bir şekilde Duğmaş’la uğraşırlar.

Duğmaş, Raife’ye karşı içindeki duygularına baskı uygulamasından dolayı mecnun gibi ormanda yola çıkar. Bilge Beşir de aynı duygulardan ötürü baskı gördüğü için su kaynağında müstehcen davranışlar sergilemektedir. Bilge Beşir ile Duğmaş yine bir aradadırlar. Duğmaş Bilge’ye okulların oğlu, felaketinin ise bu okulların oğlu olduğunu, Raife’nin okullarda ve okullardaki kitaplarda öğrendiği her şeyi başından uçurduğunu ve aklını kaçırmaya karşı bir ilaç olup olmadığını dile getirmektedir. Burada Raife’nin Duğmaş üzerinde derin etkiler bıraktığını anlıyoruz. Bilge, Duğmaş’a davasını hatırlayıp aşkını hatırlamaması yönünde nasihatlerinde bulunur. İkisi, aşk dağı konusunu konuşurlarken Bilge Beşir, Duğmaş’a beden çağrısından görev çağrısına doğru nasihatlerde bulunmaya ve siyah kurdun kendilerine neler yaptığını hatırlatmaya devam eder. Bilge Beşir ile Duğmaş Raife’nin kendilerine yaptıklarını konuşmaktadırlar. Bilge, Duğmaş’a aşkın zorlamayla olmayacağını söylemesine rağmen Duğmaş, aşk konusunda ısrarlı konuşmalarını ve davranışlarını devam ettirmektedir. Duğmaş ile Bilge Beşir arasında geçen bu diyalog Duğmaş’ın Raife’ye olan bağımlılığını gözler önüne sermektedir:

“-Köle olmak istiyorsun?

-İstiyorum.

-Şehvetinin kölesi mi?

-Şehvetimin kölesi.

-Peki erkekliğin?

-Erkekliğimi, sevdiğimin ayakları altına koyuyorum.

-Sen saçmalıyorsun... Sen zıvanadan çıkmışsın ve saçmalıyorsun... Bu konuyla ilgili konuşmayı daha sonraya erteleyelim.

-Sonuca ulaşmadan önce mi?

Bilge Beşir, Duğmaş'a:

-Sonuç benim elimde mi? Ben Erkaş'a gidiyorum, diye bağırdı.

-Ben de Fudva'ya gidiyorum!" (s.131)

Duğmaş, Raife'nin Erkaş'ı sevmesinden ötürü artık onu bir düşman olarak görmeye başlamıştır. Bilge Beşir, Erkaş ve Raife, su kaynağının kayalığında iken Duğmaş yanlarına gelir ve Raife'yi sevmesindeki arzusunu bildirir. Raife de kendi sevgisine karşılık vermeyen Erkaş'ın gözüne baka baka evlenmeksizin Duğmaş ile ilişkiye girmek istediğini söyler. Böylece ikisi ilişkiye girmek için ormana doğru giderler. Raife, Duğmaş ile evlenmek istemektedir. Fakat bir şartı vardır. Eğer Erkaş'ı öldürürse kendisiyle evleneceğini söyler. Duğmaş şartı kabul eder.

Duğmaş, kalelerin ajanı Şâdûf ile birleşip Bilge Beşir ile Erkaş'ın olduğu yerde Erkaş'ı öldürmeye çalışır. Fakat Erkaş, Bilge Beşir sayesinde hafif çiziklerle kurtulmuştur.

Raife'nin su kaynağına dönüşünden kısa bir süre sonra da Duğmaş oraya dönmüştür. Su kaynağında Erkaş'ın durumunu sorgularken Bilge Beşir'den başlarına gelen olayı dinlemektedir. Raife'nin, Erkaş'ın nerede olduğu sorusuna karşılık Bilge Beşir, Erkaş'ın hayvan avladığını söyler. Duğmaş, Erkaş'ın arkasından gideceğini söylediği an kayalığın arkasından elinde tüfeği ile duran Kamtara, Duğmaş'a "Hayır! Erkaş'ın peşinden gitme... O ele geçirmiş olduğu bir avla geliyor!" (s.264) diye bağıır. Duğmaş, bu kadın avcıyı tanımamaktadır. Bilge Beşir orada bulunanları birbirleriyle tanıştırdıktan sonra avcılar konuşmaya başlarlar. Erkaş yanında sağ omuzundan yaralı olan Şâdûf ile birlikte gelmiştir. Herkese yeni tüfek getirdiğini, avcıların eski tüfekleri geri verip yeni tüfekleri almasını ister. Buna karşı çıkan Duğmaş'ın tüfeğini zorla elinden almak isteyen Erkaş, Duğmaş'ı boynundan kavrır ve ona yeni tüfeği tutmasını emreder. Duğmaş artık Erkaş'ın esiri olmuştur. Erkaş, Duğmaş'ın davasında son sözü Bilge Beşir'e bırakır. Bilge Beşir ise bunun için kânun olması gerektiğini vurgular. Tüm konuşmalardan sonra hainin Şâdûf olduğu ve haine idam hükmünü uygulayanın kişinin

de Duğmaş olduğu Erkaş tarafından açıklanmıştır. Bunun üzerine hükmü uygulamak üzere Erkaş, Duğmaş'a Şâduf'a karşı nişan alıp onamermi sıkmasını emreder. Duğmaş hükmü uygular. Fakat mermi kurusıkı olduğundan Şâduf'a hiçbir şey olmaz. Erkaş kahkaha attıktan sonra suçlulardan gerçeği söylemelerini ister.

Gerekli hazırlıklar yapılmış ve mahkeme kurulmuştur. Suçlular yargılanmaktadır. Kamtara, Sagraş ile balayını geçirmek üzere ormanda iken Duğmaş ile Raife'yi gördüğünü, daha sonra da Şâduf'un yanlarına gelip birlikte Erkaş için pusu kurduklarını söyler.

İddia görevini üstlenen Erkaş tek oturumda hain Şâduf ile Duğmaş'ın idam hükmünü verir ve hain Şâduf, Duğmaş ile birlikte idam edilir.

Duğmaş, ormanıya gurur duyan orta yaşlı, keskin nişancıdır. Özelliklenişan alma ve öldürmede hedefe denk getirmegibi özellikleri vardır. Bedeninde yılgınlık oluşmuş olan Duğmaş, şehvetine düşkündür. İç savaşta keskin nişancı olarak görev yapmıştır. Yirmi iki ormanın birinde, Allah'ın el değmemiş olan bir ormanında, yorgun ve şımarık bir çocuk gibi tüfeği kucağında rahatlığı bulmaya çalışan bir karakter olarak gözükmektedir.

Avcı Duğmaş da diğer avcılar gibi siyah kurdu yakalama peşinde ve öncelikle siyah kurdu tek başına yakalama niyetindedir. Önceleri, düzeni bozan ve bozgunculuk yapan bu siyah kurdu mağlup etmek ve onun soyunu yok edene kadar peşine düşmek için azimli bir şekilde davasından vazgeçmeyen bir avcı olarak görünse de; siyah kurdun peşindeyken su kaynağında kadın avcı Raife'yi çıplak bir vaziyette gördüğü zaman fikirlerinde değişiklik olmuştur. Her ne kadar orta yaşlı bir karakter olsa da şehvetine düşkün ve çok istekli bir nefse sahiptir. Bu yüzden Duğmaş, nefsiyle mücadele içindeyken nefesine yenik düşmüş ve nefsi yüzünden asıl davası olan siyah kurdu öldürmek yerine şehveti seçmiştir. Burada Duğmaş'ın zayıf bir karaktere sahip olduğu aşikârdır. Aşkından dolayı mecnûn gibi ormanlarda dolanmaktadır. Bilge Beşir Duğmaş'a nasihatte bulunduğu zaman Duğmaş, aşk yüzünden düşmüş olduğu durum apaçık ortadadır:

“Sen keskin bir nişancısın, sonra bir avcısın ve daha sonra da bir âşıksın, ama şu ana kadar tek taraflı. Sen mecnûnsun. Mecnûn çılgınlığın kapısıdır. Sen gaflet ile

uyanıklık arasında kararsızsın. Duğmaş sen hastasın, hastalığın lezzetli ama o lezzet gereğinden daha fazla. Bu nedenle sen gereğinden daha fazla zayıfsın.” (s. 63)

Avcı Duğmaş’ın peşine düşmüş olduğu siyah kurdu yakalama konusunda çok da sabırlı bir kişi olmadığı görülmektedir. Ayrıca Duğmaş’ta, kadınların akıldan ve dinden yoksun olduğu görüşü de bulunmaktadır.

Duğmaş’ın, elinden kaçırmış olduğu kurttan ve Raife’den dolayı öfkeli özelliği öne çıkmaktadır. Raife’ye olan aşkı yüzünden davasız bir halde kalmıştır. Hâlbuki o, keskin bir nişancı iken birçok adam öldürmüştür.

2.2.3.4. Raife Dufeyş

Raife karakterini, romanların birinci cildinde su kaynağında Avcı Duğmaş’ın kendisinin yüzerken fark ettiğini görmekteyiz. Aralarında geçen diyalogda Raife, kendisini açık bir şekilde okuyucuya şu şekilde anlatmaktadır.

“-Daha fazla yaklaşma, aksi halde seni bir ölü gibi yere yığarım!

Duğmaş ağaçlıkların arasından:

-Peki, ama sen kimsin? Diye sordu.

Raife kadınsı bir sesle Duğmaş’a:

-Kurtların kadın avcısı... Ey keklik avcısı” dedi. (s. 36)

Raife, su kaynağında yüzmeye devam ederken avcı Duğmaş uzaklaşmış numarası yaparak çalılıkların arkasından Raife’yi izlemeyi sürdürür.

Hanna Mina, bu romanlardaki karakterlerden olan Raife’nin fiziksel olarak tasvir ettiği dış görünüşünü okuyucuya hissettirecek duyguyu öyküleme yöntemiyle şu cümlelerle anlatmaktadır:

“Göğüsleri belirginleşmiş top gibi yuvarlak, ne iri ne de zayıf, her ikisi avucu dolduruyor, taşmıyordu. Pembe renkli göğüslerinin ucu, iki vahşi keklik gagası gibi göze çarpıyordu.”(s.38)

Raife, sudan çıkıp kurulandıktan sonra kaynağa yaklaşarak orada Duğmaş’ın yüzünü görüp onunla tanışmak ister. Duğmaş tüm olanlardan dolayı Raife’den özür dilemektedir. Fakat daha sonra sorumlu olarak kaynağı işaret eder.

Raife, güzelliğiyle ön plandadır. Tüm avcıların gözü Raife'nin güzelliğindedir. Raife'nin fiziksel özelliğini Duğmaş, kendi ağzından şu cümleleriyle aktarmaktadır:

“-Evet! Sen haklısın ve anlıyorsun. Niçin su kaynağında çıplak idin?

-Serinlemek için!

-Senin serinlemen bu şekilde çıplaklıktan ve bu yönde bir güzellikten olursa bunun zararı başkalarının başına gelir! Sen, zararın bakıştan geldiğini ve niçin ben suda iken bana baktın mı diyeceksin?”(s.44)

Raife, Duğmaş'ı gözleriyle etkilemeye devam ederken Duğmaş'dan cilveli konuşmalarını da esirgemez. Duğmaş her ne kadar duaya sığınsa da Raife kahkahalarını sürdürür. Raife, Duğmaş'a asıl görevleri olan siyah kurdu yakalamak için bir şeyler yemeleri gerektiğini vurgular. Birlikte yemek hazırlamayı teklif eder. Aralarında geçen diyalogdan Duğmaş'ın, Raife'nin güzelliğinden etkilendiği anlaşılmaktadır:

“-Tabii ki bir delinin karşısında değilsin. Fakat karşında senin dışında her şeyi unutmuş bir insan var... Senin güzelliğin bana en büyük davamı dahi unutturdu.”(s.46)

Raife, Duğmaş'ın kendisine olan sevgisine şaşırılmaktadır. Ama günler sonra Duğmaş'ın kendisini sevdiğinden emindir artık.

Raife, Duğmaş'ın derdi ve dermanının kendinde olduğunu bilmektedir. Ancak Duğmaş'ın onu unutacağına ikna olur. Duğmaş'ın yanına bir sevgili olarak değil de kendisini unutması için acıyan biri olarak Bilge Beşir ile birlikte su kaynağının kayalığında oturan Duğmaş'ın yanına gelir. Duğmaş, Raife'ye her ne kadar bakmak istemese de kısa bir süre sonra Raife'ye bakar. Raife, Duğmaş'ı konuşturmak istemektedir. Aslında Raife'nin Duğmaş'a karşı bir kere olsun kalbi çarpmamıştır. Üçü kendi aralarında konuşurlarken hüdhüd kuşları gelir. Raife'ye Delila ismini verirler.

Duğmaş ile Raife arasında geçen diyalogda Raife'nin alaycı konuşmaları da yer almaktadır. Şöyle ki:

“Raife şöyle dedi:

-Ben bilmiyorum.

-Aksine biliyorsun.

Raife alaycı bir şekilde dedi ki:

-Senin öngörüne ne kadar da hayran kaldım Duğmaş!"(s.81)

Raife, su kaynağının çevresinde karışık duygular içinde dönüp dolaşmaktadır. Kendi kendine konuşmaktadır:

“Sevinçli miyim ben? Hüzünlü müyüm? Mağlup muyum? Neden olanlar oldu? Bu olanlar takdiri midir? Peki, hak hâlâ kimde? Ben de mi yoksa Duğmaş’ta mı? Hak, güzellikte evet! Güzellikte. Bu güzellikle ne yapayım? Güzelliğin faydası nedir? Avcı Erkaş, güzelliği görmezden gelir mi? Nereye kadar görmezden gelir? Bu ip çekme oyunu benim ile onun arasında mı? İp çekmek aşta da var mı? Aşta da olması gerekiyor. Denge, aşta olduğu sürece uzun sürmez. Terazinin ibresi kurulmadan önce terazi sallanır. Burada altın ve gümüşte olduğu gibi kalbin işlerinde ağırlık olmaz. (s. 95)

Raife ile Bilge Beşir bilgelik, güzellik ve Duğmaş hakkında konuşmaktadır. Raife Bilge’nin kendisini sevmeye hususunda asla pişmanlık duymayacağını dile getirir. Fakat Bilge, Raife’nin tahriklerine daha fazla dayanamaz ve Raife’nin üzerine gitmeye çalışır. Raife buna karşılık Bilge Beşir’i su kaynağına iter. Raife o esnada yine o alışıldık kahkahasını atar.

Raife, Erkaş’ın Bilge Beşir ile birlikte su kaynağının kayalığında oturduğu öğrendikten sonra yanlarına gider. Raife, Erkaş’ın kendisine karşılık vermediğini görür. Daha sonra ortaya çıkan Duğmaş’ın Raife’ye karşı olan sevgi arzusunu bildirmesinden sonra Raife, Duğmaş ile evlenmeden ilişkiye girmek ister. Her ikisi de ormanın derinliklerinde ilişkiye girerler. Raife geri döndüğünde kayalıkta kimseyi görmez. Duğmaş ile Erkaş’ı öldürmesi şartı ile evleneceğini söyler. Daha sonra Kamtara ile Sagraş’ın ormanda Raife ile Duğmaş’ın Erkaş’ı öldürme planladıklarını ve bu esnada kalelerin ajanı olan Şâdûf’un onlara katıldığını anlaşılmaktadır.

Raife ile Duğmaş su kaynağına gelmişlerdir. Erkaş’ın durumunu sorgulamaktadırlar. Bu sırada avcı Kamtara yanlarına gelir. Raife ile Duğmaş, Bilge Beşir’den başlarına gelen olayları dinlerler. Bir ara Erkaş’ın nerede olduğuna dair sorulan bir soru karşısında Bilge, Erkaş’ın hayvan avlamaya gittiğini söyler. Duğmaş ardından gitmek istese de Kamtara buna izin vermez. Erkaş ve kendisiyle birlikte omuzundan yaralı olan Şâdûf ile gelir. Kamtara ile Raife arasında kısa da olsa bir tartışma yaşanmıştır.

Avcılar Duğmaş ile Şâdûf’u ağaca bağlamışlardır. Bu durumu gören Raife işin içinde kendisi de olduğu için olacıklardan dolayı tırsmaktadır. Bilge Beşir ile hainlerin

durumu hakkında konuşurlar. Raife, hâlâ Erkaş'a karşı olan düşüncelerini bir köşeye atamamıştır. Erkaş'ın davranışlarına daha fazla tahammül edemez ve Erkaş'a kurşun sıkarak. Fakat Kamtara buna izin vermez. Raife'nin, Kamtara'ya karşı korkuları vardır. Hemen Bilge Beşir'in yanına gider. Erkaş'a karşı olan davranışlarından dolayı Bilge'ye karşı mahcubiyeti vardır. Bu esnada ilginç ve alakasız denecek bir durum yaşanır:

“Raife, konuşmaya cesaret edemedi ve zihin karışıklığının şiddetini unutup Bilge'ye şöyle bir soru sordu: “Benimle evlenir misin?” Bilge, Raife'yi isteginden emin olmasına rağmen Raife'nin sorusuna cevap veremedi.” (s.11)

Raife, Bilge'nin dizlerinde uyumaya çalışmaktadır. Bir ara aralarında konuşurken Kamtara arkadan gelip Raife'ye bekçi kulübesini paylaşma talebine karşı Raife, durumu farklı anlar. Kendisini idam edecekleri izlenimine kapılır. Böylece kendisini idam etmelerini ve işkenceden kurtarmalarını bağıarak söyler. Bilge pişmanlık içinde “yarın” der.

Raife, idamdan ve ölümden korktuğu için Bilge Beşir'e sığınmaktan başka çare bulamaz. Erkaş, Raife'nin tedavi edilmesi konusundaki görevi Doktor Yâsir'e verir. Doktor Yâsir'in kendisine sakinleştirici iğne yaptığı zaman Raife, iğnenin zehirli olduğunu ve zehirli iğne ile idam edileceği korkusuyla su kaynağının etrafında debelenmeye çalışmıştır. Raife öyle bir duruma girmiştir ki aklında, gözünün önünde hep ölümü, idam mahkûmunun hissettiklerini ve ölüm cellâdının simasını görür hale gelmiştir. Psikolojik yönden çökmüş bir durumdadır. Avcıların ortak fikri, Raife'nin, güzelliğinin kurbanı olduğudur.

Bundan sonra Raife, daima Bilge Beşir'in yanında olmuştur. Öyle ki aralarında sıcak temas dahi yaşanır. Bazen de Raife, idam edileceği hissi ile Bilge Beşir ile aralarında duygusal anlara sahne olmuştur. Raife, öyle bir duruma gelmiştir ki hastalığa da yakalanmıştır. Diğer taraftan Erkaş ise Raife'ye karşı suçluluk duygusu hissetmekte ve Raife'den kendisi affetmesini istemektedir. Bu yüzden de Raife'yi idamdan kurtarmak ister. Raife'nin güzelliğinden olsa gerek Doktor Yâsir'de Raife'ye âşık olur ve bu yüzden Doktor Yâsir Kamtara'dan Raife için yardım talebinde bulunur.

Kurulacak mahkemede yargılananlar arasında Raife de vardır. Doktor Yâsir mahkemede Raife lehine tanıklık edeceğini söyler. Erkaş, Raife'yi idamdan kurtarmak adına Bilge Beşir'e mahkemede affetme ve onaylama yetkisi verir. Raife, Bilge ile

Erkaş'ın ayarlamasıyla bir çadırdaki buluşurlar. Bilge, Raife'ye Erkaş'ın kendisine affetme ve onaylama yetki sözünü verdiğini söyler. Fakat Raife, Erkaş'ın sözüne fazla itibar edilmemesi gerektiğini Bilge'ye açıklar. Bu arada Raife, Bilge Beşir'e Erkaş'a düzenlediği öldürme suikastını ve Bilge'ye yaptıklarını anlatır, sonra da Bilge'den af diler. Bilge'nin, Erkaş'ın vereceği affetme ve onaylama yetkisini söylemesi üzerine Raife, ona kendisini affedip affetmeyeceği yönündeki soruları yöneltmeye başlar. Bilge, her ne şekilde olursa olsun kendisini affedeceğini söyler ve çadırdan ayrılır.

Mahkemede Raife'nin suç işlediğine dair şahit olan Kamtara tüm gerçekleri anlatmaya başladığında Erkaş, Raife'nin savunmasına katılmak istediğini mahkemeye söyler. Bu arada avcı Dandana da Raife'nin işlediği tüm suçları tek tek anlatırken mahkemenin kendisine merhamet edilmemesi talebinde bulunur. Bilge Beşir de savunma adına konuşma yapar ve Raife'yi savunmak için savunma tanığı olması talebinde bulunur. Erkaş, tiyatrodaki oyuncululuğunu konuşturmak istercesine mükemmel bir taktik sergiler. Raife'nin vekili olarak Raife'yi bir kurbanlık olarak takdim eder. Ardından Erkaş da Raife'ye ait feragat belgesini mahkemeye sunar. Mahkemenin ortak kararıyla Raife'nin deliliğini ispat etmek üzere mahkemeye Nâil adında bir doktoru çağırmıştır. Doktor Nâil, Raife'nin hasta ve deli olduğunu, bu şekilde mahkemede yargılanmaması gerektiğini ifade eder.

Aslında Raife, işlemiş olduğu suçtan dolayı birkaç mahkeme sürecinden geçer. Bu süreç boyunca Raife'ye karşı kurtarıcı rolünde hem Bilge Beşir hem de Erkaş vardır. Bilge Beşir onu sevdiğinden, Erkaş ise Raife'nin düşmüş olduğu hastalıktan kendisini sorumlu tuttuğundan dolayı bu rolü üstlenmişlerdir. Kamtara daha sonra mahkemeye Raife'nin haksızlığa uğradığını söyleyerek bir nebze de olsa o da Raife'yi idamdan kurtarma çabasına girer.

Mahkeme son kararını açıklamıştır. Kararda Raife serbest bırakılır. Fakat Raife bu kararlardan hâlâ şüphe duymaktadır. Hastalığı hâlâ geçmemiştir. Bu sefer de Doktor Nâil, Raife için sakinleştirici ilaçları önce Erkaş'a, Erkaş ise Bilge Beşir'e verir. İlaçların etkisiyle derin bir uykuya dalan Raife, avcılar tarafından ölmüş olduğu haberi yayılsa da Doktor Yâsir tarafından ölüm haberi yalanlanır. Aslında Raife, ilaçların etkisiyle iyi bir uyku almıştır. Raife'nin dış görünüşünü yazar-anlatıcı şu şekilde aktarmaktadır:

“Raife uyuyor, uykuya dalıyordu. Bilge, Raife’nin karşısına oturdu. Raife, uyurken Bilge ona dikkatle baktı ve Raife’nin uykusu, uykuya dalması, önceki gün olduğu gibi Bilge’yi endişelendirmedi. Dokunmaksızın dikkatle baktığı bir sevinç, soluk yüzü ve keçiboynuzu gibi şekillenmiş saçları, güzel gözleri, delikleri biraz yukarı doğru olan açık ince burnu, şu an gerileyen korku ve hastalık etkisiyle zayıflayan ince yapılı bedeni... Raife’nin sağlığı düzelmeye ve iştahı yavaş yavaş geri gelmeye başlamıştı. Süt hariç et ve biraz kaynamış yeşillik yiyebildi.” (s.191)

Raife bir süre sonra sağlığına kavuşur ve mahkemeden sonra Erkaş, Raife’yi ata bindirip uğurlar.

2.2.3.5. Kamtara

Kamtara karakteri romanda Erkaş’ın sağ kolu diyebileceğimiz bir konumda karşımıza çıkmaktadır. Yazar anlatıcı, Kamtara karakterini romanda avcı Nâfi’ye yüklemiştir. Nâfi ile Fudva arasında Kamtara hakkındaki bilgiler şu şekilde geçmektedir:

“-O Kamtara da kim?

“-Cesaretli, atılgan ve hakiki bir çingene kadın avcısıdır. Silahı suç işlemek için değil öldürmek için taşırdı. Bizimle aynı haklara sahip bir ortağımız olarak) onurlu bir amaç için ve belki de daha fazlası için ormanlara geldi ve bundan vazgeçmedi... Her ne zorluk olursa olsun Kamtara’nın, bundan vazgeçmeyeceğini düşünüyorum.”(s. 142)

Erkaş’ın hastalığında bakıcı görevini üstlenmiş ve Erkaş’ın bakımını çok iyi bir şekilde yapmıştır. Bu sayede Erkaş ilk başlarda çok olmasa da sağlığına kavuşur. Erkaş nereye gitse Kamtara mutlaka yanında gider ve Erkaş’ı elinden geldiğince yalnız bırakmaz. Bir orman yolculuğu esnasında Erkaş, Kamtara ile Sagraş arasında geçen tatlı sataşmalara şahit olur ve ikisini su kaynağına ulaştıktan sonra evlendireceğini söyler.

Sagraş ile Kamtara bir yetkili tarafından evlendirildikten sonra balayını geçirmek üzere ormanın derinliklerine giderler. Ormanda Kamtara kendi kadınlık duygusundan olsa gerek Raife’ye karşı içinde bir sinsilik hisseder ve Sagraş’a şöyle der:

“-Kadın, erkekten daha çok kadının sinsiliğini anlar. Orada bir kadın ve burada bir sinsilik var. Zifafı başka bir zamana erteleyelim.” (s.241)

Kamtara aslında Sagraş ile her ne kadar resmî olarak evlenmişse de bir türlü Sagraş’la uyum sağlayamamıştır. Her daim ikisinin arasında geçen konuşmada bir kötü söz vardır. Aralarında tartışmasız bir konuşma olmamıştır. Zifaf gecesinde de böyle durumlar yaşanırken ormanda birilerini görürler:

“Bak, orada kimin olduğunu görüyor musun?

Sagraş, Kamtara’nın işaret ettiği yöne doğru bakındı ve şöyle dedi:

-Bir erkek ve bir kadın var. Fakat bir erkek ile bir kadının ormanda bulunmasında nasıl bir tuhaflık olabilir ki?

-Tuhaflık, kadının Raife; erkeğin de Duğmaş olması...” (s. 243)

Kamtara ile Sagraş ikisini takip etmeye başlarlar. Kamtara aklında bu ikiliye karşı planlar kurmakta, Sagraş ise saçma sapan konuşmalarına devam etmektedir. Raife’nin saklandığını ve onun yerine hiç tanımadıkları bir adamın Duğmaş’ın yanına geldiğini görürler. Kurşun seslerini duyar duymaz Kamtara planını kurar ve Kamtara’nın kurduğu bu plan karşısında Sagraş şu cümleleri dile getirir:

“-Senin bu kadar zeki olduğunu düşünmüyordum.” (s. 245)

Kamtara ile Sagraş arasında yine bilindik tartışmalar ve kötü konuşmalar yaşanmaktadır. Kamtara kurduğu pusuda Duğmaş’ın sağ kalmasının faydalı olacağını düşünüp tanımadığı kişiyi omuzundan yaralar. Duğmaş ise kaçarak oradan kurtulur.

Kamtara, su kaynağına ulaştığında Duğmaş’ın Erkaş’ın peşinden gittiğini görünce, engel olacağı bir sesle bağıarak Duğmaş’a gitmemesini söyler. Bu sırada Erkaş yanında omuzundan yaralı hain Şâdûf ile birlikte su kaynağına gelir. Daha önce de anlatıldığı gibi Erkaş eski yeni tüfek değişimi mevzusunda Duğmaş’ı yakalamak istemektedir.

Kamtara’nın Erkaş’ın sağ kolu diyebileceğimiz bir pozisyonda olduğunu söylemiştik. Bu görevi hakkıyla yerine getirmeye çalışmaktadır. Su kaynağında hainlerin yakalanmasından sonra Raife tarafından Erkaş’a kurşun sıkılacağı anda Kamtara ani bir hareketle bu öldürme suikastına da engel olmuştur. Raife öyle bir durumla karşı karşıya kalmıştır ki artık Kamtara’ya karşı içinde bir korku oluşmuştur.

Kamtara Erkaş’ın korumalığını üstlenmiş gibidir. Erkaş’ın başına bir şey gelmemesi için önlemleri en üst düzeyde tutmaktadır. Kamtara ile Erkaş, Raife hakkında

konusurlarken Kamtara Raife'nin kendisine ihanet ettiğini dillendirse de Erkaş bu durumu pek umursamaz. Kamtara Erkaş' Bilge Beşir'in Raife'yle kendisine ihanet ettiğini söylese de Erkaş Raife'yi sevmediğini açıklar.

Kamtara gece olmasından ötürü suçluların kaçmaması için ateş yakar. Ertesi gün sabah kurulacak mahkemenin hazırlıklarını yapar. Erkaş ile arasındaki diyalogdan Kamtara'nın kıskançlık duygusunun had safhada olduğu, söylediği şu sözlerden bellidir: şöyle ki:

“Erkaş gülümsedi ve şöyle dedi:

-Kıskançlık, aşkın bekçisidir. Eğer kıskançlık bu sınırı aşarsa; memnuniyetle karşılanmayan ve dayanılmaz bir hale dönüşür.

Bunun üzerine Kamtara da şöyle dedi:

-Raife seni kıskanıyor, öyleyse kıskançlık memnun edici bir şey bu kıskançlık onu senin için ateş etmeye teşvik ediyor. Raife'ye git ve onu teselli et. Onun kalbinde huzuru ara... Ben gidiyorum ve bana nereye diye sorma!”(s.37)

Kamtara ilk başlarda Raife'yi suçlamaktaydı. Sonradan bu fikrini değiştirdi. Kamtara karakteri yeri geldiğinde Doktor Yâsir ile Raife hakkında tartışmıştır. Tartışmanın nedeni Doktor Yâsir Raife'nin suçsuz olup asıl suçlunun Erkaş olduğu fikrine; Kamtara'nın ise bunun tam tersi bir fikre sahip olmasıdır. Aslında Kamtara burada da Erkaş'ı savunmaktadır. Bu tartışmalarda Doktor Yâsir'in Kamtara'nın Erkaş'ın sevip sevmediği konusunu konuşmaktadırlar. Kamtara Doktor Yâsir'e kendisinin bir cahil olmadığını, aksine psikoloji alanından bir üniversite mezunu olduğunu söyler. Doktor Yâsir'in Kamtara'ya sorduğu sorulardan da anlaşılmaktadır ki Kamtara Erkaş'ı savunmak için elinden geleni yapmakta ve Erkaş'a karşı sevgisini az da olsa göstermektedir:

-Sen Kamtara, hata yapanlarla ya da sana karşı hata yaptığı izlemini verenlerle ilgileniyorsun. Anatomi ile hiç ilgilenmemene rağmen sen sert ve kinci bir karaktersin. Erkaş aracılığıyla insanları görüyorsun, Onları Erkaş'a karşı olan tutumlarına göre sorumlu tutuyorsun. Peki, ben de sana şöyle bir soru sorayım:

“-Erkaş'ı mı seviyorsun?

-Erkaş'ı kim sevmiyor ki?

-Çoğunluğu seviyor, ancak sorum Erkaş'ı bir kadın ve bir erkek olarak mı seviyor olman hakkında.

-Sen ne görüyorsun?

-Bilinçaltında onu bir erkek olarak seviyorsun, sen ki bu adamı seviyorsun. Çünkü sen Erkaş'ı seviyorsun ve onu platonik bir şekilde kıskanıyorsun. Yarın mahkemede karşılaştığımız zaman ben bu hususa dikkat edeceğim.” (s.50-51)

Kamtara'nın mahkemedeki durumu birçok tartışmaya neden olmuştur. Erkaş'ı kıskandığından dolayı Erkaş'a karşı bir tavır sergilemeye başlar. Birçok avcı ile konuşurken tartışma çıkmıştır. Mahkemenin uzun sürmesinde Kamtara'nın etkisi büyüktür. Mahkemenin uzun sürmesine mahkeme başkanının Kamtara'ya Hanım diye hitap etmesi damga vurmuştur. Bu durum tartışmanın başlama noktasını oluşturmıştır. Çünkü Kamtara her zaman kendisine bayan diye hitap edilmesini istemektedir. Mahkemenin kafasını karıştıran soru ise evli bir kadının nasıl bayan olduğu ile ilgilidir. Kamtara mahkemeye bekâretinin bozulmadığını söyleyerek kendisine Bayan Kamtara olarak hitap edilmesini ister. Mahkemede bu konu tartışmalara neden olur. Mahkeme Kamtara'dan nikâh akdinden zifaf gecesine kadar olanları anlatmasını ister. İşte bundan sonra Nun ve Ra bilmecesi ortaya atılır. Kamtara, Nun ve Ra konusunu çok sert tartışmaların olacağı uzun bir mahkeme sürecinde dilinin döndüğünce anlatır. Daha sonra da ormanda gördüklerini anlatmaya başlar.

Bir süre sonra mahkemenin başka bir oturumunda ormanda Şâduf'u nasıl yaraladığını ve onu mahkemeye nasıl getirdiğini tek tek anlatır. Kamtara mahkemede farklı deyimler kullanmaktadır. Bu deyimlerin açıklanmasında Mısırlı Avcı Nesef adında biri, bu deyimlerin Şubra ve Halmiyye mahallesinde, İmadeddin caddesinde, dervişlerden, fakirlerden, dilencilerden, hizmetçilerden, ayakkabı boyacılarından, hastalıklı, sağlıklı ve yalancı sahiplerden oluşan halkla dolu mezarların evlerinde kullanıldığını söyler ve Necîb Mahfûz'un “*Midak Sokağı*” romanına değinir.

Kamtara, fiziksel özellikleri itibarıyla saç rengi gecenin rengi, yüzü koyu kumral olan, Erkaş'a göre inatçı bir at ve uslanmaya ihtiyacı olan dişi bir avcıdır. Kamtara gençliğinde bir manastırda hizmetçi olarak çalışmış, fakat rahibe olamamıştır. Ustalaşıncaya kadar inceleme ve araştırmayı sürdürmüştür. Kamtara, kişilik itibarıyla anlaşılamadığı avcılar arasında özellikle Sagraş ile devamlı sözlü tartışmalara yol açan

durumlar yaşamıştır. Kamtara, sırf Erkaş istedi diye Sagraş'la evlenmeyi kabul etmiştir. Kamtara Erkaş için ne bir söze karşı gelir ne de Erkaş için bir duruma başkaldırır. Kamtara aslında Erkaş'ın destekçisi, Erkaş'a bağlı, Erkaş'ın müridi, öğrencisi ve siyah kurdu avlamada onun yoldaşı idi.

Kamtara'nın mahkemedeki görevi, dava tanıklığıdır. Bu rol ile Bilge Beşir'i ifşa etmeyi istemektedir. Raife'ye karşı tutumları daha sonrasında değişir. Erkaş, Kamtara'nın tüm hatalarını ve kusurlarını hoş karşılayıp onu bağışlamakta hatta onun yaptıklarına gülmekteydi. Aynı zamanda Erkaş, Kamtara'nın cesaretini, samimiyetini ve canla başla çalışmasını takdir etmekteydi.

Kamtara, Erkaş'a bir ara kendisini sevdiğini itiraf eder ve ona kendini şu şekilde tarif eder:

“-Çingene güzelliği... İsmi “Mutlu Çingeneleri Gördüm” olan filmi izlemedin mi?

Bunun üzerine Erkaş sinirlendi ve kendi kendine “Şaka yapıyor zannettim, hâlbuki o gayet ciddi!” dedi.

Erkaş bu cümleyi söylerken de ayağa kalktı:

-Lanet olsun sana, senin çingene güzelliğine ve tüm dünya çingenelerine...”(s.157)

Kamtara Erkaş'ı bedeninin ve ruhunun her zerresine kadar sevmiştir. Bunu Bilge Beşir'e itiraf etmektedir. Bir ara Bilge Beşir'e bir çingenenin tadına bakması için kendisiyle birlikte olma talebinde bulunur, fakat Bilge Beşir bunu kabul etmez. Bilge Beşir'in sorusuna tahminde bulunurken Bilge'nin: “-Bunu nasıl bildin?” sorusuna karşılık Kamtara: “Öngörüyle” diye cevap verir ve cümlesine şu şekilde devam eder: “Çingeneler müneccimlik ve falcılıkla meşhurdurlar.”(s. 187)

Mahkemenin bitiminden sonra Erkaş herkesle vedalaşır. Tek başına su kaynağında otururken bir anda Kamtara gelip yanına oturur. Birlikte geçmiş günlerin anılarına ağlamaya başlarlar.

2.2.3.6. Sagraş

Sagraş, Erkaş'ın hastalığında Kamtara'nın yanından ayrılmamış ve Kamtara ile Erkaş'ın güvenliği için güzel fikirlerde bulunmuştur. Sagraş'ı her daim Kamtara'nın yanında görmemiz kaçınılmazdır. Zaten Kamtara'ya karşı da içinde bir sevgi

beslemektedir. Bunun yanında Kamtara'yı kıskanmaktadır. Aptallık noktasında denecek kadar da aptal bir karakterdir. Aralarında daima tartışma çıkar. Ama bu, kötü denecek kadar ciddi bir tartışma değildir. Sagraş aslında saf, iyi niyetli başkalarının sözlerine, konuşmalarına ve hareketlerine ayak uydurmaya çalışan, ayrıca siyah kurdu da öldürme niyetinde olan biridir.

Erkaş orman yollarını iyi bilmesinden dolayı Sagraş'ı yanına almıştır. Fakat Sagraş kendisiyle birlikte olan Erkaş ve Kamtara'yla ormanda kaybolurlar. Bu durumdan kendini sorumlu tutmaktadır. Bu yolculuk esnasında onun Kamtara'yla olan tartışmalarını gören Erkaş, bu tartışmaların bitmesi için ikisini su kaynağına döndükten sonra evlendireceğini söyler. Ormanda Kamtara ile Sagraş arasında geçen bir diyalog aslında her şeyi anlatmaktadır:

“Sagraş şöyle dedi:

-Hayır! Sık ormanları görmedim, ama adını duydum. Sık ormanların Afrika'da olduğu söyleniyor ve belki de siyah kurt da oradaydı.

Kamtara bağırdı:

-Aksine burada, bizim olduğumuz ormanda ve ait olduğumuz ormanda! Erkaş, bunu biliyor. Ancak o, senin zekânı sınamak için soru soruyor aptal!”(s.186)

Yol boyunca Kamtara ile Sagraş sözlü tartışmalara girmiş ve birbirlerine kötü sözler söylemişlerdir. Yazar anlatıcı Sagraş'ın fiziksel özelliklerini açıklama görevini Erkaş karakterine yüklemiştir:

“Erkaş gülümsedi ve şöyle dedi:

-Sagraş sadece yaşlandı! Ve bu Sagraş'ın saçlarındaki ve bıyıklarındaki beyazlardan belli. Sana gelince; Kamtara, şüphesiz senin saçın gecenin rengi!” (s.188)

Daha sonra Erkaş'ın isteği üzerine Sagraş, Kamtara ile evlenir. Ancak evliliklerinde bir türlü birbirlerine uyum sağlayamamışlardır. Birbirlerine kötü sözler sergilerken bunu hareketlerine de yansıtmaktadırlar. Zifaf gecesini geçirmek üzere ormana gittiklerinde Kamtara'nın emri üzerine zifaf ertelenir. Sagraş buna dayanamaz ve Kamtara'ya kötü sözler söyler. Yine aralarında tartışma çıkar. Bu sefer biraz büyük bir tartışma yaşanır. Artık öyle bir duruma gelir ki; Kamtara, Sagraş'ın aklından şüphe duymaya başlar.

Ormanda gördükleri kişileri ele geçirmek için Kamtara, Sagraş'la bir hayli uğraşmıştır. En sonunda plan kurup gördükleri kişilere pusu kurarlar.

Mahkemede ise Dandana, Sagraş ile Kamtara konusuna değinmiştir.

2.2.3.7. Fudva

Yazar anlatıcı, Fudva karakterinde sadece onun fiziksel özelliklerini yani uzun boylu, kestane renkli saçlarını belirtmekle yetinmiştir. Ancak ruhsal özelliklerine daha çok yer vermiştir. Fudva, kibirli, sinsi, cezbedici konuşmaları ve cilveli hareketleriyle istediği kişiyi baştan çıkarabilecek bir karakterdir.

Fudva, Erkaş gibi on iki ormanın avcılarından biridir. Siyah kurdu avlamak için yola çıkan Fudva, kendi rolünü fazlasıyla sevmiştir. Fakat Fudva bir sevgiliden daha çok bir avcı olarak tanınmıştır. İlk hedef olarak siyah kurdu yakalayıp öldürmek isteyen Fudva, Erkaş'la arasında yaşanan aşk yüzünden birbirlerinden kaçmaktadırlar. Fudva kendi kaçışında sevdiği kişinin kendisini yakalamasını isteyen bir karakterdir. Aralarında kedi fare oyunu gibi bir kaçışma yaşanmaktadır. Öyle ki, Erkaş, Fudva'nın olduğu ormana gittiğinde Fudva o ormanı terk edip Erkaş'ın Fudva için terk ettiği ormana gitmektedir. Aslında ikisi de birbirinden habersiz bir şekilde avcılık görevlerini yerine getirmektedirler.

“Avcılar ilk ormanda, Erkaş'a Avcı Fudva'nın ikinci ormana taşındığını haber verdiler. Bilge Beşir ikinci ormanda Fudva'ya avcı Erkaş'ın ilk ormana taşındığını söyledi. Hedefe ulaşmayı engelleme! Erkaş ve Fudva hedefe ulaşmayı engelleme halindedirler. Fakat her ikisi de doğudaki gelenekler gibi engellemelerin üzerini kapattılar. Gülümsemekle ya da herhangi bir şeyle ilgili konuşmakla, bu engellemelerini örtbas ettiler, aslında gerçeğin kendisi, ikisinin göğsünde çarpan aşktan hariçtir.” (s. 123)

Erkaş, Fudva'ya olan aşkından dolayı hastalanmıştır. Fudva'nın, Erkaş'ın hastalığını duyduğunda söylediği söz ise oldukça manidardır:

“Bu, avladığım ilk kızkurt!”(s.141)

Fudva, Nâfi ile konuşurken fiziksel özellikleri ön plana çıkmaktadır:

“Fudva uzun ve ince boyuyla ayağa kalkarak kibirli bir şekilde şöyle dedi:

-Sen Civan el-Asr ya da Rudolf Valentine olmaya ulaşamayacaksın!(s.141)

Yine aynı şekilde Fudva yakın arkadaşı Nâfi ile konuşurken, Erkaş'ı avladığını onu yoldan çıkardığını kibirli konuşma ve hareketleriyle söylerken kendini beğenmişlik konuşmaları dikkat çekmektedir:

“-Ben! Ben kimim. Güzel bir kadın. Bana bak! Güzel değil miyim? Ve sen, sen kimsin? Çirkin bir adam! Güzellik ve çirkinlik nasıl uyum içinde oluyor? Niçin arkadaşının akıbetinden kendine ders çıkarmaksızın beni takip ediyorsun aptal!”(s.143)

Fudva cezbedici konuşma ve aldatıcı hareketleriyle Nâfi'yi yoldan çıkarmış ve onunla ilişkiye girmiştir. Aslında Fudva Erkaş'ı sevmekteydi. Nâfi ile ilişkiye girmedeki gayesi Erkaş'tan intikam almak istemesiydi. Bu Erkaş'a ihanet olsa da Fudva kendince bunu ruhun vefası, bedeninin ihaneti olarak isimlendirmektedir.

Erkaş bir gün Kamtara ile sohbet ederken Fudva hakkında şöyle der.

“-Fudva kim?

-Bu Fudva, Ârif ed-Dârî ile geçici bir evlilik yaptı... Zevk evliliği.” (s. 190)

Fudva, Nâfi ile kadın ve kadının toplumdaki yeri hakkında konuşurken kendisinin batıda uzun yıllar yaşadığını ve bu süreçte kadının perişanlığını gerekçeli ve anlamlı olarak gördüğünü ifade etmektedir.

Fudva, Raife'nin bütün suçlarını ortaya koymada büyük bir etki oluşturmuş, Raife'nin suçlanması için elinden geleni ardına koymamıştır. Mahkemedeki avcılar Fudva'nın Erkaş'a ihanetinin yanında davasına da ihanet ettiğini vurgulamışlardır. Zaten daha sonra Fudva da Bilge Beşir'e, Erkaş'a ihanet ettiğini itiraf eder. Fakat bunu, kendisiyle ilişkiye girmediği için yaptığını ve bu şekilde ondan intikam aldığını açıklar.

Fudva mahkeme sürecinde Nâfi'nin serbest bırakılmasında da ciddi bir rol oynamıştır. Dandana'nın iddiasına göre Nâfi ile beraber olmuş, iki defa ondan hamile kalmış ve tanınmış bir doktorun yanında hamileliklerini sonlandırmıştır. Bu rolünü yerine getirirken Dandana ile aralarındaki bir anlaşmazlıktan dolayı Dandana'ya hançer çekmiştir. Bu esnada Avcı Mîlad'ın dikkat ve yakalamasıyla öldürme teşebbüsü engellenmiştir. Erkaş, Dandana'ya yapılan öldürme teşebbüsünde bulunduğu için dolayı bunun bedelini öder. Bunun üzerine Fudva, Erkaş'tan özür diler. Erkaş ise Dandana ve diğer avcılarının affını onaylayarak Fudva'yı serbest bırakır.

2.2.3.8. Nâfi ed-Dârî

Nâfi hem edebiyat hem de hukuk fakültesinden mezun olmuştur. Her avcı gibi o da siyah kurdu yakalamak isteyen yetenekli bir avcıdır. Ama en önemlisi siyah kurdun kaynağı olan kalelere ateş açma fikrine sahip avcılardan biridir. Nâfi, Erkaş'ın orman okulundan mezun olmuştur. Kendini şu şekilde anlatmaya çalışır:

“Fudva uzun ve ince boyuyla ayağa kalkarak kibirli bir şekilde şöyle dedi:

-Sen Civan el-Asr ya da Rudolf Valentine olmaya ulaşamayacaksın

-Ben ikisi olmayacağım olmak istemediğim gibi olamam. Ben sadece Nâfi ed-Dârî'yim, Siyah kurtların avcısı. Bundan dolayı bu ormanda silah taşıyorum. İçinde hükümdarları, köpekleri, tilkileri, kedileri olan kaleleriyle zorda bırakılmış bu Arap dünyasını, Arap vatani için on iki ormanı gezdikten sonra gördüm.”(s.141)

Nâfi, Fudva'nın yakın arkadaşı olmasına rağmen Fudva'nın tuzağına düşmüş, onunla cinsel ilişkiye girmiştir. Nâfi daha sonra bunu yaptığı için çok pişman olmuştur. Öyle ki, ona göre bu durum Erkaş'a bir ihanettir. İşte bu yüzden kendisini bir türlü affedemez. Aklına tek bir çare gelmiştir. Bu nedenle Fudva'ya bir teklifte bulunur:

“Nâfi düşünceli bir halde başını eğip yere baktı ve ayağa kalkarken şöyle dedi:

-Benim bir teklifim var Fudva. Hatamızı düzeltebilecek tek teminatın o olduğunu düşünüyorum... Şayet sen de uygun görürsen.

Fudva, Nâfi'nin asık suratlı yüzüne bir süre baktı ve içinde hiçbir merak duygusu uyanmadan ona şöyle bir soru sordu:

-Konuşmanda dilinin kekelediği teklif nedir?

-Evlenmemiz!

-Evlenelim mi?

-Gecikmeden!

-Peki, arkadaşın Erkaş? Delirdin mi?

-Tastamam akıllıyım!

-Ben deliyim... Erkaş benim eşim olacak, ondan başkası olmaz. Hatta beni reddetse bile seninle evlenmeyeceğim. Hatta iki kez aptallığa girişsek bile!” (s. 156-157)

Nâfi, vicdanına söz geçirememiş ve daha fazla dayanamayarak mahkemede Erkaş'a ihanet ettiğini itiraf etmiştir. Fakat Fudva ile ilgili büyük bir iddiayı da mahkemeye söylemiştir. İddiası Fudva'nın kaybolup gittiği ve akrabası olduğunu iddia ettiği Şâdûf ile konuşurken onları gördüğünü söylemektir.

2.2.3.9. Diğer Karakterler

Mîlad

Yazar, Avcı Mîlad'ın, hem fiziksel özellikleri yönünden hem de ruhsal yönden fazla bilgiye yer vermemiştir. Fakat Erkaş'ın sağ kolu diye ifade ettiğimiz Kamtara gibi, daima Erkaş'ın korumalığını yapmıştır. Erkaş'ın hastalığında büyük hizmetleri olmuştur. Erkaş için Doktor Yâsir ile şehre gidip ilaç ve tedavi malzemelerini temin etmiştir. Doktor Yâsir ile konuşurken Erkaş'ın tedavisinde Fudva'nın büyük etkisi olacağı için Fudva'nın Erkaş'a götürülmesi talebinde bulunur. Fudva ile aralarında şöyle bir konuşma geçmektedir:

“-Çünkü sen Fudva'sın, Raîfe değilsin. Seni arkadaşınla buraya çok yakın bir yere teşrif etmeni istiyorum.

Fudva, Mîlad'a bağırdı:

-Öncelikle sen kimsin?

-Ben siyah kurdun avcılarındayım. Şansım bugün siyah dişi bir kurt avlamayı ve siyah dişi kurttan istediğim her şeye itaat etmesini istedi. Kanaatime göre itaat etmeyi reddetmesi kendisi için en akıllıca olandır.”(s.29)

Fudva ile Mîlad diyalogunda bir olay yaşanır. Mîlad dikkatli bir şekilde olaya müdahale eder.

“-Arkada sakladığın hançeri bana ver aksi taktirde onu zorla alırım.

Fudva hançeri kınından çıkarırken bağırdı.

-Defol!

Ama Mîlad, Fudva'nın bileğinden yakaladı ve şöyle dedi:

-Bu kol, tokat için uygun, öldürmek için değil, Hançeri at yoksa hançeri taşıyan kolunu kırarım..”(s.30)

Milâd mahkeme sürecinde mahkemeye yardımda bulunmaktadır. Milad etrafında bulunan bazı avcılar hakkında bilgi sahibiydi. Bir ara Doktor Yâsir ile aralarında şöyle bir diyalog geçer:

-“Ama Sagraş çabalamadı, Kamtara Sagraş’ın çabalamasına izin vermedi. Sagraş, Kamtara’ya karşı terbiyesiz olduğundan, Ra harfiyle başladığından dolayı Kamtara, Sagraş’ı aşağıladı. Eşin, karısına zifaf saatinde “gel sana bineyim” söylemesi mantıklı geliyor mu? Ayıp, bu ayıp, bu eşeklik, Sagraş eşekti. Evinde bir dişi eşekle meşgul oluyor. Sagraş tuhaf.

-Nedeni bu olabilir, diğeri olabilir. Kamtara, Erkaş’ı seviyor!

-Kamtara’yı bu aşka çeken sensin Doktor, kabul ettin. Neden bu şakayı Kamtara’yla beraber yaptın?”(s.121-122)

Ekrem er-Rummâh

Ekrem diğer avcılar gibi siyah kurdu yakalama derdinde olan avcılardan biridir. Duğmaş’ın söylediklerine şahit, akıbetine karşı gülenlerle gülen, hesap eden kimselerle hesap eden biriydi. Söyledikleri alaydan biridir.

Ekrem’in avcılar arasında en samimi olduğu avcı Erkaş’tır. Bazen Erkaş’ın derdini dinleyip onunla fikir alışverişinde bulunur. Bazen de aralarında aşk dağı konusunda konuşurlar. Ormanda olup biten her şeyden haberi vardır. Avcılar arasında yaşanan aşk ilişkileri konusunda bilgiye sahiptir.

Ekrem etrafındaki avcılar tarafından Mahkeme başkanı seçilir. Bundan sonra mahkeme sürecini başkan olarak Ekrem yürütmüştür.

Muğâvir es-Semendî

Muğavir, ormandaki avcılardan biridir. Mahkeme sürecinde savunma avukatı olarak görev almıştır. Hem Raîfe’nin avukatlığını hem de Kamtara’nın avukatlığını yapmıştır. Mahkemenin bir oturumunda Muğavir, kendisi ve ailesi hakkında şu cümleyi söylemektedir:

“-Ben, gençliğinin baharında Allah’ın, canını aldığı eşimin merhametine yemin ederim.”(s.59)

Doktor Yâsir

Yâsir, laik bir adamdır. Dâhiliye doktorudur. Toplumsal konumunu göz önünde bulundurmadan, mezhebine ve inancına saygı olmaksızın ister imanlı, isterse ateist olsun bir insan olarak insana değer verir.

Doktor Yâsir, Erkaş'ın hastalığında hem yer olarak hem de ilaç ve tıbbi malzeme temininde avcılara yardım eden bir karakterdir. Avcı Mîlad ile birlikte şehre gidip ilaç temininde bulunmuştur. Doktor Yâsir, deneyimsiz olduğu için Raîfe'nin iyileşmesinde fazla bir ilerleme kaydedememiştir.

Doktor Yâsir siyah kurt konusunda avcılarla aynı fikirde değildir. Yâsir, siyah kurdun gerçek olmadığı üzerinde ısrar etmektedir. Doktor Yâsir Raîfe'yi gördüğünden beri ona deli gibi âşıktır. Mahkemede Raîfe adına tanıklık edeceğini, Erkaş hakkında ise ceza talebinde bulunacağını söylemiştir.

Doktor Nâil Fettâh

Doktor Nail Fettâh, tıp fakültesinden mezun olmuş nörolog ve psikiyatri hastalıkları uzmanıdır. Ayrıca Sorbonne, Edinburgh ve Teksas Üniversitelerinden mezuniyeti bulunmaktadır. Doktor Nail, Erkaş'ın çok zaman önceleri son derece hayranıdır. Doktor Nail Erkaş'a şaka olarak şöyle demiştir:

“-Ben de siyah kurdu kovalıyorum. Ama ilaçla. O, imanın en zayıfıdır.”(s.152)

Raîfe'nin hastalığında ilaç temini ve tedavi konusunda yardım ettiği bir doktordur. Doktor Yâsir ile birlikte Raîfe'nin hastalığında rol almıştır.

Doktor Nâil, Raîfe'nin hastalığında Raîfe'ye sakinleştirici ilaçlar vermiş ve Raîfe'yi sağlığına kavuşturmuştur. Raîfe'yi idamdan kurtarmada büyük bir etkiye sahiptir. Erkaş tarafından mahkemeye getirilmiş ve Raîfe'nin hastalığını ileri sürerek Raîfe'nin suçlanmaması için hastalığını geçerli bir neden olarak göstermiştir. Böylece hem idamdan hem de mahkemeden Raîfe'yi kurtarmış olur.

Doktor Nail, siyah kurdu kendi gözetiminde tuttuğunu ve karşılıksız muayene ettiğini söylemektedir.

Dandana

Dandana, uzak olmayan bir ormanda cesur, soğukkanlı, dayanışmaya karşı güçlü, sert, kimseyi umursamayan ve kimsenin sözüne itibar etmeyen bir kadın avcıdır. Ormanların arasında en kalabalık ormandaki avcılarının lideri konumundadır. Esmer, uzun boylu, zayıf ve kalbi etkileyen güzelliğe sahip hoş bir bayandır. Erkaş'a karşı sevgi beslemektedir. Fakat Erkaş'ın kalbi taş olduğundan dolayı Erkaş'ı etkileyememiştir. Siyah kurdu ilk kovalayanlardandır. Hukuktan mezun olmuş ve avukatlık yapmıştır.

Konuşmalarında tehditkâr ve öldürücü hareketlerini avcılar üzerinde kullanmaktadır. Dandana zekâsı, azmi, sezgisi ve hazır cevaplılığıyla ön plandadır.

Dandana, avcılar arasından Fudva ile kötü konuşmalar ve tartışmalar yaşanır. Mahkemedeki görevi ise Kamtara'nın önerisi ile savcılık temsilci olur. Bazen de başsavcı görevini üstlenir.

Mahkemede avcılar ile arasında gergin anlar yaşandığından dolayı Dandana, mahkeme heyetinden kendisine dokunulmazlık verilmesi talebinde bulunur. Mahkemenin asıl kişilerinden olduğu için her mahkeme sonrası Bilge Beşir ve Erkaş ile beraber oturur mahkemede gelişen olayları değerlendirirler. Mahkemede Raîfe'nin suçlarını söyleyenlerden biri de Dandana'dır. Çünkü Dandana, Raîfe'ye karşı beslediği nefretten dolayı Raîfe'nin suçlarını açıklamak ister.

Şâduf

Şâduf, tebdili kıyafetle avcılarının arasına girmiş ve kalenin efendilerine çalışan bir casustur. Şâduf'un görevi, kalenin efendilerini ve efendilerin kalelerine saldırı çağrısında bulunan ve böylece kalenin efendilerini kızdırmaya başlayan Erkaş'ı öldürmektir.

Şâduf, Duğmaş'ın Erkaş'a karşı düşmanlık beslediği için Duğmaş ile bir araya gelip ortak düşmanları olan Erkaş'ı öldürmeye çalışırlar. Fakat bu öldürme teşebbüsü avcı Kamtara sayesinde başarısız olur. Kamtara tarafından omzundan yaralı bir halde yakalanır. Avcıların kurduğu mahkemede Duğmaş ile birlikte yargılandıktan sonra tek oturumda Erkaş tarafından idam kararı verilir ve idam edilir.

Sâmir el-Mendî (Siyah Kurt)

Avcıların yirmi iki ormanda peşinde olduğu siyah kurttur. Sâmir, fakir, dürüst ve erdemli avcılarının somun ekmeklerine saldıran, özgürlüklerini elinden alan kimi avcılara

göre hayal, kimi avcılara göre gerçek olan siyah kurttur. Erkaş'ın araştırmalarına göre siyah kurdun yuvası olduğu ve kendisi gibi diğer siyah kurt ve yavrularının doğup büyüdüğü yer olan kalelerin olduğu ortaya çıkar.

Avcı Mîlad ve Doktor Yâsir, Erkaş için ilaç ve tıbbi malzemeler almak için şehre gittikleri zaman Mîlad, siyah kurt hakkında şunları söyler.

“Mîlad şöyle dedi:

-Siyah kurt sadece ormanlarımızda değil Erkaş, ilacı getirmeye gittiğim zaman, başkentimizin caddelerinde ve bana söylenildiği gibi başka şehirlerin caddelerinde var.

Erkaş şöyle dedi:

-Doğru söyledin Mîlad, kıymetli küçüğüm, siyah kurt bizzat başkent caddelerinde dolaşıyor. Bu beni çok acıtıyor. Fakat ne yapmak gerekiyor?”(s.180)

Sâmîr el-Mendi mahkemenin karşısına davalı olarak çıktıktan sonra Erkaş'ın verdiği sorulara cevap verir.

“- Sen ve kalelerin, sarayların, çiftliklerin sahiplerinden senin gibiler, bu servetleri nasıl elde ettiniz.. Açık ol ve kısa cevap ver.

Sâmîr el-Mendi şöyle dedi:

-Alnımızın terinden!

-Bu iyi, Fakat biz de terliyoruz ve halk terliyor. Yiyeceğimiz bir şey bile yok. Bunu nasıl açıklarsın?

-Sizler makam mevki sahipleri değilsiniz. Bizde olan maaşlar sizde yoktu!

-Şuan hasır üzerinde iken sizin gibi maaşlarını alan yüz binlerce meslek sahipleri hakkında ne dersin?

-Bu, onların tembel olduklarından dolayı!

-Peki, sizler çalışanlardan mıydınız?

-Evet!

-Neyle çalıştınız?

-İş ile!

-Onlar da sizin gibi çalıştığınız şeyden dolayı mı daha çok ve daha zor çalışıyorlardı? Çalışmak, onları yıpratana kadar sizin çalıştığınız gibi çalıştılar.Böylece zayıfladılar, hasta oldular ve öldüler.Kendilerine ait bir mezar ücretine sahip değildiler.Fakirlerin toplu mezarlıklarına defnedildiler. Bunun hakkında ne diyorsun?

-Dünya şanstır!

-Fakir, zavallı halkın şansı kötü, sizin şansınız iyi mi?

-Bu soruya cevap vermeyeceğim!

-Sorun değil! Soruyu değiştirelim. Sizin şansınız iyiydi halkın şansı kötüydü. Peki, iyi şans ve kötü şanstıktan sonra ne var?

-Rabbimizin hikmeti(bilgeliği).

Allah'ı tenzih ederim ve yüceltirim! Ama bunlar sizin gazeteleriniz ve bu gazeteler, sizlerin bozgunculuk yaptığınızı, yasa dışı kazanç elde ettiğinizi ve bu kazancınızla günden güne kötüleşen yolsuzluğu yaydığınızı söylüyor... Ne diyorsun?

-Onların yalan gazeteler olduğunu mu söyleyeyim?

-Peki, kim gazeteleri yalana zorladı?

-Bunu başkasına sorsanız?

-Medya ile ilgilenen sorumluları mı kastediyorsun?

-Ben kimseyi kastetmiyorum!

-Sözlerinde bir çelişki olduğunu görmüyor musun? Medya sizin elinizde. Peki, nasıl size karşı oldu?

-Tasadüf!

-Maaşın ne kadar?

Devletin ödediği maaş!

-Maaşın seviyesi biliniyor mu yoksa bilinmiyor mu?

-Biliniyor?

-Maaşınla bu kaleyi yaptın. Bu çiftlik evi inşa ettin, pahalı eşyaların ücreti ödedin ve bu büyük malları biriktirdin!? Sınır dışındaki bankada Dolar ya da döviz bakiyen ne kadar?

-Nereye ulaşmak istiyorsun?

-Senin hırsız olduğuna, halkı gasp ettiğine, bozgunculuğu yaydığına, sen ve senin gibilerin halkın çocuklarının derilerini, Nacet marka ya da en yeni marka Croma ve başka jilet ile nazikçe yüzdüğüne, on iki ormanda fesatlık, bozgunculuk yapan siyah kurdu kovalamak için çıkan avcılarının sadece bir kurt bulduklarına ve onun da sen olduğuna ulaşmak istiyorum... Sen idamı, işlemiş olduğun cezayı hak ediyorsun. Ama bir kurt olan seni ve sayısız, sınırsız olan diğer siyah kurtları idam etmenin ne faydası var ki? O, ormanlarda dolaşıyor ve eğleniyor. Başkentlerin ve şehirlerin sokaklarında istediği gibi salına salına yürüyor!”(s.202-205)

Mahkeme sürecinde yargılandıktan sonra serbest bırakılır.

Mısırlı Avcı Nesef

Mahkeme esnasında Avcı Kamtara’nın “çarşaf sermek” deyiminin açıklamasını üstlenen ve mahkemeye bu deyimi anlatmaya çalışan mahkemedeki izleyicilerden biridir.

Raf’et Danaş ve Behçet Sehseh

Bu iki karakter avcılardan birileridir. Mahkeme sürecinde Mahkemenin danışman meclis üyeleridir.

2.2.3.10. Hayvan Figürü

Hüdhüd kuşu

Hanna Mina, romanında farklı inanışlarda ve kutsal kitaplarda ismi geçen bir hayvan figürünü iki ciltte de kullanmıştır. İsmi hüdhüd⁷⁰ olan bu kuş ve diğer hüdhüd kuşlarını yazar, romanında gerektiği yerde teşhis⁷¹ sanatına başvurarak hüdhüd kuşunu

⁷⁰ Hemen bütün dillerde çıkardığı sese (T. ibibik, büdbödek; Ar. hüdhüd; Far. pûpe, pûpû; İng. hoop poo; Fr. huppe; İbr. dûkifat; Lat. upupa, epops) veya başında bulunan sorguç şeklindeki renkli tüylere (T. çavuş kuşu, taraklı, turakçın, ibik, ibikli; Far. şâne-ser) göre adlandırılan hüdhüd “coraciiformes” takımının “upupidae” familyasının tek üyesi olan ve taraklı tepeliğiyle tanınan bir kuş türüdür.

⁷¹ **Teşhis (Kişileştirme):** İnsana ait özelliklerin insan olmayan varlıklara mal edilmesiyle gerçekleştirilen mecazlı bir anlatım özelliğidir. Bazen benzetme çoğu zaman da kapalı istiare biçiminde gerçekleştirilir. Ayrıca bkz.https://www.turkedebiyati.org/soz_sanatlari/teshis_soz_sanatlari.html

kahramanlar arasında konuşturmuş ve romanında intak⁷² sanatını da ihmal etmemiştir. Romanda yazar-anlatıcı Hüdühüd kuşlarını şöyle anlatmaktadır:

Bu ormanlarda farklı görevleri yerine getiren hüdühüd kuşlarının duyduğu bir şey vardır. Gücüne ek olarak, yeryüzündeki su kaynaklarını ortaya çıkarmak ve susuzluğu kendisine rehber etmek edinmek üzere havada dolaşmaktadır. Ağaçların dallarında durmakta ve kurtarabilecek müjdeyi fasih Arapçayla konuşmaktadır.“Zulme bir gün Mazlum’a iki gün” cümlesini her yerde söylemeyi ihmal etmemektedir.

Hüdühüd kuşu, bazen insanlar gibi bağırmakta, bazen nasihatler vermekte, bazen de ünlü şairlerin şiirlerini söylemektedir. Kahramanlar kendi aralarında diyalogda iken bir anda hüdühüd kuşu araya girip kendi fikrini onlarla paylaşmaktadır.

Bilge Beşir kuşlar hakkında şu bilgileri Duğmaş’a açıklamaktadır:

“-Kuşlar, insanlar gibi yalan bilmezler. Biz hızlıca inandığımız zaman yalancıları her yerde görürüz. Kuşlar ise bu afetle sınanmazlar.”(s.12)

Hanna Mina, bu kuşlar hakkında birtakım bilgileri şu cümlelerle okuyucuya aktarmaktadır:

“Bu sefer Duğmaş’ın söyleyecek yeni bir şeyi vardı. Bu yeni şey, bu ormanlarda bulunan ve yeteneğinin yanı sıra yeryüzündeki su kaynaklarını keşfetme ve susamışları o su kaynaklara yönlendirmek üzere havada dolaşırken görevleri değişen hüdühüd kuşlarından duyduğuydu. Hüdühüd, ağaçların dallarında duruyor ve kurtarılabılır bir müjdeciyi açık bir Arapça dille telaffuz ediyordu.” (s. 18)

Bilge Beşir Hüdühüd kuşlarını anlatırken şu cümleleri avcı Ekrem’e söylemektedir.

-O zaman ormanın hüdühüd kuşları için sesi inceltiyorum. Hüdühüd kuşları, uçuşlarında daha önce söylediğim gibi sadece su kaynaklarını değil onunla birlikte bilgelik kaynakları keşfediyor...”(s.27)

Mina, hayvan figüründe hüdühüd kuşunda kişileştirme sanatını kullanmış ve hüdühüd kuşunun insan gibi kahkaha atma özelliğini kullanmıştır:

⁷² **İntak:** İnsan dışındaki canlı ve cansız varlıkları konuşturma sanatıdır. Konuşturma, kişileştirmeden sonra gelir. Varlık önce kişileştirilir, gerekirse konuşturulur. Ayrıca bkz. https://www.turkedebiyati.org/soz_sanatlari/intak_soz_sanatlari.html

Ekrem tüfeğini kaldırdı, birkaç kurşundan sonra üçüncü ve dördüncü kurşunu da sıktı. Hüdühüd kuşlarının hepsi Ekrem'in hareketinden dolayı alaycı bir şekilde kakhaha attılar. Bilge Beşir, alışılmış bir sükûnetle (Ekrem'e) şöyle dedi:

“-Bu iyi bir ders Ekrem, oğlum sen bir hüdühüd kuşunu bile öldüremedin. Peki, bir kurdu nasıl öldürüyorsun?” (s.30)

2.2.3. Mekân

Mekân unsurunun ‘gerçek’ veya ‘hayalî’ olması işin özünü değiştirmez. Mekân, anlatı sisteminde yer alan vakanın somutlaşmasında önemli rol oynar... Mekân... Sadece olayın değil, diğer elemanlarının çizim ve tanıtımında rol oynayan önemli, hatta vazgeçilmez bir unsurdur.⁷³

Mekân türlerinde somut mekânlar olarak açık, kapalı ya da geniş, dar mekân gibi türlerde açık(geniş) mekân şehir, ülke, kasaba, ova, deniz gibi olayların cereyan ettiği açık alanlardan oluşan mekândır. “ez-Zi’bu’l-Esved”ve “el-Erkaş ve’l-Ğaceriyye”romanlarında olayların meydana geldiği ve kişilerin de o mekânın içinde yaşam mücadelesi verdiği yerler vardır. “ez-Zi’bu’l-Esved”ve “el-Erkaş ve’l-Ğaceriyye”romanları, yirmi iki ormanın birinde avcılarının bozgunculuğa karşı vermiş olduğu mücadele anlatılmaktadır. Buradaki orman açık mekân özelliğine sahiptir.

Bir deniz romancısı sayılan Hanna Mina, iki cilt olarak yazdığı bu romanlarda mekân olarak ormanı seçmiştir. Mina, deniz ve orman gibi yerleri romanlarında işlemesi tabiata olan ilgisini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Yazar'ın romanda kullandığı karakterlerin sembolik olduğu gibi orman olarak ele aldığı mekânın da sembolik olduğu bellidir. Bu romanlarda yirmi iki ormandan bahsedilmekte ve bu ormanlarda vahşi hayvanların yaşadığı, acımasız kuralların geçerli olduğu vurgulanmaktadır.

“ez-Zi’bu’l-Esved”ve“el-Erkaş ve’l-Ğaceriyye”romanlarındaki olaylar ve olayların geçtiği mekânlar, okuyucuyu o atmosfere götürebilmektedir. Romanlarda geçen mekânlar belli birkaç ormanla sınırlı bir şekilde aktarılmıştır. Yirmi iki ormanın birinde avcılıkla uğraşan kadın ve erkek avcı karakterleri aktarılmaktadır. Bu romandaki mekânlar karakterlerin siyah kurdu yakalamak uğruna yaşadığı mücadelede önemli bir unsur

⁷³ Mehmet Tekin, *Roman Sanatı I: Romanın unsurları*, 159.

olmasının yanında güvercin ve hüdhüd kuşlarının bulunduğu mekân ve aşkın mekânı olma özelliğine sahiptir. Tabi ki bu siyah kurdu yakalama ve hüdhüd kuşları ile aşk konuları doğrudan olay örgüsüyle alakalıdır. Avcıların bir yandan verdikleri mücadele anlatılırken bir yandan da kendi aralarında yaşanan aşka ve sevgiye yer verilmektedir. Yazar bu iki durumu iç içe harmanlayarak mekân olan ormanın su kaynağı etrafında başarılı bir şekilde şekillendirmiştir.

Yazar, romanlarda mekânı sadece o karakterin gördükleri ve anlattıklarıyla sınırlı tutmayıp kendine göre romanda yer alan kişilerin bakış açısından çevreye bakmaktadır. Romanlarda geçen mekânlar kişi, olay örgüsü ve zamanla iç içe okuyucuya ilk başta şu cümlelerle anlatılmaktadır:

“Beşir bunu dedi ve yerinden ayrıldı, ağaçlar ve çalılıklar arasında kayboluncaya kadar ilerledi. Duğmaş, bir sigara sarmalayıp yaktı. O sigaradan derin bir nefes çekti, sessizce düşündü. Düşünceleri sigarasının dumanıyla birbirine karıştı. Bu gri karışım havada halkalar halinde yükseldi. Bu karışım, ağaçların yapraklarına sarıldı. Yapraklar sararıp yere düştü. Sarı bir yaprak Duğmaş’a doğru yaklaştı Duğmaş’a şöyle diyerek hitap etti:”(s.14)

Yazar, mekânı bu sefer Bilge Beşir’in, siyah kurdun kolay yönden nasıl yakalanması gerektiğini diğer avcılara anlatmaya devam ederken ormanlarda dolaştığını aktarmaktadır:

“Bilge Beşir, ormanlarda dolaştığı esnada karşılaştığı avcılara, Duğmaş’a söylediği şeyi, siyah kurtları soyunu (neslini) yok etmek için birlik ve işbirliği olmadan ortadan kaldırmının imkânsız olduğunu söyledi.”(s.17)

Anlatıcı-yazar, iki romanda olaylara sahne olacak olan orman hakkında sadece bilgiler vermeye çalışmış ormanın nasıl bir yer olduğunu romanlardaki karakterlere yükleyerek roman boyunca ormanı tanıtmaya çalışmaktadır:

“Orman, bu avcının(Duğmaş’ın) çam ağacının yanında çömeldiği yer, alan olarak yirmi iki ormanın en küçüğüydü. Fakat orman, kültür ve medeniyet açısından diğer ormanların en gelişmişidir. Orman, bireysel ve toplumsal özgürlükler açısından daha bol, üniversite ve kendi mezunları açısından daha çok meşhur, cemaat ve mezhepler açısından daha fazla, okuma, işitsel ve görsel medya yöntemlerinde en bol olanıdır. Ormanın sakinleri, Arapçanın yanında başka dillere ek olarak Fransızca ve İngilizce konuşurlar.

Ormanın başkentine başkentlerin prensesi lakabı ismini verirler. Ormanın büyük şairi, orman dağının : “Yer ve gök arasındaki konuşma” olduğunun farkına vardı.” (s.33)

Başka bir mekân ise kadın avcılardan biri olan avcı Raîfe’nin yüzdüğü su kaynağında iken avcı Duğmaş’ın kendisiyle karşılaştığı anı, yazar dış çevrenin betimlemesinde verilen ayrıntıların belirli bir ölçüyü aşmadığını görürüz.

“Duğmaş, elinde tüfeği olduğu halde ayağa kalktı. Tüfeğini kurşun sıkarak bir vaziyette tuttu. Avlama yeteneğine güveniyordu. Fakat bir kurt yerine su kaynağına yakın bir keklik avladı; ardından inanılmaz bir halde suda bir yaratığın yıkanma hareketini işitti. Belki kekliğe kurşun sıkması o mahlûku şaşırttı. Su kaynağının kenarında giydiği gömleğiyle göğsünü örtme girişiminde bir kadın sesiyle bağırarak kıpırdamayı kesti:” (s.35-36)

Romanda mekân olarak çokça zikredilen bir yer olan su kaynağı ve su kaynağının kayalığı tam anlamıyla olayların ve mekân-zaman-olay örgüsü-kişiler arasında cereyan eden bir mekân olarak karşımıza çıkmaktadır. Her iki romanda da olayların yaşandığı mekân olan su kaynağı avcılarının gerek konuştukları gerek tartıştıkları gerekse bir mahkeme kurup kendilerince yargılama sistemine hak ve adalet çerçevesinde suçluları yargıladıkları bir yer olarak aktarılmaktadır. Yeri geldiğinde kadın ve erkek avcılar toplanıp siyah kurt hakkında konuşmuşlardır. Yeri geldiğinde avcılarının bu olaylar içinde yaşamış oldukları aşk ve sevgi durumlarının da bu mekânda gerçekleştiği görülmektedir.

İlk olarak avcı Duğmaş, avcı Raîfe’yi su kaynağında çıplak bir vaziyette görmektedir. Bu olaydan sonra Duğmaş, Raîfe’ye karşı hem bedenî hem de ruhi duygular hissetmeye başlamıştır.

Bilge Beşir, Duğmaş’ın Raîfe’den dolayı düşmüş olduğu durum üzerine Duğmaş’a nasihatlerde bulunmuştur. Duğmaş’ın bundan sonraki düşüncesini yazar şu şekilde belirtirken Duğmaş’ın bulunduğu mekânı açık bir şekilde aktarmaktadır:

“Duğmaş, nasihati iyi bir şekilde anladı: İş, doğru olan için. Duğmaş, Raîfe’nin aşkını zamana bıraktı! Duğmaş, diğer avcılarla birlikte ormanlardadır. Bu ormanlar, erkek ve kadın avcılarla dolup taşmıştı.”(s.65)

Yazar, Ormanın siyah kurtlara karşı ortam ve atmosferin uygunluğunu okuyucuya anlatmaktadır:

“On iki orman, bu kurt için elverişli bir ortama ve devamında bilinen ve bilinmeyen düşmana karşı savaş meydanına dönüşmüştü.”(s.65)

Önce Bilge Beşir ile Duğmaş’ın konuştukları yer olan su kaynağının kayalığında iken hüdhüd kuşları ormanın ağaç dallarına konmuş ve o ikisine eşlik etmiştir. Bir süre sonra Raîfe aralarına katılmıştır.

Altıncı bölümün başlarında, su kaynağının etrafında karışık duygular için olan avcı Raîfe, Duğmaş, Erkaş ve kendi güzelliği hakkında iç konuşma yapmaktadır. Altıncı bölümün sonunda su kaynağının kayalığında buluşan Bilge Beşir ile Raîfe arasında geçen diyalogdan sonra Bilge Beşir, Raîfe’ye karşı bedenî duygular beslemiş ve avcı Raîfe’ye yaklaştırmaya çalışmıştır. Raîfe ise Bilge Beşir’i su kaynağına itmiştir.

Başka bir yerde avcı Ekrem’in avcı Erkaş’ı düşüncelere dalmış bir halde ormanın çalılıkları arkasında gözetlerken bulmaktayız.

Ormanların içinde bulunan çadırlar, olayların meydana geldiği esnada avcılarının gerekli olduğu zaman kullandıkları yer olarak gözükmektedir. Bunlardan birisi avcı Raîfe’nin işlemiş olduğu suçlardan dolayı psikolojik olarak rahatsızlanmış ve çadırda tedavisi yapılmıştır.

Romanda birinci ve ikinci orman diye isimlendirilen iki ormandan bahsedilmektedir. Birinci ormanda avcılar avcı Erkaş’ı uyurken rastlamaktadır. Doktor Yâsir’in Erkaş’ı kontrol etmesinden sonra Yâsir, yüksek ateş ve uyku ile uyanıklık arasında sayıklama olduğu teşhisini koyar. Hasta için gerekli malzeme ve çadırın olmamasından dolayı avcılarının ortak kararıyla ağaç dallarından bir çadır inşa ederler. Bu mekânda Erkaş’ın tedavisini yaparlar.

Romanda başka bir mekân daha anlatılmaktadır. Avcı Fudva ile avcı Nâfi ed-Dâri kendi aralarında konuştuktan sonra Fudva’nın cezp edici bakış ve sözlerinden etkilenen Nâfi, Fudva ile bu yerde ilişkiye girerler. İlişki sonrası Nâfi’nin pişmanlığı, Fudva’nın kahkahası bittikten sonra aralarında yaşanan olay hakkında bir süre konuşma geçmektedir.

Başka bir yerde ise avcı Erkaş’ın Bilge Beşir’i Raîfe ile buluşturmak istemesidir. Erkaş, Bilge Beşir İle Raîfe’yi ormanda bir çadırda buluşturur. Bilge Beşir ile Raîfe kendi aralarında bir süre konuştuktan sonra Bilge Beşir çadırdan ayrılır.

Bahse konu olan ormanlar açık mekân olma özelliğine sahip iken ormanın içindeki çadırlar ise kapalı mekân olma özelliğine sahiptir.

Bazı kişiler, kapalı mekânlarda bunalırlar, sıkılırlar, tedirgin olurlar, korkarlar, sanrılar görürler. Ancak açık mekânlarda ruhsal bir dinginliğe ve huzura sahip olurlar. Dolayısıyla mekânın, mekân tercihinin kişilikle, ruhsal durumla, mizaçla doğrudan bir bağlantısı vardır. Romanda mekân unsuru bu açıdan da irdelenmelidir.⁷⁴ Buna istinaden romanda Erkaş, aşk yüzünden psikolojik olarak rahatsızlanmıştır. Avcılar tarafından yapılan çadırdaki tedavisi yapılmıştır. Doktor Yâsir'in verdiği ilaçlar sayesinde Erkaş, kendine gelmiş olmasına rağmen çadırdan çıkmak istemektedir. Kapalı mekândan açık mekâna doğru bir durum yaşanmaktadır. Erkaş, bu mekândan çıkmasının sebebini şu cümleyle okuyucuya açık bir şekilde hem okuyucuya hissettirmeye hem de okuyucuya inandırmaya çalışmaktadır.

“-Ben gidiyorum.

(Sözlerine) şu şekilde devam etti:

-İlaç bende.

Doktor Yâsir şöyle dedi:

-Peki, iyileşme dönemi?

-İyileşme dönemi, temiz havada daha hızlı daha iyi olur.

-Temiz hava burada da var.

-Hava değişimi zorunlu... Kim benimle geliyor?”(s.181-182)

Ormanda yine başka bir yerde avcı Ekrem, çalılıkların arkasında avcı Erkaş'ı düşünceli bir şekilde görmektedir. Bu mekân ormanın çalılıklarla dolu bir yer olduğu açıktır.

Yazar, romanda mekâna tasvir yöntemini kullanarak karakterlerin psikolojik durumunu okuyucuya hissettirmeye çalışmaktadır:

“Bilge, su kaynağının kayalığı üzerindeki yerinden kalktı, Duğmaş'a geldi, Duğmaş'ın sırtını sıvazladı başını mesh etti, Duğmaş için bir sigara yaktı, Duğmaş'ı

⁷⁴ Nurullah Çetin, *Roman Çözümleme Yöntemi*, 136

kendisiyle beraber kayalığa oturmaya çağırdı, Duğmaş'ın kafası huzurlu oluncaya kadar Duğmaş'ı sigara içmeye bıraktı. Şefkatli bir tonla şöyle dedi:

-Duğmaş, biz büyüdük ve bizimle birlikte sevdanın da endişesi büyüdü...

Bilge acele etmeden (sözlerine) şöyle ekledi.

-Kim benim bu yaştan sonra Raîfe'yi arzuladığımı, Raîfe'nin ikazlarına rağmen çabaladığımı Raîfe'yi bağrıma bastığımı zannedirdi?"(s.175)

Romanlarda farklı bir mekândan daha bahsedilmektedir. Avcı Mîlad, Erkaş'ın hastalığı için şehirden ilaç almaya gittiğinde bir ara ormandan ayrılıp şehirlerde başkentin caddelerinde bazen da başka şehirlerin caddelerinde dolaşan siyah kurdu gördüğü mekânlar vardır.

Yazar bu ormanları bazen farklı bir atmosfere sokmaya çalışmış, bu durum okuyucuyu duygu yüklü o atmosfere sürüklemeye çalışmış olması yazarın başarılı bir şekilde yapıtını ortaya koyduğunun kanıtıdır diyebiliriz. Burada anlatmak istediğimiz olay bazen ormanın sessizliğinden sonra Feyruz⁷⁵'un sesinin yükselmesidir.

Avcı Erkaş, avcı Sagraş ve avcı Kamtara'nın ormanda yolculuğunu anlatan bir bölüm vardır. Burada geçtikleri yerleri yazar-anlatıcı tasvir yöntemini mükemmel bir şekilde aktarmaya çalışmıştır. Şöyle ki:

“Sagraş önde Erkaş ortada ve ondan sonra da Kamtara ilerlediler... Üçü, ağaç ve çalılıkların arasında ormana ait bir yoldadır. Manastır çanı (herkesi) kutsamaya(dua'ya) çağırıyor. Ormanda sakın bir korku, dallarda serçelerin ötüşü, su kaynağının bilinmeyen yakarışları ve sessizlik!

Üçü yolda, sessizlik yolda, bu yol uzun mu? Belki evet! Belki hayır! Soru özlemle kalıyor: Peki kim soru sormalı? Hiç kimse! Her biri sessizlik olsun... Sessizlik oldu, ormanda sessizlik hoş olur orman konuşuyor, orman ormanda yürüyenlere ne diyor? Belki hiçbir şey belki bir şeyler. Ancak yürüyenler ormanda kulak veriyorlar öne doğru ilerliyorlar ve kulak veriyorlar, yollarını kaybediyorlar, kulak veriyorlar. Dinleme bir düzen haline gelir. Sen ormanda mısın? O zaman sen macera ile randevudasın(buluşmadasın). Macerasız hayat nedir? Tadı tuzu olmaz o zaman. Kayıp

⁷⁵ Feyruz, asıl adıyla Nouhad Haddad, Lübnanlı şarkıcı. D.t Jabal Alarz 1935.

bazen buluşmadır. Hiç kaybettin mi? Kaybolman, basitçe olduğundan dolayı kayboldun. Şüphesiz bir sevinç kalbini dolduracak ve sen yolu bulacaksın. Üçü: Sagraş, Erkaş, Kamtara kayboldular, yolu kaybettiler. Erkaş kalbini geri çekme ve karanlığı dağıtmak için kalbi bir meşale olarak kaldırmadan güneş meşale rolünü üstlendi. Üçü yolu buldu ve Sagraş şöyle dedi:

-Suç benim suçum. Çünkü ben öndeydim. Bu ormanın bu derece sık olduğunu hesaplayamadım!

Üçü dinlenmek için oturduğu bir vaziyette iken Erkaş şöyle dedi:

-Sagraş, sen sık ormanları gördün mü? Nerede?

Sagraş düşündü ve geçtiği yirmi iki ormanı gözünde canlandırdı. Oradaki avcılarla ve siyah kurdu avlamak için çaba harcadıkları şeyi konuştu. Bütün avcıların siyah kurdun gerçek ve hayal olduğuna dair bir inanç haline gelene kadar var olduğuna inandığı ve bir ize rastlamadıklarına yemin ederler. Tanıdıkları ve sevdikleri Bilge Beşir'in sözünü reddedenler, Bilge Beşir'in erkekliğini ve bilgeliğini takdir ediyorlar. Ama Sagraş'ın ortasından geçtiği ormanların kalbi ve kenarları, lanetli kurt hakkında bir keşiftedir. Ormanlar, Erkaş'ın soru sorduğu kadarıyla sık değildi. Ağaçlar arasındaki ayrım, insanlar arasındaki ayrımla aynıdır. Ormanın şekillendirilmesi sadece insanların şekillendirilmesinde mi var? Ormanın, insanların şekli dışında bir şekli var mı? Erkaş onun gizli sorusunda gizli olmayan bir cevap istiyor. Cevap şaşırtıcı, peki cevabın ardında ne var?

Sagraş şöyle dedi:

-Hayır! Sık ormanları görmedim Ama sık ormanları duyuyorum. O ağaçların Afrika'da olduğu söyleniyor ve belki siyah kurt ordaydı.

Kamtara bağırdı:

-Aksine burada, bizim olduğumuz ormanda ve ait olduğumuz ormanda! Erkaş bunu biliyor. Fakat o, senin zekânı sınamak için soru soruyor aptal!

Erkaş, sessizliğini sürdürdü. Sık ormanlarda ve olmayan ormanlarda, siyah kurt istediğini yiyip içiyor.”(s.186-187)

Yazar, avcılarının ara sıra gelip oturdukları ve bazı olaylara sahne olan su kaynağının bir gününü çok güzel tasvir etmiştir:

“Bilge Beşir ve Erkaş su kaynağının kayalığında oturuyorlardı. Sagraş ve Kamtara avcılardan yetkili biri tarafından kânunen evlendikten sonra uzaklaşmış bir halde ormanın içine giderek ilerlemişlerdi. Hava, normal bir yaz idi. Su kaynağı, kayalığın altından temiz, tatlı el değmemiş suyla fışkırarak akıyor. Buharlaşıma ve sağanak arasında kendi turunu yapıyor. O kaynakta ne çoğalma var ne de azalma. Kaynak, düzensizliği bilmeyen doğanın dengesindedir. Alışılmış buluşmanın olduğu yer, her zaman burada bu ormanın kaynakları arasında en büyük, en verimli su kaynağında olur. Duğmaş’ın sıcaktan serinleyen Raîfe’yi çıplak vaziyette gördüğü ve ardından Raîfe yüzünden delirip Raîfe’nin sevgilisi Erkaş’ı öldürmeye karar verdiği yer.. Bilge Beşir’in düştüğü ve böylece Bilgenin düşüşü büyük bir pişmanlık kaynağı olan yer, Bilge Beşir, pişmanlığı iyi bir şekilde saklar. Ancak Erkaş’ın söylediği her şeye rağmen pişmanlığı asla unutmaz.”(s.202-203)

Ormanda Bilge Beşir ile Erkaş arasında bir olayın geçtiği mekân vardır. Bilge Beşir ile Erkaş ormanda bir yerde silahlı saldırıya uğramıştır. Bu olayda hedef Erkaş’tır. Erkaş, hafif çiziklerden oluşan kanamayla olayı atlatmıştır. Olayın olduğu esnada Bilge Beşir, mermilerin Erkaş’a isabet etmemesi için Erkaş’ı çalılıkların ortasına atmış Erkaş ise kendini çalılıkların ortasında sırtüstü bulmuştur. Çalılıkların dikenlerinden dolayı ön kollarında ve boynunda çizik oluşmuş ve kan akmıştır.

Sagraş ile Kamtara’nın evlenmelerinden sonra balayını geçirmeleri için ormanın derinliklerine doğru gittikleri bir olaydan bahsedilmektedir. Kamtara, Raîfe’den şüphelenmiştir. Kamtara’dan kaynaklanan şüphenin nedeni ise Raîfe’nin aşkına karşılık Erkaş’ın ona karşılık vermemesi ve bundan dolayı Raîfe’nin Erkaş’a bir kötülük yapmasıdır. Tüm bunlardan sonra Kamtara Sagraş’a gerdek gecesini zamana bırakmasını söyler. Sagraş ile aralarında kısa bir tartışma yaşanırken Kamtara, Raîfe ile Duğmaş’ı birlikte görür. Bir süre sonra Raîfe saklanır. Duğmaş’ın yanına başka biri daha gelmiştir. Kamtara ve Sagraş ise onları takip etmeye başlarlar. Uzaklardan kurşun sesleri duyulmaya başladığı zaman Kamtara ve Sagraş plan yapıp pusuya yatarlar. Bir şeyler hissetmeye çalışmış olmalı ki Duğmaş ve yanındaki kişi saklanırlar.

İkinci cilt olan “*el-Erkaş ve'l-Ğaceriyye*” romanında su kaynağında gerçekleşen önemli bir durum daha göze çarpmaktadır. Raîfe işlediği suçtan dolayı psikolojisi bozulmuştur. İdam edilmekten korktuğu için titremektedir. Doktor Yâsir, Raîfe’nin iyileşmesi için iğne yaparken Raîfe, durumu yanlış anlamıştır. İğne ile idam edileceğini zanneder ve su kaynağının etrafında “ölmek istemiyorum, ölmek istemiyorum diye bağırarak toprakta debelenmeye başlar. Avcılar, su kaynağının etrafını çevrelerken Bilge Beşir Raîfe’ye iğnenin ilaç olduğunu ve zehir olmadığını söyleyip sakinleştirmeye çalışır.

Bundan sonra artık Avcılar bu işlenen suçları ve suçluları yargılamak üzere bir mahkeme kurmaya karar verirler. Bu mahkeme her zaman ki gibi su kaynağının etrafında kurulur. Olay örgüsü ve mekân artık bu mahkemede geçecektir. Mahkemenin seyrini, mahkemede alınan kararları ve mahkemenin durumlarını istişare etmek için su kaynağına uzak olan bir çalılıkta toplanırlar.

Avcılar anlaşıldığı üzere mekân açısından su kaynağının etrafı ve su kaynağının kayalığında zamanlarını geçirmektedirler. Tüm olup bitenler çoğunlukla bu mekân ve çevresinde gerçekleşir.

2.2.4. Zaman

Bir romanda zaman tablosu, ilk elde “vak’a zamanı” ve “anlatma zamanı” olmak üzere iki düzeyde şekillenir. Bir vak’a veya olay hiçbir zaman sığağı sığağına anlatılamayacağına göre, “vak’a zamanı” ve “anlatma zamanı” arasında geçen süreyi de hesaba katmak, roman sanatı açısından bu süreyi de gözden uzak tutmamak gerekir.⁷⁶

“*el-Erkaş ve'l-Ğaceriyye*” romanında yazar hafta, ay ve yıl zaman bölümleri hakkında kesin bir bilgi vermemiştir. Eserdeki kahramanların yaşadığı olaylar anlatıldığı zaman, gün zamanının daha çok kullanıldığı görülmektedir. Bu durum dikkat çeken bir unsur olmasına rağmen “*el-Erkaş ve'l-Ğaceriyye*” romanının birinci cildi olan “*ez-Zi’bu’l-Esved*” romanında başkahraman olan Duğmaş’ın bu ormanlara gelmeden önce iç savaşta keskin nişancı olarak görev aldığı bilgisine dayanarak zaman açısından iç savaşın bitiminden sonraki zamanın olduğunu söyleyebilir.

⁷⁶ Tekin, 125.

Romanda tarihi açık bir şekilde verilmemesine rağmen meydana gelen bir savaştan bahsedilmektedir:

Romandaki zaman kavramını içinde geçtiği kısımları vererek göstereceğiz. İki ciltli romanın ikincisi olan “*el-Erkaş ve'l-Ğaceriyye*” romanın birinci kısmın başlarında avcıların kaynağa geldikleri zaman anlatılmaktadır:

“Gün batımında, gerçek ve hayal haline gelen siyah kurdu kovalamada biraz dinlenmek ve tatlı suyundan içmek üzere su kaynağına doğru birkaç avcı ilerlediler. Avcıların birçoğu, ne kovaladıklarını ve bu tuhaf kovalamanın ne zamana kadar süreceğini öğrenmek için Bilge Beşir’in hayal ve gerçeğin ne olduğunu belirtmeden peşini bırakmadığı bu (hayal ve gerçek) ikiliğini neredeyse inkâr ediyorlar!”(s.5)

Romanda Erkaş’ın ve diğer avcılarının su kaynağının çevresinde meydana gelen birkaç olaylardan sonra mahkeme ve mahkeme süresince suçluların yargılanmaları bu mekânda devam etmektedir. Bu süreçte zamanların geçtiği yerler vardır.

Birinci kısmın son cümlesinde Erkaş ile Raîfe arasında bir olay yaşanmıştır. Raîfe ile Kamtara aralarında konuşmaktadırlar. Raîfe, idam korkusunu Kamtara’ya anlatır. Büyük bir sıkıntı yaşadığını dile getirirken ağlamaya başlar. Erkaş Raîfe’ye doğru tabancasını çekip kurşun sıkar. Raîfe’yi isteri nöbeti tutar. Bu olay karşısında Kamtara hayrete düşer. Bilge Beşir, Raîfe’yi yerden çekip ayağa kaldırır ve sakinleştirmeye çalışır. Pişmanlık duyduğu kelimesini Raîfe’ye söyler:

“O zaman Bilge, pişman olduğu sözünü itiraf etti. Raîfe’ye baktı ve şöyle dedi:

-Yarın.”(s.18)

Dördüncü kısımda yine zaman kavramı kullanılmaktadır. Doktor Yâsir mahkemede bir konuya değineceğini söylemektedir. Şöyle ki:

“...Yarın mahkemede karşılaştığımız zaman, ben bu noktaya dikkat edeceğim”(s.50)

Dördüncü kısımda mahkemenin yapılacağı gün Yazar tarafından güzel bir şekilde tasvir ederek aktarmaya çalışmıştır.

“Sabah her şey hazırды. Çam ağacı çubuğundan olan mahkeme kürsüsü, Çam ağacı köklerinden olan suç kafesi, suçlulara tam koruma, tüm ormanlardan su kaynağına doğru

akın akın gelen erkek ve kadın avcılardan büyük kalabalık. Bilge Beşir'in temsilciliğini üstlenen Kamtara. Yerleştirilecek pozisyonlar için isimlendirmeye yönelik anlaşmaya varılan isimlerin duyurulması. Kamtara, uykusuz bir geceden sonra kaşlar büzüşmüş, yüz hatları sert olmuştu. Her sanığa nişan almış, özellikle Raîfe'ye nişan almış kin dolu bakışlarda ısıltı taneciklerinden kıvılcım saçıyor. Raîfe, dün gece Bilge Beşir ve Erkaş'tan duyduklarına rağmen korkmuş bir halde titriyor.”(s.53)

Altıncı bölümün başlarında Bilge Beşir ile Erkaş'ın birlikte oturdukları zaman şu şekilde aktarılmaktadır:

“Sabah erkenden, Bilge Beşir ve Erkaş su kaynağının kayalığında oturuyorlardı. İkisi, sigara içip sessizce düşünüyor geçen günleri, avcıların siyah kurdu avlamak için mücadelenin birbiri ardınca gelen aşamaları, mahkeme ve mahkemenin işlerini, nun, ra ve Kamtara'yı gözden geçiriyorlardı.”(s.79)

Yedinci bölümde bir durum anlatılırken yazar, zaman olarak gece yarısını göstermektedir:

“...tüm bunlardaki sebep Raîfe, Raîfe'nin meselesi ve Raîfe ile evlilik idi. Uykuyu kuru yapan da buydu. Gece yarısından sonra uykuya daldı ve güneş doğmadan uyandı. Su kaynağının kayalığına oturdu.”(s.98)

Dokuzuncu bölümde mahkemenin ertelediği oturum başka bir gün şu şekilde bahsedilmektedir:

“Ertesi gün sabahleyin, Mahkeme bir celse yaptı. Mahkeme, celsede Bilge Beşir'in şahitliğini dinledi.”(s.139)

Onuncu bölümde zaman açısından okuyucunun görsel olarak hissedebileceği kavramı aktarmaktadır:

“...gün batımının kırmızılığı arttıkça kin artmaya başladı. Kim, kimi öldürüyor? Kim, Raîfe'den dolayı Raîfe için intikam alıyor? İki tüfeğin namluları kalelerin efendilerine doğrultulduktan sonra kim, tüfeğinin namlusunu başkasının göğsüne yöneltiyor?”(s.155)

Başka bir yerde yine gece kavramının kullanıldığını görmekteyiz:

“Gece çöktü, ateşler yakıldı. Et, pirinç, ekmek ve sebze yüklü bir pikap araç ulaştı.”(s.159)

On birinci bölümde:

“Bilge Beşir, dün gece gürültü ve patırtı duyuyor, Erkaş’ın sesine ve ondaki öfke ile tepkiye kulak veriyordu. Fakat Bilge Beşir, her şeyi bir süreliğine bırakarak söylenenlerden hiçbir şey anlayamadı.”(s.175)

Zamanlarda bazen kopukluklar hissedilebilir seviyede artmaktadır. Yazar romanda kısımlandırmaya gitmiştir. Bu, aslında romanın daha gerçekçi daha anlaşılır bir eser olduğunu vurgulamaktır. Romanda olaylardan birine örnek verilecek olursa yazar-anlatıcı, birinci cildin on üçüncü bölümünde Erkaş ile Bilge Beşir’in ormanda iken Erkaş’ı öldürme suikastındaki vak’a zamanını, Bilge Beşir ve Erkaş’ın bakış açısından anlatmaktadır. Bundan sonraki bölümde ise yazar-anlatıcı, evlendikten sonra balayını geçirmek üzere ormana giden Kamtara ve Sagraş’ın bu vak’a zamanına şahit olmalarını sağlamaktadır. Hem zaman hem de bakış açısı yönünden aynı olayı farklı kişilerin bakış açılarıyla anlatmakta ve ayrı bölümde okuyucuya aktarmaktadır. Aslında burada yazar, okuyucuya önce vak’a zamanında olayı olduğu gibi kahramanların bakış açısından aktarmaya çalışmakta, daha sonra da geriye dönüş tekniğiyle bu vak’a zamanında olaya kimlerin dâhil olduğunu göstererek tüm gerçekleri ortaya çıkarmaktadır. Bu sayede yazar-anlatıcı olaya sahilik kazandırmayı amaçlamıştır.

Yazar, avcılarının ara sıra gelip oturdukları ve bazı olaylara sahne olan su kaynağının bir gününü çok güzel tasvir ederken zamanın yaz mevsimi olduğunu sadece burada açıklamaktadır:

“Bilge Beşir ve Erkaş su kaynağının kayalığında oturuyorlardı. Sagraş ve Kamtara avcılardan yetkili biri tarafından kanunen evlendikten sonra uzaklaşmış bir halde ormanın içine giderek ilerlemişlerdi. Hava, normal bir yaz idi. Su kaynağı, kayalığın altından temiz, tatlı el değmemiş suyla fışkırarak akıyor. Buharlaşıma ve sağanak arasında kendi turunu yapıyor. O kaynakta ne çoğalma var ne de azalma. Kaynak, düzensizliği bilmeyen doğanın dengesindedir. Alışılmış buluşmanın olduğu yer, her zaman burada bu ormanın kaynakları arasında en büyük, en verimli su kaynağında olur. Duğmaş’ın sıcaktan serinleyen Raife’yi çıplak vaziyette gördüğü ve ardından Raife yüzünden delirip Raife’nin sevgilisi Erkaş’ı öldürmeye karar verdiği yer.. Bilge Beşir’in düştüğü ve

böylece Bilgenin düşüşü büyük bir pişmanlık kaynağı olan yer, Bilge Beşir, pişmanlığı iyi bir şekilde saklar. Ancak Erkaş'ın söylediği her şeye rağmen pişmanlığı asla unutmaz.”(s.202-203)

On ikinci bölümde mahkeme, kararlarını vermiş yargılama sürecinde suçlular cezasını almış yalnız siyah kurt verilen sorulara cevap verip serbest kalmıştır. Mahkeme sonunda Erkaş avcılara şu konuşmayı yapar:

“...Yarın sabah sizleri tek tek uğurlamak ve size, hepinize iyi mücadelenizden dolayı teşekkür etmek için su kaynağının yanında olacağım.

Yarının kuşluk vaktinde vedalaşma başladı. Kalabalık dağıldı ve Erkaş, Bilge Beşir'e uzunca sarıldı ve bir ata bindirilen Raife'yi uğurladı. Gün batımına takriben herkes ayrılmıştı. Erkaş tek başına su kaynağının kayalığına oturmuş bir durumda kaldı. Uzaktan ormanın derinliklerinden manastırın çan sesi yükseldi.”(s.206-207)

2.2.5. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Roman sanatı, esas karakteri itibarıyla anlatılacak bir “hikâye” ile bu hikâyeyi sunacak bir “anlatıcı”ya dayanır. Romanın genel yapısını şekillendiren diğer unsurların varlığı, bu iki elemana bağlı olarak önem ve değer kazanır. Bu durumda “hikâye” ile “anlatıcı”, bir anlamda roman denilen yapının iki temel(olmazsa olmaz) unsurudur. Önem ve işlev bakımından “anlatıcı”, öncelikli konuma ve ağırlığa sahiptir kuşkusuz. Zaman zaman konumu ve önemi tartışılmış olsa da “anlatıcı”, roman denilen anlatı türünün temel unsuru, aynı zamanda en etkili figürüdür. Roman, onun etrafında kurulur, kurgulanır. O olmadan hikâyeyi anlatmak, olayları nakletmek ve olayların akışında rol alan figürleri tanıtmak mümkün olamaz. Çünkü o, anlatı dünyasının hem ‘yapıcı’, hem de ‘yansıtıcı’ unsurudur. Anlatıcı, anlatının hayata en yakın elemanıdır; okuyucunun kulağına ilk önce onun sesi ulaşır ve okuyucu, onun sıcak çağrılıyla anlatı dünyasına yönelir.⁷⁷

Yazarın, anlatıcı ve bakış açısı anlatım biçimi incelemelerinde taraf tutup tutmadığı konusunda okuyucu yönünden önem arz etmektedir. “*el-Erkaş ve'l-Ğaceriyye*” romanında anlatıcı üçüncü şahıs yani yazar-anlatıcı üslubunu kullanmaktadır. Romandaki gözlemlerini bu üslupla aktarır.

⁷⁷ Tekin, 19

“Gün batımında, birkaç avcı gerçek ve hayal haline gelen siyah kurdu kovalamada biraz dinlenmek ve tatlı suyundan içmek üzere su kaynağına doğru ilerledi. Avcıların birçoğu, ne kovaladıklarını ve bu tuhaf kovalamanın ne zamana kadar süreceğini öğrenmek için Bilge Beşir’in hayal ve gerçeğin ne olduğunu belirtmeden peşini bırakmadığı bu (hayal ve gerçek) ikiliğini neredeyse inkar ediyorlar!”(s.5)

Sanat, yorumun yanı sıra, biraz da “perspektif” meselesidir. Eşya, hangi sanat dalında olursa olsun, sanatçının bulunduğu konuma göre anlam ve işlev kazanır. Ne var ki, “eşya” doğal niteliğiyle bir “malzeme”den öte gitmez. Ona şekil, renk ve ruh veren “perspektif” hadisesidir. Sanatçının “eşya” karşısındaki konumu, eşyaya bakış tarzı, nihayet eşyayı yorumlayış ve sunuş biçimi, sanat olayını doğurur. Sanat, bu anlamda, “özne” (sanatçı) ile “nesne” arasındaki ilişkinin (uzaklık ve yakınlığın, hatta iletişimin) estetik bir duyarlılıkla sunulması demektir. Bu sunuşta, daha doğrusu sunuşun başarılı olup olmayışında, “perspektif”in rolü, hayli önemlidir.⁷⁸

Romancı öncelikle romanı aktaracak ve olayları sunacak bir bakış açısına ihtiyaç duyar. Bakış açısı, romanın hem üslubu hem de anlatım dili yönünden önemli bir unsurdur. “*el-Erkaş ve l-Ğaceriyye*” adlı romanda birçok bakış açısı kullanılmıştır. Romanın bazı yerlerinde tanrısal (hâkim)bakış açısı özelliğiyle romandaki kahramanların kalplerinden veya zihinlerinden geçenler okuyucuya aktarılmaktadır. Anlatıcı, sadece başkahramanı değil kendisiyle birlikte olan bazı avcı kahramanların da geçmişte yaşamış oldukları hayatlarına değinmektedir. Yani bu bakış açısında anlatıcı; romanın tümüne, kahramanların iç dünyasına, zamanın önce ve sonrasına ve mekânın da her yerine girip çıkmaya hâkimdir.

“Erkaş, önceliklerden olmasına rağmen bu beklenmedik aksilikten dolayı sıkıntıyı çığner bir halde sigarayı yoğun bir şekilde içerken başını öne eğip kendi yalnızlığını ve şiddetli psikolojik sıkıntısını düşündü.

Kamtara, Erkaş’ın karışık ruh halini değiştirmek umuduyla Erkaş’a kahve getirdi. Erkaş, kahveyi içtikten sonra, sigara içmeye devam etti. Kamtara sessizce Erkaş’ın yanına oturdu. Kamtara’nın Erkaş’ın sessizliğine saygı gösterdiği ve konuşmanın gereksiz olduğu zaman susmayı bildiği için Erkaş, Kamtara’ya uysal ve teselli edici bir halde

⁷⁸ Tekin, 50.

gizlice bakarken Kamtara, Erkaş'ın endişesine müsamaha olabilmesi için kendi endişesini saklar.”(s.31)

Başka bir yerde ise;

“Söz savcının! Dandana durdu, doktora uzun uzun baktı. Sanki Dandana, doktorun düşüncelerini araştırıyor. Aniden: Senin Erkaş'la ilişkin nedir? Diye sorduğu bu soruyla doktora hamle yaptı”(s.133)

“Kamtara, asık suratlı bir şekilde elleri çapraz ve sanki Raîfe'yi idam hükmünden kurtarmak için bir oyun yaptığı izlenimini veren Erkaş'a bakmaktan kaçınarak orta yolu bulmak için alana geldi.”(s.54)

Romanın birinci cildinde Hanna Mina, merkeze başkahraman olan usta avcı Duğmaş'ı almakta ve olayları onun gözünde şekillendirmektedir. Yazar, Duğmaş'ı okuyucunun karşısına öncelikle siyah kurda karşı davasında sadık, cesur ve usta bir avcı olarak çıkarır. Fakat Duğmaş karakteri, duygularına ve davranışlarına hâkim olamayıp zayıf yönlerini okuyucuya göstermektedir. İkinci cildinde ise başkahraman olarak karşımıza usta avcı Erkaş gelmektedir. Olay, zaman, mekân ve kişiler onun etrafında şekillenmeye devam etmiştir. Bakış açısı yönünden Erkaş'ı okuyucunun karşısına ise Duğmaş karakterinde olduğu gibi kendisini adanmış olduğu dava olan siyah kurdu kovalamada göstermiş olduğu mücadelesi, azmi, cesareti ile romancı ön plana çıkartır) Duğmaş karakterinin düşmüş olduğu duruma düşmemiş, daha da ileriye giderek Bilge Beşir'in bilgeliğine taş çıkartacak derecede bilgisini konuşturmuştur.

Romancı, eserde kendisinin dışında etrafındaki diğer avcılarının bakış açısına değinerek başka bir üslubu da işlemiştir. Romandaki diğer kahramanlara ait bakış açılarını da ortaya koyarak çoklu bakış açısı özelliğiyle romanı zenginleştirmeye çalışmıştır. Yazarın amacı olayın okuyucuya anlatılmasını daha inandırıcı hale getirmeye ve okuyucuyu tek bir anlatıcının esiri olmaktan kurtarmaktır.

Nâfi ed-Dârî:

“Ben Fudva ile beraber Erkaş'a ihanet ettiğimi itiraf ediyorum. Fakat ben hayatımı verdiğim davaya ihanet etmede Fudva'la ortak değilim... Şüphesiz ben, bu andan itibaren Fudva'dan uzaklaşıyorum)... Ben Fudva'ya hesap sormada ve Fudva'yı suçlamada sizinle beraberim.”dedi(s.28)

Bir diğerk bakış açısı da gözlemci bakış açısıyla anlatıma yer verilmiştir.

“Bilge Beşir, içeri girdi kapıyı kapattı ya da perdeyi gevşetti. Kollarını açmış bir halde Raîfe’ye doğru ilerledi. Raîfe ayağa kalktı kendini Bilge Beşir’in kolları arasına atıp yüzünü öptü.”(s.103)

2.2.6. Romana Dair Dikkatler ve Eleştiriler

Hanna Mina’nın “*ez-Zi’bu’l-Esved*” (Siyah Kurt) ve “*el-Erkaş ve’l-Ğaceriyye*”(Erkaş ve Çingene) olan bu iki ciltli eser olay örgüsü ve şahıs kadrosu bakımında zengin bir yapıttır. Hanna Mina bu romanda yoksulluk, fakirlik ve kıtlıkla mücadele eden halkın zor şartlar altında kazandıkları ve elde ettikleri besinlerini yolsuzluk ve bozgunculuk yaparak hayatını sürdüren kişi veya kişiler tarafından gasp edildiğini anlatmaya çalışmış, Arap toplumunda bu halde yaşayanların halini semboller kullanarak eserini oluşturmuştur. Ayrıca burada yazar-anlatıcı Arap toplumunda haksızlığa uğramış olanlara fakirlikle, yoksullukla mücadele edenlere yol göstermeye, hayatlarını bireysel olarak devam ettiren alt tabakadakilerin, üst tabakada zenginleşenlere karşı toplumsal olarak başaracaklarını ve böylece zafere ulaşacaklarını bu roman vasıtasıyla anlatmaya çalışmıştır. Hanna Mina, atalarını dedelerini suçlayarak fakirliğe, yoksulluğa sebep olduklarını, bu bozgunculuk karşısındaki tembelliklerini ön plana çıkarmıştır.

Mina, Romanlarında işlediği temalardan birisi olan deniz olgusu olmasına rağmen bu romanda orman olgusu tema olarak kullanmıştır. Diğer romanlarında deniz ile ilgili birçok ilginç ve birebir olan tasvirleri kullanmış, ancak bu romanında orman tasviri kullanamamıştır. Bu romanda daha çok kişilerin bakış açısından insan tasvirlerini mükemmele yakın derece okuyucuya aktarabilmiştir. Yazar anlatıcı ele aldığı bu tasvirde cinselliğe girmiş, müstehcen sahneleri okuyucuya sunmuştur:

“Göğüsleri belirginleşmiş, top gibi yuvarlak, ne iri ne de zayıf, her ikisi avucu dolduruyor taşmıyordu. Pembe renkli göğüslerinin ucu, iki vahşi keklik gagası gibi göze çarpıyordu.”(s.38)

Dikkat edilecek bir durum vardır. Dini kitaplarda geçen hüdhüd kuşunu yazar bu romanlarda kullanmıştır. Romanda Hüdhüd kuşlarını konuşturarak kişileştirme (teşhis)

sanatını ve intak sanatını ele almıştır. Bu kuşlar aracılığıyla yazar-anlatıcı hem şiirleri hem de deyimleri romanına katmıştır.

“Bir anda komşu bir ağaçta duran bir hüdhüd kuşu şiir okudu:

-Ey sabrın satıcısı müşteriye merhamet etme.

Sabrın parası bir dinara eşdeğerdir.”(s.10)

“Bir gün hüdhüd kuşu öğle vakti su içmek için su kaynağına kondu. Susuzluğunu giderdikten sonra kanat çırpı ve uçtu. Sonra yakın bir ağacın dalına şöyle diyerek kondu:

-Neyin var Duğmaş?

Duğmaş tüfeğini kaldırdı ve hüdhüd kuşuna ateş etti. Hüdhüd kuşu uzağa uçtu. Bir tur attı sonra Duğmaş’a aynı soruyu sorarak aynı dala kondu:

-Neyin var?

Duğmaş, özleminden yanıp tutuşmuş bir halde iç çekti ve cevap veremedi. İkinci kez ateş etmesi ve şikâyet etmesi faydasızdı. O sırada Hüdhüd kuşu, ne olduğunu şöyle diyerek açıklamayı üstlendi:

-Sen âşkınsın Duğmaş, senin sevgilin bu ormanda.

Duğmaş, sanki elektrik akımı kendisine dokunmuş gibi kendine geldi... Hüdhüd kuşu yeniden söyler:

-Raife, bu ormanda ve sen onu görmeden o seni görüyor.

Duğmaş bağırdı:

-Nerede?

Hüdhüd cevap verdi:

-Baş ve ayak arasında olan kendindedir.

-Onu nasıl göreyim?

-Kendini gördüğün zaman!”

“ez-Zi’bu’l-Esved”(Siyah Kurt)ve“el-Erkaş ve’l-Ğaceriyye”(Erkaş ve Çingene) olan bu iki ciltli eserde yazar-anlatıcı aşk konusunu işlemiş, aşkın çeşitlerini ele alıp aşkı

karakterler arasında oldukça güzel bir şekilde yansıtmıştır. Hanna Mina, kişiler arasında tutku, özlem, ihtiras, ihanet, sevgi, cinsellik, intikam, şehvet vb. gibi konuları ele almıştır.

Duğmaş-Raîfe, Raîfe- Erkaş, Erkaş- Fudva, Fudva- Nâfi, Bilge Beşir- Raîfe, Kamtara-Erkaş, Sagraş- Kamtara, Dandana- Erkaş, Doktor Yâsir-Raîfe kişileri arasında aşk dolu maceralar romanda ele alınmıştır. Kimilerinin arasında şehvet, ihtiras intikam varken kimilerinin arasında ise arzu, cinsellik ve karşılıksız sevgi vardır. Yazar aşk temasını romandaki kişilerin sahip olduğu karakterler üzerinden oldukça farklı yorumlamaya çalışmıştır. Aşk konusunu işlerken Freud ilkesini göz ardı etmemiş aşkı karakterler vasıtasıyla psikolojik yönden incelemiştir.

Romanlarda dikkat çeken başka bir husus ise yazarın açıkça ifade edemediği şeyleri semboller yöntemiyle anlatmaya çalışmıştır. Romanda mahkemenin gündeminden düşmeyen Ra ve Nun ile aslında ilişkiye girmek kast edilmektedir. Nun harfi bekâret bozma, Ra harfi ise binmek anlamında kullanılmıştır.

“-Ormanda ne yaptınız? Gelin ve damat gibi aranızda nikâh yok muydu?

-Aramızda Nun ve Ra vardı. Sonra niçin fasih konuşma var. Ben sadece ammicce konuşmayı anlıyorum. Eski kitaplar okumuşumdur. Atalarımız bir şeye onun ismiyle adlandırdıklarını gördüm ve onun ismi Nun harfiyle başlar.

-herhangi bir evlilik mi?

-Hayır, nikâh değil. Ben sana Nun diyorum. Sen bana nikâh diyorsun.”(s.58)

“-Tıpkı daha önce olduğu gibi... Neden sabırsızsın. Konu tehlikelidir. Onda bekâret bozma var. Biliyor musun bekâret bozma ne anlama geliyor?”(s.58)

“-Ra harfine girdik. Fakat ben Ra üzerinden konuşmadan önce savunmaya soru sorayım. Ben bu sınır üzerinde miyim?”(s.59)

“Kamtara şöyle dedi:

-Söylemeye utanıyorum.

-Yarattığı şeylerin gelebilecek kötülüklerden sabahın rabbine sığınırım..

-İstediğiniz gibi dua ediyorsunuz. Fakat ben söylemeye utanıyorum.

Peki, sen Sagraş sen söyle bize Ra harfi ne anlamaya geliyor?

-Kamtara'dan korkuyorum... Efendim?

-Sen erkeksin. Erkek eşinden korkar mı?

Sesler yükseldi:

-Erkek sadece bir kadından korkar.. Kendin sor Hakim efendi,!

Dandana dedi ki:

-Sagraş bir erkek olduğu sürece Kamtara da bir kadın olduğu sürece korkar.

Soruyu kadına yöneltmekten başka bize bir şey kalmadı: Ra harfi ne anlama geliyor Kamtara?

-Binmek efendim, Bu Sagraş bana dedi ki sana bineceğim.”(s.71-72)

Hanna Mina, bu eserde yirmi iki ormandan bahsetmektedir. Burada da bir sembol kullandığı açıktır. Aslında bu yirmi ormandan kasıt, yirmi iki Arap ülkesidir. Bu yönden roman sembolik bir roman olma özelliğine sahiptir.

Romana dair eleştirilecek önemli bir konulardan biri, Hanna Mina'nın Hz. Lut hakkında yazılmış bilgiyi kendine göre uydurma birtakım efsane olarak okuyucuya inandırmaya çalışmasıdır.

“Zina çok istekli bir davettir. Davet, Lud'un iki kızını babalarıyla uyumaya sevk etti. İki kız, sarhoş olduktan sonra babalarıyla seviştiler. Bu dünyanın ve gökyüzünün geleneğinde haramdı. Buna rağmen oldu, akıl neslin devamı için kendisine bir gerekçe buldu. İki taraf bu mazereti kabul etti. Lud, yaşlı bir şeyh olduğu halde kızlarıyla cinsel ilişkide bulunabildi, Lud, iki kızının arzusunu doyuncaya kadar doyurabildi. Doyurmakla beraber hamilelik oldu. Lud'un iki kızı efsanenin dediği gibi babalarından hamile oldular...”(s.37)

Yazar, efsaneye göre Lud ve iki kızı arasında geçen bu olayı geniş geniş anlatmaya çalışmış, tarihi ve dini gerçekleri saptırarak göstermeye çalışmıştır.⁷⁹

Hanna Mina'nın bu romanlarda ele aldığı her bir karakteri farklı bir kişiliği temsil etmektedir. Erkaş karakteri aşkı ile mücadele içinde olmasına rağmen davasına ihanet

⁷⁹ Yazar, burada Hz. Lud ve iki kızları hakkındaki bilgileri kendine göre bir takım efsane ve dayatmalara dayandırmaya çalışmaktadır. Hz.Lud ve kızı hakkında bkz. M. Asım Köksal, *Peygamberler Tarihi I*,(8. Baskı),Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2004,258.

etmemiş, bu yolda kararlı bir şekilde devam etmiştir. Erkaş'ın Hanna Mina'yı temsil ettiğini söylemek yerinde bir karar olur. Raîfe, güzelliğiyle çoğu avcılarının aklını başından almış ve bu güzelliğine güvenerek her şeyi elinde tutmaya çalışmıştır. Fudva, batılı bir bayanı temsil etmiş kendisinde olan kibirle Erkaş'ı etkilemiştir. Sagraş, işi gücü uçkurunda olan ve ölçsüz konuşmalarıyla göze çarpan bunun yanında her nerede olursa olsun dikkatsiz konumuyla da hareket eden bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dikkat edilecek başka bir husus ise Hanna Mina, yoksulluğu ve fakirliği çoğu romanında ele aldığı gibi bu romanında da ele almıştır. Romandaki kahramanları kullanarak bu konuyu işlemiştir:

“Sen ressam Naci el-Ali'nin karikatür resimlerini gördün mü? Görmedin mi? Sorun değil. Ben gördüm ve gerçekten hoşuma gitti. Hanzala bir şahsiyettir. Olayları icat eden karikatürlerin olaylarıyla ilgili yorum yapan fakir ülkenin oğludur. Hanzala'nın sert yorumları, acımazdı.”(s.26)

Raîfe, suçluluk psikolojisinden dolayı düşmüş olduğu delilik ve hastalıkla mücadele içinde kalmıştır. Her an idam edileceği korkusu yüzünden ölümü her an aklına getirmekte ve ölüm korkusu bedenin her tarafını sarmaktadır. Ölüm teması genel itibarıyla Raîfe karakteri üzerinden işlenmiştir:

“-Ölmek istemiyorum, ölmek istemiyorum!

Şüphesiz, insanın takdir edilmiş sonu ölümle felaket bir sonudur. Ölüm geldiği zaman ve insan henüz hayattan bıkmadığı zaman felaket, hayattan daha kötüye, gerçek bir korkuya dönüşür.”(s.21)

“İnsan, ölüm kâbusunu Önünde durmuş bir vaziyette etrafındaki her hareketi korkunç bir açıklamayla görür. Olasılık üzerine, ölüm anını mırıldandığını zannettiğinden dolayı kendisiyle birlikte enerjisini kaybeder. Bundan dolayı, cellâtlar hapishanelerde, idam haberini duyma arasındaki son korkunç anların yaşanmaması için ertesi gün idam edilecek kişiye haberin sızmasını engellemeye ve gizliliğe özen gösterirler. Cellâdın sureti soğuk yüzüyle ve büyük bıyıklarıyla, kuru elleriyle ve deneyimli uzun parmakları mahkûmun boynuna ipi takmasıyla gelir.”(s.21-22)

SONUÇ

Çağdaş Arap Edebiyatı'nın ortaya çıktığı ve geliştiği yer Mısır olmak üzere Suriye ve Lübnan gibi ülkelerde de Çağdaş Arap Edebiyatı'nın geliştiğini söylemek mümkündür. Bu ülkelere paralel olarak Çağdaş Suriye Edebiyatının da ortaya çıkıp geliştiği açıktır. Suriye edebiyatına katkısı olan edebiyatçılardan biri de Hanna Mina'dır.

Hanna Mina, 1924 yılında Lazkiye'de doğmuş, yoksulluk ve acı dolu bir hayat yaşamış, ailesi geçim sıkıntısı çektiğinden dolayı Mina, ailesiyle farklı yerlere göç etmek zorunda kalmıştır. Yazar, 1936 yılında beşinci sınıfı tamamlayıp diploma almıştır. Bu onun ilk ve son diploması olmuştur. Yüksek eğitilmiş bir yazar olmamasına rağmen Suriye edebiyatına büyük katkıları olmuştur. Mina, hayatını başlangıçta siyasi ve sosyal olaylarla iç içe sürdürmüştür. Bu olaylarda yaşanan isyanlar, sürgünler ve baskılar yazarın edebi çalışmalarının oluşmasında ve eserlerinde işlediği konuları ortaya koymada büyük bir yer alır. Berberlik gibi işlerde çalışmasına rağmen dergi ve gazetelere kısa hikâye ve yazılar göndermiştir. Suriye edebiyatının deniz romancısı olarak meşhur olan Mina, 2018 yılında Suriye'de ölmüştür.

Hanna Mina, ilk romanı “*el-Mesâbîhu 'z-Zurk*” ile Suriye ve Arap edebiyatında yepyeni bir roman türünü tanıtmış ve bu roman ilk realist roman olma özelliğini elde etmiştir. Hanna Mina, eserlerinin çoğunda konularını toplumcu-gerçekçi tarzda kaleme almıştır. Yazarın birçok eseri yabancı dillere tercüme edilmiştir. Dizi film olarak da çekilmiş eserleri vardır. Çoğunluğu roman olmak üzere, hikâyeleri ve diğer eserlerinin yanında inceleme ve makaleleri de bulunmaktadır.

“Hanna Mina'nın hayatı, edebi kişiliği, eserleri ve “*el-Erkaş ve'l-Ğaceriyye*” adlı romanının incelenmesi” başlığını taşıyan bu çalışmada deniz romancısı olan yazar-anlatıcı aslında iki ciltli bir eser olarak okuyucuya sunmuştur. Bu iki ciltli eserinde yer olarak ormanı ele almıştır. Yirmi iki ormanın birinde avcılıkla uğraşan kadın-erkek bir grup vardır. Bu avcı grubu kıtlık, fakirlik ve açlık içinde yaşamaktadırlar. Avcılar, ekmeklerini yiyen siyah kurdu yakalama ve onu öldürme gayesindedirler. Bu siyah kurt ormanlarda serbest dolaşmakta ve bozgunculuk yapmaktadır. Ormanın su kaynağı ve su kaynağının etrafında meydana gelen olaylar üzerinden işlenen suçlar meydana gelmiştir. Romanda geçen olayların neredeyse tümü bu ormanın su kaynağı etrafında gelişmiştir. Ormanın bilgisi konumunda olan Bilge Beşir, avcılara siyah kurdu yakalamak için farklı

çözüm yollarını nasihat yöntemiyle anlatmış, başkahraman olan Erkaş da siyah kurdu yakalamayı kendisine bir dava edinmiştir. Avcıların ortak kararıyla bir mahkeme kurulur. Suçlular ve avcı Erkaş tarafından yakalanan siyah kurt yargılanır.

İki ciltli eser baştan sona sembolik roman özelliğini taşımaktadır. Romanda mekân olarak ele alınan yirmi iki ormanın yapılan araştırmalar sonucunda yirmi iki Arap ülkesini temsil ettiğini görülmektedir. Yirmi iki ormandan biri olan ve romanda “Başkentlerin Prensesi” olarak adlandırılan zaman, mekân, olay örgüsü ve kişilerin geçtiği orman ise Beyrut’tur. Ormanda avcı karakteriyle ele alınan kişilerin fakir halk tabakasını, siyah kurtların da aslında yolsuzluk, bozgunculuk, haksızlık ve yasal olmayan yollarla kazanç elde eden üst tabakayı temsil eden kişiler olduğu ve bunların da sonunun gelmediği anlaşılmaktadır.

Yazar Hanna Mina, “*ez-Zi’bu’l-Esved*” ve “*el-Erkaş ve’l-Ğaceriyye*” adlı bu iki ciltli romanında toplumsal mücadele ruhunu vurgulayarak “Birlikten kuvvet doğar” atasözüyle bu romanların fikrini dile getirmeye çalışmıştır. Hanna Mina tarafından yazılmış olan bu iki ciltli roman, birçok Arap ülkeleri ile Lübnan iç savaşından sonra Lübnan’ın başkenti olan Beyrut’ta haksız kazanç elde edenleri, fakirlikle mücadele eden halka karşı bozgunculuk yapanları ve bozgunculuk yapanlara karşı mücadele eden halkı semboller kullanarak anlatmaya çalışmıştır.

Yazar, diğer eserlerinde toplumcu gerçekçi temalarını işlediği gibi bu eserinde de başarılı bir şekilde işlemiştir. Yazar bu eseriyle aslında toplumcu gerçekçiliği ön planda tutmaya çalışmıştır. Eserinde zengin-fakir, kapitalist-sosyalist ve güçlü-güçsüz toplumsal gerçekçi temalarını kullanmıştır. Hanna Mina, toplumsal düzensizliğe karşı halkı aydınlatmak istemiştir.

Romancının eserinde mücadele ruhuna sahip kahramanlar olduğu görülmektedir. Hayata karşı devamlı mücadele içinde olan yazar, bunu diğer romanlarına yansıttığı gibi bu romanına da başarılı bir şekilde yansıtabilmiştir. Romanda geçen olumlu kahramanlar, çoğunlukla kendi halkı adına geleceği için toplumsal mücadele ile çalışıp gayret gösteren kişilerdir. Ayrıca olaylar ve kişiler bir düşünceyi doğrulamak üzere düzenlenmiş ve gerçek hayatta olanları sembolik bir şekilde gözler önüne sermiştir. Romandaki karakterlerin bir kısmı, yazarın düşünce ve kanaatlerini okuyucuya aktarılmasında kalan

kısmı ise olay, zaman ve mekânın daha gerçekçi bir izlenim içinde aktarılmasında görev almışlardır.

Yazar, ortaya koymuş olduğu bu eserle okuyucuya kendi düşünceleri doğrultusunda yönlendirmeye çalışmıştır. Yazar, Hz. Âdem ile Hz. Havva, Hz. Lud ve diğer birtakım bilgileri bazı dini kaynaklara dayanarak romanda anlatmaya çalışmış ve eleştiriye açık bir zemin oluşturmuştur.

Toplumsal gerçekçi bir roman özelliğine sahip olan bu eser, hem macera hem suç hem de aşk romanı özelliği taşımaktadır. Romanda sosyal çatışma, nesil çatışması, ekonomik çıkar çatışması ve iç çatışma gibi durumlar ortaya çıkmıştır.

Yazar, yolsuzluk, sanayi ve tarımsal kapitalizm, piyasa ekonomisi, ticaret borsası, sınırsız ve gizlenmiş yatırımlar, yabancı bankalar, özel üniversiteler, orantısız orta düzeydeki ortaklıklar, emperyalizm, Siyonizm, Budizm, feodalizm çağı ve materyalizm felsefesi gibi birçok konuyu bazı delillere dayanarak açık bir şekilde anlatmaya çalışmıştır.

KAYNAKÇA

- Akçay, Cihaner, *Hannâ Mine'nin Romanlarında Toplumcu Gerçekçilik*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1998.
- Aktaş, Şerif, *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Yayınevi, Ankara 1991.
- Aktaş, Şerif, *Anlatma Esasına bağlı Edebi Metinlerin Tahlili–Teori ve Uygulama-*,Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara 2017.
- Allen, Roger, “Edebiyat Tarihi ve Arap Romanı”, (Çev.: Faruk Çiftçi), *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6, 2005, 129-150.
- Aytaç, Gürsel, *Çağdaş Türk Romanı Üzerine İncelemeler*, Doğu Batı Yayınları, Ankara 2012.
- Rmadan, Safaa, *Suriye’de Savaş Edebiyatı ve Dima Vennûs’ün el-Hâ’ifün Adlı Romanı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2020.
- Armaoğlu, Fahir, *Yirminci Yüzyıl Siyasî Tarihi (1914-1980)*, İş Bankası Kültür Yay., Ankara 1994.
- Aytaç, Gıyasettin, *Tematik Roman İncelemeleri*, (2.Baskı), Akçağ Yayınları, Ankara 2014.
- Bilir, Mehmet, *Hanna Mina’nın Nihayetu Raculin Şuca’ın Adlı Romanının İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır 2006.
- Çetin, Nurullah, *Roman Çözümleme Yöntemi*,(16.Baskı), Akçağ Yayınları, Ankara 2019.
- Çetişli, İsmail, *Metin Tahlillerine Giriş-2*, (4.Baskı),Akçağ Yayınevi, Ankara 2014.
- Çelenlioğlu, Asiye, “Toplumcu Gerçekçi Bir Romanda Bireyin İnşası: Hanna Mina’nın Es-selcu Ye’ti Mine’Nâfizeti Romanı”,*International Sciences Studies Journal*, 2021, 1733-1739.
- ed-Dekkâk, Ömer, *Târîhu’l-Edebi’l-Hadîs fî Sûriye*, Menşûrâtü Câmi‘ati Haleb, Dımaşk 1976.

ed-Dekkâk, Ömer, *Funûnu 'l-Edebi 'l-Mu 'âsir*, Dâru's-Şark Yayınları, Beyrut 1971.

Ekberî, Humeyd, “*Modern Arap Romanı: Kökleri-Gelişmesi-Eğilimleri – 2*”
<http://www.40ikindi.com/edebiyat/oku.php?id=2836> (Erişim Tarihi: 23.02.2012).

Ekberî, Humeyd, “*Modern Arap Romanı: Kökleri-Gelişmesi-Eğilimleri - 3: Modern Arap Hikâyeciliğinin Oluşum Dönemi*” <http://www.40ikindi.com/edebiyat/oku.php?id=3000> (Erişim Tarihi: 23.02.2012).

en-Nessâc, Seyyid Hâmid, *Bânûrama er-Rivâyeti 'l-'Arabiyyeti 'l-Hadîse*, Dâru'l-Me'ârif, Kahire 1980.

es-Sa'âfin, İ., *Tatavvuru 'r-Rivâyeti 'l-'Arabiyyeti 'l-Hadîse fî Bilâdi's-Şam*, 1870-1967, (2. Baskı), Dârû'l-Menhel, Beyrut 1987.

Er, Rahmi, *Modern Mısır Romanı(1914-1944)*, Fatih Dağıtım, Ankara 1997.

Emekli, İlknur, *Çağdaş Suriye Romancılığında Halim Berekat ve Toplumcu Gerçekçi Romanlarının Çözümlemesi* (Yayımlanmış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2013.

_____, *'Abdurrahman Munîf Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve en-Nihâyat Adlı Romanının İncelenmesi*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2006.

Hâfez, Sabri, “*Modern Arap Kısa Öyküsü (1)*”, (Çev.: Azmi Yüksel), *Nüşa Dergisi*, 3(9) 2003, 2-3.

Harmancı, Hasan, *'Abdurrahman Munîf'in el-Eşcar ve İğtiyâlu Merzûk adlı eserinin Teknik ve Tematik Yönden İncelenmesi*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2013.

İnan, Rabia, *Hanna Mine'nin Romanlarında Vatan ve Deniz Teması*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van 2008.

Karabela, Nevin, Ekşi, Feyzettin, *Arap Edebiyatında Tarihi Romanın Ortaya Çıkışında Milliyetçilik Düşüncesinin Etkisi*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2015.

Mina, Hanna, *el-Mesâbîhu 'z-Zurk*, (5. Baskı), Dâru'l-Âdâb, Dımaşk 1957.

- _____, *Bakâyâ Suver*, Dâru'l-Âdâb, Beyrut, 2002.
- _____, *el-Mustenka* , Dâru'l-Âdâb, Beyrut 2003.
- _____, *es-Selc Ye'tî mine 'n-Nâfîze*, Dâru'l-Âdâb, Beyrut 1998.
- _____, *eş-Şîrâ 've 'l- 'Âsife*, 4.Baskı, Dâru'l-Âdâb, Beyrut 1982.
- _____, *Hevâcis*, (2.Baskı), Dâru'l-Âdâb, Beyrut 1982
- _____, *Nihayetu Racul Şuca 'în*, Dâru'l-Âdâb, Beyrut 1992.
- _____, *ez-Zi 'bu 'l-Esved*, Dâru'l-Âdâb, Beyrut 2005.
- _____, *el-Erkaş ve 'l-Ğaceriyye*, Dâru'l-Âdâb (1.Baskı), Beyrut 2006.
- Landau, Jacob M, *Modern Arap Edebiyatı Tarihi (20. Yüzyıl)*, (Çev. Bedrettin Aytaç),
Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002.
- Savran, Ahmet, *19.Yüzyıl Osmanlı Döneminde Yeni Arap Edebiyatı*, Erzurum 1991.
- Tekin, Mehmet, *Roman Sanatı Romanı Unsurları-1*, 16.Basım, Ötügen Neşriyat A.Ş.,
İstanbul 2018.
- Ürün, Ahmet Kazım, *Modern Arap Edebiyatı*, Çizgi Kitapevi, Konya 2015.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Fırat KALKAN
Doğum Yeri ve Tarihi	
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	
Bildiği Yabancı Diller	
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	Erzurum 3 Temmuz Anadolu İmam Hatip Lisesi Arapça Öğretmeni
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Milli Eğitim Bakanlığı'nda Arapça Öğretmeni
İletişim	
E-Posta Adresi	
Tarih	06.09.2021